

SYNTHESEBESLUITEN IN BEROEP

VOOR:

De heer **Jaak VAN DER GUCHT**, wonende te 9420 Erpe-Mere, Dries 39,

Appelant,

met als raadsman Mr. Erik Monard, advocaat, met kantoor te 2600 Berchem, Roderveldlaan 5, bus 3.

TEGEN:

De **NATIONALE BANK VAN BELGIË NV**, met maatschappelijke zetel te 1000 Brussel, Berlaimontlaan 14 en met ondernemingsnummer 0203.201.340,

Geïntimeerde,

met als raadslieden Mr. Jan Meyers en Mr. Elke Vandendriessche, advocaten, met kantoor te 1040 Brussel, Wetstraat 57.

HOF VAN BEROEP BRUSSEL

8ste kamer

AR.: 2015/AR/1427

Gelet op de gedinginleidende dagvaarding van 3 januari 2014;

Gelet op het vonnis van de Rechtbank van Koophandel van Brussel d.d. 22 mei 2015;

Gelet op de conclusie namens geïntimeerde d.d. 11 januari 2016;

INHOUDSTAFEL

INHOUDSTAFEL	2
FEITEN	4
1. <u>DE PARTIJEN</u>	4
2. <u>OPZET VAN ONDERHAVIGE PROCEDURE VOOR CONCLUANT</u>	4
3. <u>HISTORIEK</u>	5
4. <u>COMMUNICATIE MET DE NBB, DE EUROPESE COMMISSIE EN DE EUROPESE CENTRALE BANK</u>	10
I. ILLUSTRATIE BELANG PROCEDURE	12
II. PROCESVERLOOP	16
1. <u>PROCEDURE IN EERSTE AANLEG</u>	16
2. <u>VORDERINGEN IN BEROEP</u>	19
III. IN RECHTE	24
1. <u>TEN GRONDE: VOORAFGAANDELIJKE VASTSTELLINGEN</u>	24
2. <u>DE VAN TOEPASSING ZIJNDE REGELGEVING INZAKE DE FINANCIËLE VERSLAGGEVING VAN DE NBB</u>	25
2.1. De opmaak van de rekeningen van de NBB is onderworpen aan artikel 33 van de Organieke wet:	25
2.2. Verplichting tot correcte en transparante informatieverstopping is van openbare orde	27
2.3. Europeesrechtelijke regels met betrekking tot de jaarrekening als getrouw beeld van de financiële situatie van de vennootschap	29
2.3.1. Richtsnoer van de ECB van 11 november 2010 betreffende het juridische kader ten behoefte van de financiële administratie en verslaggeving in het Europees Stelsel van Centrale Banken	30
2.3.2. Richtlijn 2004/109/EG van het Europees Parlement en de Raad van 15 december 2004 betreffende de transparantievereisten die gelden voor informatie over uitgevende instellingen waarvan effecten tot de handel op een geregelende markt zijn toegelaten en tot wijziging van Richtlijn 2001/34/EG (Publicatieblad L 390, 31.12.2004)	36
2.4. De rechtspraak van het Europees Hof van Justitie van de Europese Unie	39
2.5. Wet van 17 juli 1975 op de boekhouding van ondernemingen	39
2.6. Koninklijk besluit van 14 november 2007 betreffende de verplichtingen van emittenten van financiële instrumenten die zijn toegelaten tot de verhandeling op een geregelende markt	40
2.7. De rechtsleer	41
3. <u>HET EIGEN VERMOGEN</u>	42
3.1. Het begrip "Eigen vermogen"	43
3.2. Het begrip "Onbeschikbare reserve"	48

3.3. Het eigen vermogen van een centrale bank	50
3.3.1. De definities en gedragscodes van het Internationaal Monetair Fonds (IMF).....	51
3.3.1. De argumenten om transparant en waarheidsgetrouw te rapporteren met betrekking tot het eigen vermogen	52
3.3.2. Het tot stand komen van het eigen vermogen van een centrale bank – de risico's en de relatie hierbij tot de eigenaars.....	54
4. DE JAARREKENING VAN DE NBB	61
4.1. De jaarrekening van de NBB getoetst aan de Richtsnoer en aan de toepasselijke normen.	61
4.1.1. Gerealiseerde meerwaarde op goud (p. 9-10 Verslag).....	61
4.1.2. De boekhoudkundige verwerking van afschrijvingen (p. 14-15 en 27 Verslag)	65
4.1.3. Voorstelling van de jaarrekening van de NBB vóór winstbestemming (p. 28-29 Verslag) ..	68
5. GEVOLGEN VAN DE FUNDAMENTELE GEBREKEN IN DE JAARREKENING VAN DE NBB	70
6. DUBBELZINNIGE HOUDING VAN DE NBB	71
6.1.1. Het goud op de balans van de NBB nu erkend als eigendom en vermogen van de NBB... ..	71
6.1.2. Deze erkenning is een ommekeer.....	74
6.1.3. Communicatie NBB.....	74
7. ARGUMENTATIE VAN DE NBB	76
7.1. Geen inbreuk op een bindende boekhoudregel?	78
7.2. Artikel 9 bis van de Organieke Wet?	79
7.3. Artikel 30 organieke wet NBB?	82
7.4. Artikel 92 Wetboek van vennootschappen?.....	83
7.5. Toelichting?	85
7.6. Eigen vermogen “niet passend” voor NBB?	85
7.6.1. Communicatie “De notionele intrestaftrek” van de NBB	86
7.6.2. BIS Papers No 71: Central Bank Finances	86
7.6.3. Besluit van de Europese Centrale Bank van 21 juni 2013	87
7.6.4. Jaarverslag van De Nederlandsche Bank (hierna “DNB”)	88
7.6.5. Slotbeschouwingen in verband met het begrip “eigen vermogen”	88
7.7. Doelvermogen?	89
7.8. Fiduciaire eigendom?	90
7.9. De onbeschikbare reserverekening opgevat als een instrument van actief beheer of opgevat als een soort wachtrekening?	90
7.10. Toekomstige “vereffening” zou onmogelijk zijn?	92
7.11. Vergelijking NBB – ECB?	93
7.12. Verwijzing van de NBB naar de Nederlandse Bank?	94
7.13. Aangehaalde rechtspraak?.....	95
7.14. Poging tot verklaring?	98
7.15. Geringe netto kwantitatieve impact?	99
IV. PREJUDICIËLE VRAAG	101
V. DE DWANGSOM	103
VI. IN ONDERGESCHIKTE ORDE	103

FEITEN

1. De partijen

1. Concluant (appellant) is aandeelhouder van de NV Nationale Bank van België (geïntimeerde, hierna eveneens verkort "NBB") en bezit op heden 280 aandelen in geïntimeerde (Bundel I, stuk 24 concluant).

2. Geïntimeerde betreft een naamloze vennootschap die – benevens Griekenland – de enige centrale bank in Europa betreft met een beursnotering en dus met private aandeelhouders, niettegenstaande welbepaalde publieke taken en verantwoordelijkheden, waarover verder meer. Geïntimeerde kent daarbij een specifieke rechtspositie, organen en werkingsregels (zie *infra*).

2. Opzet van onderhavige procedure voor concluant

3. Concluant heeft vastgesteld, na diepgaand onderzoek, dat het eigen vermogen niet correct tot uiting wordt gebracht in de jaarrekening of de toelichting bij de jaarrekening van de NBB. Dit is de rechtstreekse aanleiding tot deze procedure, namelijk het verkrijgen van een jaarrekening die wel degelijk transparant is en een duidelijk, correct en getrouw beeld geeft van de financiële situatie van de vennootschap.

De NBB boekt namelijk onder meer de gerealiseerde meerwaarden op goud (298,9 miljoen euro per 31.12.2011) op de balansrubriek "Overige passiva", terwijl dit een onbeschikbare reserve is die dan ook *ipso facto* als Eigen Vermogen moet geboekt worden.

Aldus, na ontvangst van de conclusie van de NBB, mocht concluant inderdaad vaststellen dat de NBB standpunten inneemt die geenszins te rijmen vallen met de wijze waarop ze deze financiële en economische realiteit tot uiting brengt in haar jaarrekening en/of de bijgaande toelichting.

Concluant is dan ook van mening dat hij – als belegger – misleid werd en nog steeds wordt door o.a. de wijze waarop de NBB het goud en de (al dan niet gerealiseerde) meerwaarden daarop in haar jaarrekening tot uiting brengt.

4. Het opzet van concluant bestaat er dan ook in de NBB te verplichten tot het naleven van de verplichting tot het afleveren van een heldere communicatie betreffende de eigendomsrechten en risico's van al haar aandeelhouders en het aldus afleveren van een jaarrekening die een getrouw beeld geeft van de financiële situatie van de vennootschap.

Enkel mits betrouwbaarheid en transparantie zal het aandeel credibiliteit herwinnen op de markt, en zal de beurskoers stijgen naar een niveau welke meer in overeenstemming ligt met de reële achterliggende waarde (zie *infra* punt 14).

De gevraagde correctie met betrekking tot de gerealiseerde goudmeerwaarden heeft een verwachte implicatie van 298,9 miljoen Euro op het eigen vermogen.

Anderzijds vraagt concluant tevens om een correctie m.b.t. de afschrijvingen waardoor er een daling van het eigen vermogen wordt geconstrueerd van 342 miljoen Euro (cijfergegevens 2011).

De achterliggende gedachte bestaat erin dat de beurskoers zal stijgen, indien de actief en passiefposten correct en transparant worden weergegeven, ongeacht of de gevraagde wijzigingen een verhoging of een verlaging van het eigen vermogen impliceren.

3. Historiek

5. De NBB werd reeds in 1850 opgericht als naamloze vennootschap. Opvallend daarbij is dat de oprichting plaatsvond met louter privé kapitaal (25 miljoen Belgische franken). De reden hiervoor is eenvoudig, namelijk het oprichten van een centrale bank was een risicovolle activiteit die de Belgische Staat liever gefinancierd zag worden door de privésector dan via de begroting. De Belgische Staat verleende vervolgens het emissierecht aan de NBB en deze ontving in ruil daarvoor een (bij Wet bepaalde) ruime jaarlijks wederkerende vergoeding en bij het verstrijken van dit emissierecht nog eens bijkomend prioritair 20% van het Reservefonds (artikel 31 Organieke Wet). Het eigen vermogen van de NBB nam geleidelijk toe als gevolg van een correcte uitvoering van haar taak.

6. Pas in 1948, nadat de bank 98 jaar in private handen was, heeft de Belgische Staat besloten toe te treden tot het kapitaal van de vennootschap via de wet van 28 juli 1948 betreffende het bedrijf, de inrichting en de bevoegdheid van de NBB. Het bestaande kapitaal - dat op dat moment 200.000.000 Belgische franken bedroeg, vertegenwoordigd door 200.000

aandelen van 1.000 Belgische frank – werd daarbij verhoogd tot 400.000.000 Belgische franken door uitgifte van 200.000 nieuwe aandelen waarop door de Belgische Staat werd ingetekend à pari van de nominale waarde.

Het is daarbij wetenswaardig dat de Belgische Staat dit niet bewerkstelligd heeft door middel van een inbreng van 200.000.000 Belgische franken maar in tegendeel door beslag te leggen op de oorlogswinsten van de NBB (264.000.000 Belgische Frank) waarvan de Belgische Staat uiteindelijk 200.000.000 Belgische franken heeft gebruikt om – via wetgeving – in het bezit te komen van 50% van het kapitaal van de NBB. Nooit werd enige uitgiftepremie betaald.

In het kader van het huidig geschil is het bovendien belangrijk om te weten dat het goud in wezen door de NBB werd aangekocht (en dus de voorraad die thans nog bestaat), voor de intrede van de Belgische Staat als aandeelhouder.

7. Ondanks haar bezit van slechts 50% van de aandelen van de NBB, heeft de Belgische Staat telkens opnieuw teruggegrepen naar wetgeving om ingrijpende wijzigingen aan te brengen in de structuur van de NBB. Op deze wijze heeft de Belgische Staat vermeden te moeten overgaan tot nationalisatie van de NBB, hetgeen in vele Europese landen wel degelijk gebeurd is en waarbij de aandeelhouders in kwestie telkens correct vergoed geweest zijn. Een nationalisatie (en aldus het aanwenden van belastinggelden) werd in die landen als de enige correcte manier gezien om alle eigendomsrechten van de particuliere aandeelhouders over te nemen. En dat is het ook.

Dit heeft ertoe geleid dat de NBB thans een unieke plaats inneemt in het Belgische juridische stelsel. Artikel 2 van de Organieke wet typeert dit:

“De Nationale Bank van België, in het Frans « Banque Nationale de Belgique », in het Duits « Belgische Nationalbank », ingesteld bij de wet van 5 mei 1850, maakt integrerend deel uit van het Europees stelsel van centrale banken, hierna ESCB genoemd, waarvan de statuten werden vastgelegd in het desbetreffend Protocol gehecht aan het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap.

Daarenboven gelden voor de Bank deze wet, haar eigen statuten en, aanvullend, de bepalingen betreffende de naamloze vennootschappen.”

Geleidelijk werd de instelling ingevolge diverse wetgevende ingrepen "geëtatiseerd" met een opeenvolgende beperking van rechten van de aandeelhouders en oprichters, zonder enige vergoeding, laat staan "billijke" vergoeding.

Aldus werd bij artikel 141 §1 van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten (B.S. 4 september 2002) de vennootschappenwet deels buiten toepassing verklaard:

"De bepalingen betreffende de naamloze vennootschappen zijn slechts van toepassing op de Nationale Bank van België:

1° voor de aangelegenheden die niet worden geregeld door de bepalingen van titel VII van het derde deel van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap en van het Protocol betreffende de statuten van het Europees Stelsel van centrale banken en van de Europese Centrale Bank, noch door voornoemde wet van 22 februari 1998 of de statuten van de Nationale Bank van België; en

2° voor zover zij niet strijdig zijn met de bepalingen bedoeld in 1°."

Deze bepaling, gecombineerd met de verschillende wetgevende ingrepen, heeft ertoe geleid dat de aandeelhouders geen vertegenwoordiging meer hebben of kunnen hebben in het beleid, en dat de NBB thans over volledig andere organen beschikt dan elke andere naamloze vennootschap in België. Meer zelfs, de algemene vergadering van aandeelhouders van de NBB wordt niet beschouwd als een orgaan van de NBB. De taak die normaal toebeëld is aan de algemene vergadering van aandeelhouders, wordt bij de NBB uitgeoefend door de Regentenraad.

Het is dan ook de Regentenraad – bestaande uit de Gouverneur, de directeurs (vijf à zeven) en tien regenten – die de uitgavenbegroting alsook de jaarrekening goedkeurt en definitief de winstverdeling regelt die door het Directiecomité wordt voorgesteld (art. 20 en 32 Organieke wet) zonder dat enige tussenkomst van de particuliere aandeelhouders wordt geduld. Het is opvallend dat dit in de andere Europese centrale banken geenszins het geval is, daar behouden de aandeelhouders (in feite meestal één aandeelhouder, zijnde de respectievelijke Staat) deze bevoegdheden.

Daarnaast keurt de Regentenraad het jaarverslag over de werkzaamheden van de NBB goed alsook wijzigt zij de statuten van de NBB om deze in overeenstemming te brengen met de Or-

ganieke wet en met de voor België geldende internationale verplichtingen (art. 36 Organieke wet).

Het moge duidelijk wezen dat de Belgische Staat de macht heeft gelegd bij dit orgaan met miskenning van de rechten van de 50 % private aandeelhouders als dusdanig.

8. De welbepaalde rol van de Regentenraad zien we terug in haar wettelijk recht tot het vaststellen van de aanvullende regels waaraan de rekeningen van de NBB dienen te voldoen (artikel 33 Organieke wet):

“De rekeningen en, in voorkomend geval, de geconsolideerde rekeningen van de Bank worden opgemaakt :

1° overeenkomstig deze wet en de bindende regels vastgesteld met toepassing van artikel 26.4 van het Protocol betreffende de statuten van het Europees Stelsel van Centrale Bank en van de Europese Centrale Bank ;

2° voor het overige overeenkomstig de regels vastgesteld door de Regentenraad.

De artikelen 2 tot 4, 6 tot 9 en 16 van de wet van 17 juli 1975 betreffende de boekhouding van de ondernemingen en de besluiten genomen ter uitvoering ervan zijn van toepassing op de Bank met uitzondering van de besluiten genomen ter uitvoering van de artikelen 4, zesde lid, en 9, § 2.”

Artikel. 33, 2° Organieke wet geeft de Regentenraad “voor het overige” een bepaalde bevoegdheid tot het bepalen van de bijkomende regels waaraan de NBB en aldus zichzelf, de Regentenraad, zich op dat vlak dient te conformeren. Deze bevoegdheid is evenwel ondergeschikt aan de regels die voortvloeien uit de Organieke wet alsook aan de bindende regels van het protocol betreffende de ECB.

De toelichting bij de jaarrekening betreffende boekjaar 2011 van de NBB stelt dan ook onder punt 2.2.7.1:

“De jaarrekening van het verslagjaar werd opgesteld in overeenstemming met bovenvermeld artikel 33 en volgens het formaat en de boekhoudkundige regels die de Regentenraad op 14 december 2011 heeft goedgekeurd.”

Het is het Directiecomité die de begroting der uitgaven alsook de jaarrekeningen voorlegt aan de Regentenraad (art. 20, 4° Organieke wet).

9. Concluant heeft – in samenspraak met meerdere beleggers die zijn standpunt mee onderschrijven - reeds meermaals aangeklaagd dat hij als aandeelhouder elk jaar opnieuw dient vast te stellen dat de informatie die wordt opgenomen in de jaarrekening misleidend en onjuist, minstens onvolledig is.

Op basis van de verstrekte gegevens wordt concluant immers niet correct en volledig geïnformeerd omtrent de juiste vermogenstoestand van de vennootschap zodat hij als aandeelhouder – en bij uitbreiding elke belegger – zich geen correct beeld kan vormen van de waarde van het nochtans publiek genoteerde aandeel NBB. Meer in het bijzonder blijkt niet of het goud en de meerwaarden tot het eigen vermogen dan wel tot het vreemd vermogen behoren.

De aandeelhouders van de NBB hebben vanzelfsprekend evenzeer recht op informatie en transparantie als eender welke andere aandeelhouders van (beursgenoteerde) ondernemingen. Het is de evidente plicht van de NBB haar aandeelhouders in alle opzichten gelijk en eerlijk te behandelen en erover te waken dat hun rechten en belangen niet worden geschaad. De NBB drukte dit grondwettelijk principe zelf uit in haar statuten onder artikel 4:

"Elk aandeel geeft recht op een evenredig en gelijk deel in de eigendom van het maatschappelijk vermogen en in de verdeling van de winsten." (Bundel II, stuk 1 concluant)

Het opmaken van een correcte, duidelijke jaarrekening die een getrouw beeld vormt van de financiële situatie van de vennootschap dient daarbij als één van de meest essentiële middelen beschouwd te worden. De balans in de jaarrekening moet een duidelijke weergave zijn van het eigen vermogen, in relatie tot het vreemd vermogen, om de schuldgraad en de solvabiliteit van de vennootschap te kunnen beoordelen.

4. Communicatie met de NBB, de Europese Commissie en de Europese Centrale Bank

10. Concluant heeft de NBB op 14 mei 2013 voor een eerste maal via zijn raadsleden uitdrukkelijk in gebreke gesteld betreffende het ontbreken van een correcte, duidelijke jaarrekening die een getrouw beeld geeft van de financiële situatie van de vennootschap (Bundel I, stuk 7 concluant). Hij heeft zijn standpunt gestaafd en geïllustreerd met een deskundig verslag, opgesteld door BBB Bedrijfsrevisoren BVBA, vertegenwoordigd door mevrouw Inge Beernaert, bedrijfsrevisor en de heer Paul Pauwels, Ere-bedrijfsrevisor, waarbij zij verzocht werden om een analytische evaluatie te maken van diverse aspecten met betrekking tot de voorstelling van de recente jaarrekeningen van de Nationale Bank van België (hierna verkort: "Verslag", Bundel I, stuk 1 concluant).

Aangezien de reactie van de Gouverneur van de NBB op 22 mei 2013 geenszins afdoende was om de vaststellingen uit het Verslag te weerleggen (Bundel I, stuk 8 concluant), heeft concluant nadien op 13 november 2013 ook de Europese Commissie (hierna verkort de "EC") en de Europese Centrale Bank (hierna verkort de "ECB") aangeschreven teneinde hen te confronteren met de pertinente vaststellingen uit het Verslag (Bundel I, stukken 9 en 10 concluant).

11. De EC heeft concluant daarbij op 20 december 2013 bericht dat zij een onderzoek heeft aangevat en, voor zover mogelijk, een reactie zou meedelen binnen de acht weken (Bundel I, stuk 11 concluant).

Uiteindelijk mocht concluant op 3 maart 2014 een ongedateerde en bijzonder summiere brief van de EC ontvangen met daarin het bericht dat de EC na onderzoek geen schending van de toepasselijke regels van EU-recht heeft vastgesteld (Bundel I, stuk 12 concluant). Op 15 juli zal de Commissie haar reactie corrigeren en zichzelf onbevoegd verklaren.

De EC doet echter geen enkele uitspraak over de toepassing van het Belgische recht, waaronder de Organieke Wet. Zoals concluant verder zal aantonen heeft de toepassing van de (door de Belgische Staat gewijzigde) Organieke Wet tot gevolg dat de gerealiseerde meerwaarden op een aangevochten wijze worden geboekt in de jaarrekening van de NBB. Daarnaast bevestigt de EC dat het Richtsnoer van de ECB van 11 november 2010 betreffende het juridische kader ten behoeve van de financiële administratie en verslaglegging in het Europees Stelsel van Centrale Banken (hierna het "Richtsnoer") de standaardisatie regelt van de financiële verslaggeving van de nationale centrale banken.

Concluant neemt hiervan nota doch dient daarbij vast te stellen dat de EC op geen enkele wijze ingaat op de afwijkingen op deze Richtsnoer zoals vastgesteld in het Verslag. Concluant heeft daartoe op 11 april 2014 een nieuw schrijven gericht aan de EC waarbij de meest pertinente vaststellingen van het Verslag worden geëxpliciteerd met de vraag hierover uitdrukkelijk standpunt in te nemen (Bundel I, stuk 13 concluant).

Intussen mocht concluant op 15 juli 2014 hierop een (opnieuw ongedateerde) reactie ontvangen van de EC (Bundel I, stuk 16 concluant) met volgende inhoud:

"Ik wil u meedelen dat de Europese Commissie niet bevoegd is voor de handhaving van de richtlijnen van de Europese Centrale Bank van 11 november 2010 en daarom stel ik voor om uw opmerkingen rechtstreeks met de Europese Centrale Bank op te nemen." (eigen benadrukking)

In haar eerste reactie wordt aangegeven dat het Richtsnoer etc. niet zou geschonden zijn. Thans – en na de specifieke vraag daartoe door concluant – wordt plots aangegeven dat de EC "niet bevoegd" is om te oordelen over de naleving van het Richtsnoer en wordt concluant verzocht contact op te nemen met de ECB.

12. Sinds de ECB op 13 november 2013 aangetekend werd aangeschreven inzake de problematiek van onderhavige dagvaarding mocht concluant geen enkele reactie ontvangen (Bundel I, stuk 9 concluant). Sindsdien werden twee aangetekende herinneringen van concluant niet afgehaald! (Bundel I, stukken 14 en 15 concluant).¹

Men moge hierover de wenkbrauwen fronsen bij lezing van artikel 14.3 van het Protocol (Nr. 4) betreffende de statuten van het Europees Stelsel van Centrale Banken en van de Europese Centrale Bank de Raad van Bestuur van de ECB volgende bevoegdheid toevertrouwt:

"14.3. De nationale centrale banken maken een integrerend deel uit van het ESCB en handelen in overeenstemming met de richtsnoeren en instructies van de ECB. De Raad van Bestuur neemt de nodige maatregelen teneinde te verzekeren dat aan de richtsnoeren en instructies van de ECB wordt voldaan, en eist dat hem alle benodigde informatie wordt verstrekt."

¹ Al deze brieven werden verzonden naar het Brussels kantoor van de ECB, zijnde de Wetstraat 223 te 1040 Brussel. Zie hiervoor: <https://www.ecb.europa.eu/home/html/contact.en.html>

I. ILLUSTRATIE BELANG PROCEDURE

13. Het belang van deze procedure blijkt duidelijk uit de vaststellingen zoals gedaan door bedrijfsrevisor Beernaert en Ere-bedrijfsrevisor Pauwels (stuk 1).

De NBB komt haar verplichting tot het opmaken van een correcte, duidelijke en volledige jaarrekening die een getrouw beeld van de financiële situatie van de vennootschap toont, niet na. Bovendien is de door haar verschaft informatie aan o.a. conculant in zijn hoedanigheid van aandeelhouder geenszins in overeenstemming met de realiteit en de dwingende regelgeving, zoals verder duidelijk zal blijken.

De bedrijfsrevisoren hebben bij de opmaak van hun Verslag rekening gehouden met de publiek beschikbare informatie en de wijze waarop de NBB verschillende bestanddelen heeft voorgesteld in haar jaarrekeningen.

14. Hieronder geeft conculant de tabel uit het Verslag (p. 20) weer die het eigen vermogen per aandeel vergelijkt met de beurskoers van het NBB aandeel op het einde van de jaren 2009 tot 2011:

Bedragen in €

<i>Vermogenswaarde indien deze bepaald zou worden zoals bij andere financiële vennootschappen (inclusief niet-gerealiseerde meerwaarden, Exclusief gerealiseerde meerwaarden)</i>	<i>EV na eliminatie van preferente rechten van Belgische Staat (niet zichtbaar op jaarrekening NBB) (exclusief gerealiseerde en niet-gerealiseerde meerwaarden)</i>
---	---

	2009	2010	2011	2009	2010	2011
EV per aandeel	22.630	28.587	32.458	8.842	9.326	9.924
Beurskoers	3.400	3.485	2.259	3.400	3.485	2.259

Gezien de huidige erkenning van de NBB dat het goud (met zijn meerwaarden) op haar balans haar juridische eigendom is en tot haar eigen vermogen behoort, dient deze tabel als volgt aangepast te worden:

Bedragen in €

	Vermogenswaarde indien deze bepaald zou worden zoals bij andere financiële vennootschappen (inclusief niet-gerealiseerde meerwaarden, en gerealiseerde meerwaarden)			EV na eliminatie van preferente rechten van Belgische Staat (niet zichtbaar op jaarrekening NBB) (inclusief niet-gerealiseerde meerwaarden exclusief gerealiseerde meerwaarden)		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011
EV per aan- deel	23.378	29.334	33.206	22.630	28.587	32.458
Beurskoers	3.400	3.485	2.259	3.400	3.485	2.259

Uit beide tabellen blijkt duidelijk dat de beurskoers van de NBB substantieel ondergewaardeerd is. De bijgaande conclusie in het verslag van bedrijfsrevisor Beernaert en Ere-bedrijfsrevisor Pauwels kan dan ook naar analogie worden toegepast op de tweede tabel. Deze conclusie is dermate frappant dat zij een integrale opname rechtvaardigt:

*“Enkel op basis van bovenstaande vergelijkende cijfers kunnen wij nochtans zonder twijfel stellen dat de **beurskoers van het NBB aandeel substantieel ondergewaardeerd** is, zeker wanneer men deze koers eenvoudig vergelijkt met de gemiddelde eigen vermogenswaarde per aandeel, doch zelfs wanneer men rekening houdt met de beweerde preferente rechten van de Staat. Hiervoor is geen mathematische uitleg beschikbaar, doch er zijn wel meerdere redenen die wellicht de oorzaak zijn van de recente magere beurskoers. Wij verwijzen daarbij o.a. naar onderstaande elementen die ongetwijfeld het vertrouwen van particuliere aandeelhouders in het NBB aandeel sterk hebben beïnvloed :*

- *de ingrepen uit het verleden van de Belgische Staat waarbij beslag werd gelegd op door de NBB gerealiseerde meerwaarde;*
- *het gebrek aan volledige transparantie van de jaarrekening en de erbij horende toelichting;*
- *de onduidelijkheid m.b.t. de standpunten over wie het eigendomsrecht heeft over het goud en goudvorderingen;*
- *de onzekerheid over het toekomstig eigendomsrecht op de koersherwaardering op goud (€ 8.581,6 miljoen) die verschijnt op het passiva van de jaarrekening;*

- de systematische preferente toekenning van belangrijke winstaandelen (vrij van belasting) aan de soevereine Staat;
- de directe toekenning van diverse andere opbrengsten aan de Staat (punt D.2.d van huidig verslag)
- het feit dat de particuliere aandeelhouders geen inspraak hebben bij de goedkeuring van de jaarrekening (artikel 4.4 van het Corporate Governance Charter definieert de algemene vergadering als een "een forum waarop de aandeelhouders en de directie van de Bank elkaar ontmoeten ...");
- de slechte ervaringen tijdens de voorbije jaren van diverse groepen van minderheidsaandeelhouders die hun rechten hebben willen afdwingen via rechterlijke weg;
- de uitspraken van diverse Rechtbanken en van het Grondwettelijk Hof die - alhoewel deze niet uitblonden door duidelijkheid - systematisch de eisen van voormelde groepen van minderheidsaandeelhouders als ongegrond beschouwden;
- het gebrek aan een precieze definitie van de term "doelvermogen" die door de Rechtbanken gebruikt wordt om te motiveren dat niet de NBB, doch de soevereine Staat eigenaar zou zijn van de goudvoorraden en -vorderingen;
- de dominantie van de Belgische Staat bij het beheer van de NBB, niettegenstaande de ECB stelt dat : "the Belgian Government cannot influence the management of the official foreign reserves held by the NBB, which is carried out independently by the NBB as an integral part of the Eurosystem".²

Het is duidelijk dat er geen enkele redelijke verhouding bestaat tussen de onderliggende eigen vermogenswaarde - volgens de jaarrekening - per aandeel en de beurskoers over de recente jaren. Wij vrezen dat het vooral de ernstige daling van het vertrouwen van de particuliere aandeelhouders is die aan de basis ligt van de lage beurskoers.

Wanneer men de cijfers analyseert van de tabel onderaan pagina 19 van huidig verslag, dan is het bepaald onthutsend, ontvullend en confronterend te moeten vaststellen hoe de Belgische Staat - als 50 % aandeelhouder van de NBB - zich op een ongelooflijk willekeurige wijze, met volstrekte miskennen van de proportionaliteitsre-

² Vrije vertaling: "De Belgische overheid kan het beheer van de officiële Belgische reserves aangehouden bij de NBB niet beïnvloeden, aangezien dit onafhankelijk door de NBB wordt uitgeoefend als integraal onderdeel van het Eurosysteem"

ten van de overige 50 % particuliere aandeelhouders (de oprichters van de NBB), het leeuwenandeel van de eigen vermogenswaarde voor zichzelf opeist : bvb per einde 2011 € 9.013.808 duizend op een "normaal" eigen vermogen volgens de jaarrekening van € 12.983.393 duizend ! Op dezelfde datum vertegenwoordigen de preferente rechten van de Staat € 22.534 per aandeel NBB, tegenover een "normaal" eigen vermogen van € 32.458 per aandeel !

(...)

In deze omstandigheden is het begrijpelijk en evident dat de 50 % particuliere aandeelhouders naar middelen zoeken om een compensatie te bekomen voor de brutale miskenning van hun proportioneel eigendomsrecht van de eigen vermogenswaarde van de NBB."

15. Intussen heeft de NBB in haar conclusies standpunten ingenomen die geenszins overeenkomen met haar vroegere stellingnames en de wijze waarop zij haar eigen vermogen toont in haar jaarrekening. Aldus moet de NBB toegeven dat de Belgische Staat geen actuele preferente rechten kan laten gelden sedert de wetswijziging in 1998 van artikel 20 bis van de Organieke wet. Deze standpunten hebben consequent genoodzaakt zijn vordering te herzien zoals uiteengezet in o.a. titels 3 en 4 van de titel "B. De jaarrekening van de NBB" van deze conclusie. Dat de NBB aldus geen correcte, duidelijke en volledige jaarrekening presenteert die een getrouw beeld geeft van de financiële situatie van de vennootschap, kan moeilijk nog betwist worden.

II. PROCESVERLOOP

1. Procedure in eerste aanleg

16. Geïntimeerde vorderde tijdens de procedure in eerste aanleg, na een wijziging van de eis van concluant:

- *“om de vorderingen van eiser in hoofddorde onontvankelijk minstens ongegrond te verklaren;*
- *om de vorderingen van eiser in ondergeschikte orde ongegrond te verklaren;*

Eiser vorderde bij conclusie in Eerste Aanleg het hierna volgende: *“Concluant akte te verlenen van de wijziging van zijn vordering en eventuele uitbreiding van zijn eis. Deze ontvankelijk en gegrond te verklaren en dienvolgens:*

I. In hoofddorde

- *Te horen zeggen voor recht dat de jaarrekeningen van de NBB betreffende de boekjaren vanaf 1 januari 2009 niet in overeenstemming zijn met de vereisten van transparantie zoals tot uiting gebracht in de van toepassing zijnde regelgeving inzake de opmaak van de rekeningen van de NBB, in het bijzonder in (1) artikel 33 van de Wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België juncto het Richtsnoer van de ECB van 11 november 2010 betreffende het juridische kader ten behoeve van de financiële administratie en verslaglegging in het Europees Stelsel van Centrale Banken, (2) artikel 30 van de Wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België, (3) artikel 5 van het Koninklijk Besluit van 14 november 2007 betreffende de verplichtingen van emittenten van financiële instrumenten die zijn toegelaten tot de verhandeling op een gereglementeerde markt (dat o.a. voorziet in de omzetting van Richtlijn 2004/109/EG van het Europees Parlement en de Raad van 15 december 2004 betreffende de transparantievereisten die gelden voor informatie over uitgevende instellingen waarvan effecten tot de*

handel op een gereguleerde markt zijn toegelaten en tot wijziging van Richtlijn 2001/34/EG) en/of (4) alle overige toepasselijke en geldende wetgeving, regelgeving, gebruiken en normen.

- De NBB te horen bevelen haar jaarrekeningen betreffende boekjaar 2012 en 2013 binnen een termijn van twee maanden vanaf het te wijzen vonnis te corrigeren en/of op te stellen, waarbij o.m. de hierna volgende correcties worden aangebracht en/of hiernavolgende principes worden gerespecteerd:
 - a.) De gerealiseerde meerwaarden die overeenkomstig artikel 30 van de Wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank dienen geboekt te worden op een bijzondere onbeschikbare reserverekening, dienen als behorend tot het eigen vermogen van de NBB te worden geboekt onder een nieuwe rekening, bvb. 13.4 "Onbeschikbare reserverekening", in plaats van onder de rekening 10 "Overige passiva";
 - b.) De NBB dient in haar toelichting bij haar jaarrekening duidelijk toelichting te verstrekken over :
 - Het gegeven dat de netto-opbrengst van de activa die de tegenpost vormen van de in het eerste lid van artikel 30 van de Wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank bedoelde meerwaarde, rechtstreeks en uitsluitend aan de Staat wordt toegekend overeenkomstig artikel 30, lid 2 van de Wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank en artikel 13, 1. a) van het Richtsnoer van de ECB van 11 november 2010 betreffende het juridische kader ten behoeve van de financiële administratie en verslaglegging in het Europees Stelsel van Centrale Banken dat stelt: "gerealiseerde winsten en gerealiseerde verliezen worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen";
 - Het gegeven dat de gerealiseerde meerwaarden op goud niet gebruikt kunnen worden om een ander verlies aan te zuiveren dan een gerealiseerde of ongerealiseerde minwaarde op het

goud (artikel 30, lid 1 van de Wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank).

- c.) Afschrijvingen dienen geboekt te worden in mindering van de activa waarop ze betrekking hebben en niet onder de rubriek 13 "kapitaal, reservefonds en beschikbare reserve";*
- d.) De jaarrekening dient opgesteld te worden na winstbestemming, m.a.w. de uit te keren winst van het jaar dient als een schuld te worden geboekt tegenover de aandeelhouders en niet als een deel van het eigen vermogen.*

Dit alles onder verbeurte van een dwangsom van 10.000,00 EUR per dag dat de NBB in gebreke blijft om te voldoen aan het gerechtelijk bevel, te rekenen vanaf datum van het te wijzen vonnis, minstens vanaf datum van betekening van het te wijzen vonnis, en/of verschuldigd per individuele inbreuk op het beschikkend gedeelte van het uit te spreken vonnis.

Minstens de volgende prejudiciële vraag voor te leggen aan het Grondwettelijk Hof:

"Schenden art. 9 en art. 30 van de Wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België de artikelen 10 en 11 van de Gecoördineerde Grondwet samen gelezen met art. 127 VWEU, art. 32 Vierde Protocol bij het VWEU, en art. 18 VWEU voor zover deze bepaling verplicht de gerealiseerde meerwaarden op de goudreserves die door de NBB worden gehouden en beheerd, te boeken binnen een bijzondere onbeschikbare reserverekening waardoor zij uit het eigen vermogen van de NBB worden gehouden, en de private aandeelhouders van de NBB op een discriminatoire wijze worden behandeld dan de institutionele aandeelhouder, de Belgische Staat?"

17. Bij vonnis d.d. 22 mei 2015 heeft de Rechtbank van Koophandel van Brussel besloten tot ongegrondheid van de vordering. De hierna volgende overwegingen zijn betekenisvol:

- *"De bronnen met betrekking tot de financiële rekeningen en rapportering van weerster zijn de Organieke Wet van 22 februari 1998 en, daaraan ondergeschikt, de bindende regels vastgesteld bij toepassing van artikel 26, lid 4 van Protocol No. 4 betreffende de statuten van het Europees Stelsel van Centrale Banken en van de Europese Centrale Bank, dit zijnde de bepalingen van Richtsnoer ECB/2010/20 van de ECB dd.*

11 november 2010, zoals geamendeerd, en verder de regels vastgesteld door de Regenraad zoals gepubliceerd in de jaarverslagen van verweester." (Eigen benadruking)

- "Met betrekking tot de gerealiseerde meerwaarden op goudreserves is de boeking gebeurd conform artikel 30, lid 1, van de Organieke wet. De boeking op een onbeschikbare reserverekening (passiefrubriek 10.3) is dus correct. De titel van deze rubriek is Overige Passiva, niet vreemd vermogen."

2. Vorderingen in beroep

18. Concluant verzoekt het Hof om:

I. In hoofddorde

- Te horen zeggen voor recht dat de jaarrekeningen van de NBB betreffende de boekjaren vanaf 1 januari 2009 niet in overeenstemming zijn met de vereisten van transparantie zoals tot uiting gebracht in de van toepassing zijnde regelgeving inzake de opmaak van de rekeningen van de NBB, in het bijzonder in (1) artikel 33 van de Wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België juncto het Richtsnoer van de ECB van 11 november 2010 betreffende het juridische kader ten behoeve van de financiële administratie en verslaglegging in het Europees Stelsel van Centrale Banken, (2) artikel 30 van de Wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België, (3) artikel 5 van het Koninklijk Besluit van 14 november 2007 betreffende de verplichtingen van emittenten van financiële instrumenten die zijn toegelaten tot de verhandeling op een gereglementeerde markt (dat o.a. voorziet in de omzetting van Richtlijn 2004/109/EG van het Europees Parlement en de Raad van 15 december 2004 betreffende de transparantievereisten die gelden voor informatie over uitgevende instellingen waarvan effecten tot de handel op een gereglementeerde markt zijn toegelaten en tot wijziging van Richtlijn 2001/34/EG) en/of (4) alle overige toepasselijke en geldende wetgeving, regelgeving, gebruiken en normen.

- De NBB te horen bevelen haar jaarrekeningen betreffende boekjaar 2012 en 2013, en bij uitbreiding van eis de jaarrekening betreffende het boekjaar 2014, binnen een termijn van twee maanden vanaf het te wijzen arrest te corrigeren en/of op te stellen, waarbij o.m. de hierna volgende correcties worden aangebracht en/of hiernavolgende principes worden gerespecteerd:
 - a.) De gerealiseerde meerwaarden die overeenkomstig artikel 30 van de Wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank dienen geboekt te worden op een bijzondere onbeschikbare reserverekening dienen als behorend tot het eigen vermogen van de NBB te worden geboekt onder een nieuwe rekening bvb. 13.4 "Onbeschikbare reserverekening" in plaats van onder de rekening 10 "Overige passiva";
 - b.) De NBB dient in haar toelichting bij haar jaarrekening duidelijk toelichting te verstrekken over :
 - Het gegeven dat de netto-opbrengst van de activa die de tegenpost vormen van de in het eerste lid van artikel 30 van de Wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank bedoelde meerwaarde, rechtstreeks en uitsluitend aan de Staat wordt toegekend overeenkomstig artikel 30, lid 2 van de Wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank en artikel 13, 1. a) van het Richtsnoer van de ECB van 11 november 2010 betreffende het juridische kader ten behoeve van de financiële administratie en verslaglegging in het Europees Stelsel van Centrale Banken dat stelt: *"gerealiseerde winsten en gerealiseerde verliezen worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen"*;
 - Het gegeven dat de gerealiseerde meerwaarden op goud niet gebruikt kunnen worden om een ander verlies aan te zuiveren dan een gerealiseerde of ongerealiseerde minwaarde op het goud (artikel 30, lid 1 van de Wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank).

- c.) Afschrijvingen dienen geboekt te worden in mindering van de activa waarop ze betrekking hebben en niet onder de rubriek 13 "kapitaal, reservefonds en beschikbare reserve";
- d.) De jaarrekening dient opgesteld te worden na winstbestemming, m.a.w. de uit te keren winst van het jaar dient als een schuld te worden geboekt tegenover de aandeelhouders en niet als een deel van het eigen vermogen.

Dit alles onder verbeurte van een dwangsom van 10.000,00 EUR per dag dat de NBB in gebreke blijft om te voldoen aan het gerechtelijk bevel, te rekenen vanaf datum van het te wijzen arrest, minstens vanaf datum van betekening van het te wijzen arrest, en/of verschuldigd per individuele inbreuk op het beschikkend gedeelte van het uit te spreken arrest.

19. Minstens de volgende prejudiciële vraag voor te leggen aan het Grondwettelijk Hof:

"Schenden art. 9 bis en art. 30 van de Wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België de artikelen 10 en 11 van de Ge-coördineerde Grondwet samen gelezen met art. 127 VWEU, art. 32 Vierde Protocol bij het VWEU, en art. 18 VWEU voor zover deze bepaling impliceert dat de gerealiseerde meerwaarden op de goudreserves die door de NBB worden gehouden en beheerd, dienen geboekt te worden binnen een bijzondere onbeschikbare reserverekening, die op haar beurt kan weergegeven worden onder de rubriek "overige passiva", en waardoor zij uit het eigen vermogen van de NBB worden gehouden, en de private aandeelhouders van de NBB op een discriminatoire wijze worden behandeld opzich-tens de institutionele aandeelhouder, de Belgische Staat?"

20.

II. In ondergeschikte orde

- Ondergeschikt, een deskundige aan te stellen met als opdracht:
- kennis te nemen van alle nuttige stukken van partijen;

- betreffende de boekjaren vanaf 1 januari 2009 te onderzoeken, en zijn advies te geven over de conformiteit van de jaarrekening, in het bijzonder wat betreft de voorgehouden niet-overeenstemming met de vereisten van transparantie zoals tot uiting gebracht in de van toepassing zijnde regelgeving inzake de opmaak van de rekeningen van de NBB, zoals gesteld in (1) artikel 33 van de Wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België juncto het Richtsnoer van de ECB van 11 november 2010 betreffende het juridische kader ten behoeve van de financiële administratie en verslaglegging in het Europees Stelsel van Centrale Banken, (2) artikel 30 van de Wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België, (3) artikel 5 van het Koninklijk Besluit van 14 november 2007 betreffende de verplichtingen van emittenten van financiële instrumenten die zijn toegelaten tot de verhandeling op een gereguleerde markt (dat o.a. voorziet in de omzetting van Richtlijn 2004/109/EG van het Europees Parlement en de Raad van 15 december 2004 betreffende de transparantievereisten die gelden voor informatie over uitgevende instellingen waarvan effecten tot de handel op een gereguleerde markt zijn toegelaten en tot wijziging van Richtlijn 2001/34/EG) en/of (4) alle overige toepasselijke en geldende wetgeving, regelgeving, gebruiken en normen.
- meer in het bijzonder te adviseren omtrent de volgende punten:
 - a.) de vraag of de gerealiseerde meerwaarden die overeenkomstig artikel 30 van de Wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België dienen geboekt te worden op een bijzondere onbeschikbare reserverekening als behorend tot het eigen vermogen van de NBB dienen te worden geboekt onder een nieuwe rekening bvb. 13.4 "Onbeschikbare reserverekening" in plaats van onder de rekening 10 "Overige passiva";
 - b.) de vraag of de NBB in haar toelichting bij haar jaarrekening toelichting dient te verstrekken hetgeen hoger is omschreven in het beschikkend gedeelte van huidige conclusie.

- c) de vraag of afschrijvingen dienen geboekt te worden in mindering van de activa waarop ze betrekking hebben en niet onder de rubriek 13 "kapitaal, reservefondsen en beschikbare reserve";
 - d) de vraag of de jaarrekening dient opgesteld te worden na winstbestemming, m.a.w. of de uit te keren winst van het jaar als een schuld dient te worden geboekt tegenover de aandeelhouders en niet als een deel van het eigen vermogen.
- geïntimeerde te horen veroordelen om het voorschot door het Hof te bepalen voor de aangestelde gerechtsdeskundige, te storten op de rekening door het Hof aan te duiden;
 - te zeggen dat de gerechtsdeskundige binnen de twee maanden na de aanvaarding een verslag zal opstellen;
 - te antwoorden op alle nuttige vragen van partijen, en de mogelijkheden tot verzoening te onderzoeken.

III. IN RECHTE

1. Ten gronde: voorafgaandelijke vaststellingen

21. Het goud en de meerwaarde op het goud zijn eigendom van de Nationale Bank en behoren tot haar eigendom. Hierdoor komt een einde aan de dubbelzinnige communicatie van de NBB, waarover verder meer, en waarvoor alvast ook verwezen wordt naar het Tijdschrift van de NBB d.d. 2 februari 1989, waarin onder meer wordt gelezen:

“In ons land heerste bij gevolg een wetgevende gewoonte volgens dewelke meerwaarde op de goudvoorraad van de bank de Staat toekomen...”

“ Het behoud van de gerealiseerde meerwaarde op goud, als onderdeel van de externe reserves van het land, houdt niet in dat de bank, in geval zij wordt vereffend, haar aandeelhouders de economische rechthebbenden van zouden worden. Het eigendomsrecht van de bank ten aanzien van haar activa in goud kan inderdaad worden beschouwd als zijnde van fiduciaire aard, en dient te worden uitgeoefend in overeenstemming met de economische belangen van het land. In geval de bank wordt vereffend, komt het saldo van de reserverekening per gerealiseerde meerwaarde op goud de Staat toe, tenzij uiteraard de wetgever er een andere bestemming aan zou geven”. En verder...

“Het laatste lid bepaalt uitdrukkelijk dat het saldo van de goudmeerwaarden bij vereffening van de bank aan de Staat toekomt.”

(Tijdschrift van de Nationale Bank van België deel I, nummer 2 februari 1989, stuk 28 – Bundel I concludant)

22. In het bovenstaande citaat wordt duidelijk nog verwezen naar het oude artikel 20 bis van de Organieke wet van de NBB dd. 23 december 1988. Deze bepaling werd echter opgeheven en werd in het nieuwe artikel 30 van de wet van 1998 niet hernomen.

23. Gegeven zijnde dat de dubbelzinnigheid over de eigendomsvraag – na de conclusies van NBB – tot het verleden behoort, concentreert huidige procedure zich op de jaarrekening

van de Nationale Bank, waar op de passiefzijde de tegenwaarde van de meerwaarden van het goud dient geboekt te worden. De gerealiseerde meerwaarden worden in de jaarrekening van de NBB echter niet uitgedrukt als eigen vermogen, doch worden geboekt onder de post "Overige passiva", waardoor de lezer dit niet anders kan interpreteren dan dat deze tot het vreemd vermogen behoren... hetgeen onjuist is. De verhouding EV/VV wordt telkens communicatief scheef getrokken ten belope van 298,9 miljoen Euro (waarde onbeschikbare reserve).

2. De van toepassing zijnde regelgeving inzake de financiële verslaggeving van de NBB

2.1. De opmaak van de rekeningen van de NBB is onderworpen aan artikel 33 van de Organieke wet:

24. "De rekeningen en, in voorkomend geval, de geconsolideerde rekeningen van de Bank worden opgemaakt :

1° overeenkomstig deze wet en de bindende regels vastgesteld met toepassing van artikel 26.4 van het Protocol betreffende de statuten van het Europees Stelsel van Centrale Banken en van de Europese Centrale Bank ;

2° voor het overige overeenkomstig de regels vastgesteld door de Regentenraad.

De artikelen 2 tot 4, 6 tot 9 en 16 van de wet van 17 juli 1975 betreffende de boekhouding van de ondernemingen en de besluiten genomen ter uitvoering ervan zijn van toepassing op de Bank met uitzondering van de besluiten genomen ter uitvoering van de artikelen 4, zesde lid, en 9, § 2."

Bij lezing van deze wettekst blijkt meteen dat er een hiërarchie is ingebouwd tussen de bepalingen, die genoemd zijn sub 1°, en deze vermeld onder sub 2°.

Geïntimeerde put zich echter uit om te laten geloven dat de Organieke Wet, genoemd in de wetsbepaling "deze wet", zou prevaleren op "de bindende regels" vastgesteld met toepassing van artikel 26.4 van het Protocol.

Subnr. 20 van haar conclusie houdt zij voor dat het rechtskader zou zijn aangegeven “in volgorde”.

25. De NBB expliciteert in haar conclusie onder nr. 21: “In die optiek heeft de Belgische wetgever er in artikel 33 van de Organieke Wet voor gekozen om de bindende regels van Richtsnoer ECB/2010/20 te integreren in het Belgische rechtskader voor de opmaak van de Nationale rekeningen van de Nationale Bank, doch in rangorde na de bepalingen van de Organieke wet zelf.”

Dit is evident onjuist, om de hierna volgende redenen:

- i. Artikel 33 van de Organieke wet van 22 februari geeft niet de opsplitsing weer sub (A), (B) en (C), zoals weergegeven in nummer 20 van de conclusie (dd. 11.01.2016) van de Nationale Bank. Integendeel, er is slechts een opsplitsing tussen “1°” en “2°”, alwaar 1 staat voor zowel de wet als de bindende regels van het Protocol, en 2 voor de regels, vastgesteld door de Regentenraad.
- ii. De nevenschikking sub1 tussen de wet enerzijds en regels van het Protocol anderzijds, geven geenszins enige “volgorde” weer. Dit is daarentegen wel het geval voor de tekst “sub 2°”, gelet op de bewoordingen “voor het overige overeenkomstig de regels vastgesteld door de Regentenraad”. Er is dus geen sprake van enige “aangegeven rangorde” in sub1° (pagina 14 nr. 19 A, conclusie NBB)
- iii. Ten gevolge van de nevenschikking van de wet met het Protocol en door de aanwending van het woord “en”, een nevenschikkend voegwoord, is het duidelijk dat de primauteit van de rechtsregels de rangorde zal bepalen, waardoor *ipso facto* de bindende regels van het Richtsnoer voorgaan op de Organieke wet.
- iv. De NBB meent in dit verband te mogen verwijzen naar artikel 2, lid 2, van Richtsnoer ECB 2010/20, waarvan de tekst luidt als volgt:

“Het toepassingsgebied van dit Richtsnoer is beperkt tot de financiële administratie en verslaglegging van het Eurosysteem zoals vastgesteld door de ESCB-statuten. Als

gevolg is het niet van toepassing op de Nationale rapportage en financiële rekeningen van de NCB's (noot: Nationale Centrale Banken van de Eurozone). Omwille van consistentie en vergelijkbaarheid tussen het Eurosysteem en de Nationale stelsels, zij aanbevolen dat de NCB's, voor zover mogelijk, voor hun nationale rapportage en financiële rekeningen de in dit Richtsnoer gestipuleerde regels volgen."

26. De aanbeveling is duidelijk. Het is aan de NBB om aan te tonen met welke onmogelijkheid zij geconfronteerd is om de aanbeveling te volgen. Concluant dient echter vast te stellen dat er terzake zelfs geen aanzet tot argumentatie is door geïntimeerde. Evenmin wordt aangetoond dat er in het kader van het Eurosysteem een andere rapporteringswijze zou gehanteerd worden.

2.2. Verplichting tot correcte en transparante informatieverschaffing is van openbare orde

27. Het recht van elke aandeelhouder op een jaarrekening die een getrouw, nauwkeurig en oprecht beeld geeft, is onbetwistbaar. Hoewel de wijze waarop de NBB aan deze verplichtingen dient te voldoen, afwijkt van de wijze waarop andere vennootschappen hieraan dienen te voldoen, blijven de vereisten van kwaliteit van de te verstrekken financiële informatie voor elke vennootschap, inclusief de NBB, dezelfde:

*"Comment encore s'opposer à la reconnaissance d'un droit subjectif de l'actionnaire à disposer de comptes annuels qui offrent une image fidèle de la situation comptable de la société concernée?"*³

(M. FYON, "Portée, limites et sanctions des droits subjectifs des actionnaires à l'obtention de certaines informations spécifiquement définies par le législateur", in X., *Preuve et information dans la vie des sociétés*, Larcier, Brussel, 2010, p. 233, nr. 10 – Bundel II, stuk 3 concludant)⁴

³ Vrije vertaling: "Hoe zou men nog steeds het bestaan van een subjectief recht van de aandeelhouder kunnen betwisten om over een jaarrekening te beschikken die een getrouw beeld van de financiële positie van de betrokken vennootschap geeft?"

⁴ Vrije vertaling: "M. FYON, "Reikwijdte, grenzen en sancties betreffende de individuele rechten van aandeelhouders om bepaalde informatie specifiek omschreven door de wetgever te ver-

28. Niet enkel de wetgever, maar ook de rechtspraak hecht een bijzonder belang aan het beschermen van beleggers door middel van een correcte en transparante informatiever-schaffing. Zelfs in die mate dat wordt aanvaard dat deze bepalingen van openbare orde zijn. Het Hof van Cassatie bevestigt dit openbare orde-karakter:

"Overwegende dat de wetgeving die de wezenlijke belangen van de Staat of de ge-meenschap betreft of die, in het privaatrecht, de juridische grondslagen vastlegt waarop de economische of morele orde van samenleving berust, van openbare orde is;

Overwegende dat artikel 41, alinea 1, van het koninklijk besluit van 8 november 1989 de in artikel 15 van de wet van 2 maart 1989 uitgedrukte wil van de wetgever weer-geeft om de informatieverstrekking en de gelijke behandeling van de houders van ef-fecten te verzekeren, hun belangen veilig te stellen en de goede werking van de markt te bevorderen; dat uit de parlementaire voorbereiding van die wet blijkt dat de gelijk-heid van de aandeelhouders nauw samenhangt met een organisatie van de geld-markten die het vertrouwen van de spaarders wekt;

Overwegende dat het arrest oordeelt dat de voormelde bepalingen "een politiere-glement van de economie uitmaken inzake openbaar overnameaanbod en wijziging in de controle op vennootschappen die een openbaar beroep doen of hebben ge-daan op het spaarwezen (...) dat tot doel heeft de goede werking van de markt - en, derhalve, van 's lands economie - te bevorderen, wat impliceert dat de houders van effecten zowel door de regels van transparantie en informatieverstrekking als door de eerbiediging van het beginsel van gelijkheid van de aandeelhouders worden be-schermd";

Overwegende dat het arrest, op grond van die overwegingen, naar recht beslist dat artikel 41, alinea 1, van het koninklijk besluit van 8 november 1989 van openbare orde is".

(Eigen benadrukking, Cass. 10 maart 1994, Arr.Cass 1994, 236 – Bundel II, stuk 4 conclu-ant)

krijgen", in X., *Bewijs en informatie in het leven van vennootschappen*, Larcier, Brussel, 2010, p. 233, nr.10"

Recentelijk heeft het Hof van Cassatie dit herbevestigd in haar arrest van 29 april 2011:

“De in deze bepalingen uitgedrukte wil van de wetgever om de informatieverstrekking en de belangen van de potentiële verwervers van effecten veilig te stellen, strekken eveneens ertoe om de goede werking van de markt te verzekeren en te bevorderen en hangen nauw samen met een organisatie van de effectenmarkt die het vertrouwen van de spaarders wekt.

Aldus betreffen zij de economische grondslagen van de maatschappij en raken zij de openbare orde.”

(Eigen benadrukking, Cass. 29 april 2011, www.cass.be – Bundel II, stuk 5 concludant)

Om dit principe ook intern bij de NBB te bewerkstelligen heeft de Regentenraad in het reglement van het Auditcomité (d.i. het College van Censoren in hun hoedanigheid van Auditcomité – art. 21, 2° Organieke wet) volgend artikel 2.3 opgenomen:

“Het auditcomité beoordeelt de nauwkeurigheid, de volledigheid en het consequente karakter van de financiële informatie.”

2.3. Europeesrechtelijke regels met betrekking tot de jaarrekening als getrouw beeld van de financiële situatie van de vennootschap

29. Artikel 131 van het Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie (het VWEU), schrijft voor:

“Iedere lidstaat draagt er zorg voor dat zijn nationale wetgeving, met inbegrip van de statuten van zijn nationale centrale bank, verenigbaar is met de Verdragen en met de statuten van het ECSB en de ECB.”

De alles-overkoepelende waarheid is aldus dat de jaarrekening een juiste en transparante weergave van de financiële en economische realiteit dient te geven op basis van de hierna volgende Europeesrechtelijke regels.

2.3.1. Richtsnoer van de ECB van 11 november 2010 betreffende het juridische kader ten behoeve van de financiële administratie en verslaggeving in het Europees Stelsel van Centrale Banken

30. Deze Richtsnoer is van toepassing op de ECB, alsook op alle nationale centrale banken, waaronder de NBB. In deze richtsnoer wordt benadrukt dat financiële verslaggeving de realiteit dient te weerspiegelen en bovendien transparant en betrouwbaar dient te zijn.

Artikel 3 van het Richtsnoer bevat de specifieke "Uitgangspunten inzake de financiële informatie" alwaar elke Europese Nationale Bank zich naar dient te conformeren:

"De volgende uitgangspunten inzake de financiële administratie zijn van toepassing:

*a) economische realiteit en transparantie: de methoden van administreren en de financiële verslaggeving weerspiegelen de economische realiteit, **zij zijn transparant en voldoen aan de gestelde eisen van inzichtelijkheid, relevantie, betrouwbaarheid en vergelijkbaarheid**. Transacties worden geboekt en weergegeven rekening houdend met hun inhoud en economische realiteit en niet uitsluitend met inachtneming van hun juridische vorm;*

*b) voorzichtigheidsbeginsel: bij de waardering van activa en passiva en de verantwoording van baten en lasten dient het voorzichtigheidsbeginsel te worden toegepast. (...) Stille reserves of **het opzettelijk onjuist weergeven van posten op de balans en winst-en-verliesrekening zijn onverenigbaar met het voorzichtigheidsbeginsel**. (...)*

*c) materialiteitsbeginsel: afwijkingen van de regels van financiële administratie, met inbegrip van die welke een invloed hebben op de berekening van de winst-en-verliesrekeningen van de afzonderlijke NCB's en van de ECB, zijn alleen toegestaan, indien ze redelijkerwijs als **niet relevant** mogen worden beschouwd in de algehele context en presentatie van de financiële rekeningen van de rapporterende instelling; (...)"*

(eigen benadrukking)

31. Het belang van de transparantie van de jaarrekening werd bovendien door de ECB meermaals bij andere aangelegenheden benadrukt. Dit blijkt ten eerste duidelijk uit de spee-

ches die werden gegeven tijdens de ECB-Conferentie dd. 3 juni 2014 inzake de boekhouding, financiële rapportering en corporate governance van centrale banken. De vice-president van de Europese Centrale Bank, Dhr. Vitor CONSTÂNCIO benadrukte tijdens deze conferentie onder meer het volgende (Bundel I concludant - Stuk 29):

*"The ECB supports the establishment of a single set of global accounting and financial reporting standards. This is vital for the sake of consistency, comparability and thus transparency."*⁵

Verder:

*"There is an increasing worldwide demand for transparency to be strengthened."*⁶

*"Both accounting and governance frameworks remain key components when it comes to the understanding of central bank's financial situation, and we should all aim at applying these frameworks in order to make our positions as clear and understandable as possible to our numerous stakeholders."*⁷

Ook uit de handelswijze van de ECB blijkt des te meer dat zij transparantie vereist van haar leden. Zeer recent, op 5 februari 2016, is men daarom bijvoorbeeld overgegaan tot de publicatie van de "Overeenkomst inzake Netto Financiële Activa" (Agreement on Net Financial Assets ("ANFA)).

Hoewel deze overeenkomst voorheen vertrouwelijk was, werd nu toch tot publicatie besloten, om op die manier "een grotere transparantie te dienen".⁸

Uit al het bovenstaande blijkt duidelijk dat ook op het niveau van de nationale banken het beginsel van het getrouw beeld van de jaarrekening moet heersen.

⁵ Vrije vertaling: De ECB ondersteunt de ontwikkeling van een geheel van globale boekhoudkundige en financiële rapporteringsstandaarden. Dit is essentieel voor de consistentie, vergelijkbaarheid en dus transparantie.

⁶ Vrije vertaling: Er is een wereldwijde toenemende vraag naar versterkte transparantie.

⁷ Vrije vertaling: Zowel boekhoudkundige – als beleidskaders blijven hoofdcomponenten om de financiële positie van een centrale bank te verstaan, en we moeten er allen naar streven om deze op dergelijke manier toe te passen die onze posities zo duidelijk en begrijpbaar mogelijk te maken voor onze verschillende stakeholders.

⁸ Meer informatie kan men terugvinden op de volgende website:

http://www.ecb.europa.eu/explainers/tell-me-more/html/anfa_qa.nl.html

2.3.1.1. De bindende werking van het Richtsnoer

32. Het richtsnoer is de naam van het besluit waarin de Raad van Bestuur van de Europese Centrale Bank haar beleid operationaliseert. De bevoegdheid van de Raad van Bestuur van de ECB is vermeld in artikel 12.1 van het Vierde Protocol betreffende de statuten van het Europees Stelsel van Centrale Banken en van de Europese Centrale Bank bij het Verdrag betreffende de Europese Unie⁹ (hierna "Vierde Protocol").

Het artikel 12.1 luidt :

"De Raad van bestuur stelt de richtsnoeren vast en neemt de besluiten die nodig zijn voor het vervullen van de bij de Verdragen en deze statuten aan het ESCB opgedragen taken. De Raad van bestuur formuleert het monetair beleid van de Unie, in voorkomend geval met inbegrip van besluiten met betrekking tot intermediaire monetaire doelstellingen, de belangrijkste rentetarieven en de liquiditeitsvoorziening in het ESCB, en stelt de nodige richtsnoeren op voor de uitvoering ervan."

Het Richtsnoer is de nadere invulling van de opdracht die het ESCB en de ECB hebben gekregen in artikel 132 van het Verdrag betreffende de Europese Unie zelf (waarvan een parallelle bepaling in artikel 34 van het Vierde protocol):

"Ter uitvoering van de aan het ESCB opgedragen taken, zal de Europese Centrale Bank, overeenkomstig het bepaalde in de Verdragen en onder de voorwaarden van de statuten van het ESCB en van de ECB:

- verordeningen vaststellen voor zover nodig voor de uitvoering van de taken omschreven in artikel 3.1, eerste streepje, artikel 19.1, artikel 22 of artikel 25.2 van de statuten van het ESCB en van de ECB, alsmede in de gevallen die worden bepaald in de in artikel 129, lid 4, bedoelde besluiten van de Raad;*
- de besluiten geven die nodig zijn voor de uitvoering van de bij de Verdragen en de statuten van het ESCB en van de ECB aan het ESCB opgedragen taken;*
- aanbevelingen doen en adviezen uitbrengen."*

⁹ Pb. EG C83/13 30.03.2010

33. De bindende werking van dit Richtsnoer voor de NBB blijkt uit:

i) artikel 14.3 van het Vierde Protocol:

*“De **nationale centrale banken** maken een integrerend deel uit van het ESCB en **handelen in overeenstemming met de richtsnoeren en instructies van de ECB**. De Raad van bestuur neemt de nodige maatregelen teneinde te verzekeren dat aan de richtsnoeren en instructies van de ECB wordt voldaan, en eist dat hem alle benodigde informatie wordt verstrekt.”* (eigen benadrukking)

ii. Artikel 2.2 van deze Richtsnoer stelt: *“omwille van consistentie en vergelijkbaarheid tussen het Eurosysteem en de nationale stelsels, is het aanbevolen dat de Nationale Centrale Banken voor zover mogelijk voor hun nationale rapportage en financiële rekeningen de in dit Richtsnoer gestipuleerde regels volgen”*.

Volledigheidshalve benadrukt concludant dat geïntimeerde niet aantoont dat haar rapportering in het kader van het Eurosysteem wel transparant zouden zijn.

iii) artikel 33 Organieke Wet van de NBB:

“De rekeningen en, in voorkomend geval, de geconsolideerde rekeningen van de Bank worden opgemaakt :

*1° overeenkomstig deze wet **en de bindende regels vastgesteld met toepassing van artikel 26.4 van het Protocol betreffende de statuten van het Europees Stelsel van Centrale Banken en van de Europese Centrale Bank**”* (eigen benadrukking)

Zoals in het vorig randnummer toegelicht, volgt uit artikel 12.1 van het Vierde Protocol dat als de Raad van Bestuur van de ECB regels vastlegt, zij dit doet in Richtsnoeren. De gecombineerde toepassing van artikel 33 Organieke Wet en de artikelen 23.4 en 12.1 van het Vierde Protocol impliceren dat het Richtsnoer bindend is voor de NBB.

2.3.1.2. De voorrang van het Richtsnoer

34. De stelling van de NBB dat de bepalingen van de Organieke Wet voorrang zouden hebben op de bepalingen van het Richtsnoer is onjuist.

Integendeel, het Richtsnoer geniet voorrang boven de toepassing van de Organieke Wet.

Uit vaststaande rechtspraak volgt namelijk dat het primair en afgeleid Unierecht steeds voorrang hebben op het interne recht van de lidstaten. In het arrest Costa / ENEL (Bundel II conclusant – stuk 9) dd. 1964 verwoordde het Hof van Justitie dit reeds als volgt:

“dat het Verdragsrecht, dat uit een autonome bron voortvloeit, op grond van zijn bijzondere karakter niet door enig voorschrift van nationaal recht opzij kan worden gezet, zonder zijn gemeenschapsrechtelijk karakter te verliezen en zonder dat de rechtsgrond van de Gemeenschap zelf daardoor wordt aangetast”. (Eigen onderlijning)

Het Unierecht heeft aldus voorrang op elke nationale rechtsregel die ermee in strijd zou zijn. Deze regel geldt zelfs als het gaat om “*beginselen van het constitutioneel bestel van een lidstaat*”¹⁰ en geldt dus zeker voor de bepalingen van de Organieke wet van de Nationale Bank, zoals blijkt uit de volgende vaststellingen:

- i) De richtsnoeren van de ECB zijn de nadere invulling van het Europese recht wat het monetair beleid betreft.

Dit volgt uit een combinatie van een aantal artikelen uit het Verdrag betreffende de Europese Unie (waarvan parallelle bepalingen terug te vinden zijn in artikelen van het Vierde Protocol):

- Artikel 127 van het Verdrag betreffende de Europese Unie (en artikel 3 van het Vierde Protocol) bepaalt dat het ESCB de fundamentele taken uitvoert van het monetair Europees Unie beleid overeenkomstig het Verdrag betreffende de Europese Unie.

¹⁰ K. LENAERTS, P. VAN NUFFEL, *Europees recht*, Intersentia, 2011, 517.

- Uit de samenlezing van deze bepalingen volgt dat de richtsnoeren de concrete uitwerking zijn van de verdragsbepalingen voor het monetair beleid van de Europese Unie. Als zodanig genieten ze van de voorrang van het gemeenschapsrecht boven het nationale recht. De Europese Unie is immers niet enkel een economische unie maar ook een monetaire unie, zodat de bewaking van het monetaire beleid tot het kernbeleid van de Europese unie hoort.
- Artikel 131 van het Verdrag betreffende de Europese Unie (een parallelle bepaling is terug te vinden in artikel 14.1 van het Vierde Protocol) :
“Iedere lidstaat draagt er zorg voor dat zijn nationale wetgeving, met inbegrip van de statuten van zijn nationale centrale bank, verenigbaar is met de Verdragen en met de statuten van het ESCB en van de ECB.”
- Artikel 14.3 van het Vierde Protocol: Het Richtsnoer geniet dus onbetwistbaar voorrang op de Organieke Wet.

35. Geïntimeerde argumenteert aldus geheel ten onrechte dat de bepalingen van de organieke wet als *lex specialis* zouden primeren op Richtsnoer ECB/2010/20.

36. Is artikel 3 van het Richtsnoer overigens niet voldoende duidelijk:

“De volgende uitgangspunten inzake de financiële administratie zijn van toepassing:

Economische realiteit en transparantie [...]betrouwbaarheid en vergelijkbaarheid [...].”

De precieze en vergelijkbare weergave van de verhouding eigen vermogen/ vreemd vermogen is een minimale eis die aan elke verslaggeving kan worden opgelegd... te meer gelet op de beursnotering. En zelfs als zou de Organieke wet primeren... uit welk artikel blijkt dat de verslaggeving niet transparant en vergelijkbaar zou moeten zijn?

2.3.2. Richtlijn 2004/109/EG van het Europees Parlement en de Raad van 15 december 2004 betreffende de transparantievereisten die gelden voor informatie over uitgevende instellingen waarvan effecten tot de handel op een gereguleerde markt zijn toegelaten en tot wijziging van Richtlijn 2001/34/EG (Publicatieblad L 390, 31.12.2004)

37. Nadat Verordening (EG) nr. 1606/2002 van het Europees Parlement en de Raad van 19 juli 2002 betreffende de toepassing van internationale standaarden voor jaarrekeningen (Publicatieblad L 243 dd. 11.9.2002) reeds een eerste aanzienlijke aanzet had gegeven voor een Gemeenschapsbrede convergentie van de standaarden voor de financiële verslaggeving voor uitgevende instellingen waarvan effecten tot de handel op een gereguleerde markt zijn toegelaten en die een geconsolideerde jaarrekening moeten opstellen, bouwt deze Richtlijn 2004/109/EG inzake de jaarlijkse en tussentijdse financiële verslaggeving verder op het beginsel dat een getrouw beeld moet worden gegeven van de activa, de passiva, de financiële positie en de winst of het verlies van de uitgevende instelling.

Uit de overwegingen van deze Richtlijn kunnen volgende algemeen geldende beginselen worden afgeleid:

*“(1) Efficiënte, transparante en geïntegreerde effectenmarkten dragen bij tot de totstandkoming van een echte interne markt in de Gemeenschap en werken de groei en de schepping van werkgelegenheid in de hand dankzij een betere kapitaalallocatie en kostenvermindering. **De openbaarmaking van accurate, alomvattende en tijdige informatie over effectenuitgevende instellingen wekt een duurzaam vertrouwen bij beleggers en maakt het mogelijk zich een verantwoord oordeel te vormen over de resultaten en het vermogen van deze uitgevende instellingen. Dit komt zowel de beleggersbescherming als de marktefficiëntie ten goede.***

*(2) Te dien einde moeten effectenuitgevende instellingen via een gestage informatiestroom **voldoende transparantie jegens beleggers garanderen.** (...)*

*(9) (...) In deze richtlijn wordt, wat de jaarlijkse en tussentijdse financiële verslaggeving betreft, voortgebouwd op deze benadering, **met inbegrip van het beginsel dat een getrouw beeld moet worden gegeven van de activa, de passiva, de financiële positie en de winst of het verlies van de financiële instelling.**”*

(eigen benadrukking)

38. Het getrouw beeld van de jaarrekening is een essentiële vereiste, zoals ook blijkt uit de volgende citaten:

- *"Rekening en verantwoording afleggen is uiteraard nog veel belangrijker wanneer de onderneming beroep gedaan heeft op het spaarwezen en de effecten van de onderneming (aandelen of obligaties) op de kapitaalmarkt worden verhandeld. Recente schandalen in Europa (Lernout & Hauspie, Parmalat) en in de Verenigde Staten (Enron, Worldcom) hebben nog eens het belang onderstreept van een behoorlijke financiële verslaggeving en de controle daarop door een onafhankelijke deskundige."*¹¹
- *"Sinds de transpositie in het Belgisch recht van de Vierde Richtlijn neemt het beginsel volgens hetwelk de jaarrekening een "getrouw beeld" moet geven van het vermogen, de financiële positie en het resultaat van de onderneming in het Belgisch boekhoud- en jaarrekeningenrecht een centrale plaats in. Gezien in België dezelfde functies worden toegemeten aan dit beginsel als in de Richtlijn, is een uitweiding aangaande de plaats van dit beginsel in de Vierde Richtlijn onontbeerlijk".*¹²
- *"... moet de jaarrekening weergeven enerzijds, de aard en het bedrag, op de dag waarop het boekjaar wordt afgesloten, van de bezittingen en rechten van de onderneming, van haar schulden en verplichtingen evenals van haar eigen middelen (eigen onderstreping), en anderzijds, voor het op die dag afgesloten boekjaar, de aard en het bedrag van haar kosten en haar opbrengsten."*

39. De NBB beroept zich op artikel 1, lid 4, van Richtlijn 2004/109/EG, waarin bepaald is dat "de lidstaten kunnen besluiten artikel 17 niet toe te passen op hun Nationale Centrale Banken...." De redengeving is niet relevant, in zoverre een dergelijk besluit van de lidstaat België niet voorligt. Overigens zou een dergelijk besluit enkel betrekking kunnen hebben op artikel 17 van de richtlijn, en geenszins op de overige bepalingen van de richtlijn, waarvan de strekking en de algemeen geldende beginselen hoger zijn weergegeven. Deze zijn derhalve onverkort van toepassing voor de NBB. Omgekeerd stelt artikel 1, lid 1, van Richtlijn 2004/109/EG immers

¹¹ K. VAN HULLE en N. LYBAERT, *Boekhoud- en jaarrekeningrecht*, die Keure, Brugge, 2005,7

¹² K. VAN HULLE en N. LYBAERT, *Boekhoud- en jaarrekeningrecht*, die Keure, Brugge, 2005,205

duidelijk dat de richtlijn zelf, mogelijk met uitzondering van artikel 17, ook integraal van toepassing is op de Nationale Banken.

40. Deze visie wordt ook erkend in Richtlijn 2007/14/EG van de Commissie van 8 maart 2007 tot vaststelling van concrete uitvoeringsvoorschriften van een aantal bepalingen van Richtlijn 2004/109/EG betreffende de transparantievereisten die gelden voor informatie over uitgevende instellingen waarvan effecten tot de handel op een gereguleerde markt zijn toegelaten (Publicatieblad L 69 van 9.3.2007). In de overwegingen lezen we immers het volgende:

*“(1) Richtlijn 2004/109/EG stelt de algemene beginselen vast voor de harmonisatie van de transparantievereisten met betrekking tot het houden van stemrechten of financiële instrumenten die het recht verlenen om bestaande aandelen met stemrechten te verwerven. De richtlijn beoogt ervoor te zorgen dat **middels openbaarmaking van accurate, alomvattende en tijdige informatie over effectenuitgevende instellingen een duurzaam vertrouwen bij beleggers wordt gewekt.** (...)”*

*(15) Richtlijn 2004/109/EG stelt hoogwaardige eisen aan de verspreiding van gereguleerde informatie. **Voor de toepassing van die richtlijn is louter de beschikbaarheid van informatie, hetgeen impliceert dat beleggers actief daarnaar op zoek moeten gaan, niet toereikend.** Daarom moeten uitgevende instellingen dergelijke informatie actief onder de media verspreiden met de bedoeling beleggers te bereiken.”*

(eigen benadrukking)

Parallel als hoger dient te worden vastgesteld dat, luidens artikel 8, lid 1, het uitzonderingsregime dat als mogelijkheid wordt gecreëerd voor de Nationale Banken zich beperkt tot de periodieke informatieverplichtingen, zoals weergegeven in de artikelen 4 en 5. Er is geen betwisting over de toepasselijkheid van de overige bepalingen van deze richtlijn. Evenmin over de toepasbaarheid van voormelde overwegingen. Of wil de NBB voorhouden dat haar verslaggeving niet onderworpen zou zijn aan de principes van transparantie en vergelijkbaarheid? Verliest de NBB hierbij niet uit het oog dat de Regentenraad de NBB met expliciete bewoor-

dingen heeft onderworpen aan "nauwkeurigheid", "volledigheid" en "het transparant karakter van de "financiële informatie" (art 2.3. reglement Auditcomité).

2.4. De rechtspraak van het Europees Hof van Justitie van de Europese Unie

41. De rechtspraak van het Europees Hof van Justitie van de Europese Unie bevestigt het principe dat het getrouw beeld volgt uit de correcte toepassing van de voorgeschreven waarderingsregels zelf.¹³

In het arrest "*DE + ES Bauunternehmung GmbH v. Finanzamt Berheim*" van 14 september 1999 (Bundel II concludante - Stuk 8) benadrukt het Hof:

"Dat het beginsel van het getrouw beeld vereist, dat de jaarrekening de weerspiegeling is van de activiteiten en verrichtingen die zij geacht worden te beschrijven en dat de boekhoudkundige informatie wordt verstrekt in de vorm die het meest bruikbaar en geschikt wordt geacht om aan de informatiebehoeften van derden te voldoen."

Vanzelfsprekend kan dit standpunt van het Hof van Justitie worden toegepast op elke soort regelgeving met dezelfde doelstelling, zoals in dit geval op de Organieke Wet en het Richtsnoer.

2.5. Wet van 17 juli 1975 op de boekhouding van ondernemingen

42. Artikel 52 van de Statuten van de NBB bepaalt uitdrukkelijk dat de artikelen 2 tot 4, 6 tot 9 en 16 van de wet van 17 juli 1975 betreffende de boekhouding van ondernemingen en de besluiten genomen ter uitvoering ervan van toepassing zijn op de rekeningen van de NBB, met uitzondering van de besluiten genomen ter uitvoering van de artikelen 4, zesde lid en 9§2.

¹³ HvJ 3 oktober 2013, TRV 2014/2, p. 151, overweging 32 zoals besproken door B. BELLEN en J. STEVENS, "Het getrouw beeld en de waardering van activa tegen aanschaffingswaarde: het Hof van Justitie schenkt klare wijn", noot onder HvJ 3 oktober 2013, TRV 2014/2, p. 157-158, nr. 6.

43. Artikel 4, tweede lid van deze wet bepaalt dat:

*"Alle verrichtingen worden zonder uitstel, **getrouw**, volledig en naar tijdsorde ingeschreven [...]." (Eigen onderlijning)*

Alle verrichtingen dienen volgens de wetgever aldus chronologisch in een dagboek te worden opgenomen. Het geheel van deze verrichtingen leidt tot wijzigingen in het eigen en vreemd vermogen. De jaarrekening vloeit voort uit het geheel van deze individuele verrichtingen en dient bijgevolg uiteraard eveneens een getrouw beeld te geven van de financiële situatie van de vennootschap.

2.6. **Koninklijk besluit van 14 november 2007 betreffende de verplichtingen van emittenten van financiële instrumenten die zijn toegelaten tot de verhandeling op een gereguleerde markt**

44. Het Koninklijk besluit van 14 november 2007 zet o.a. bepalingen van Richtlijn 2004/109/EG en Richtlijn 2007/14/EG om in het Belgische recht (art. 1).

Artikel 5, het enige artikel onder de titel "Algemene verplichtingen", geeft duidelijk aan over welke kwaliteit publiek verstrekte informatie dient te beschikken alvorens het kan beschouwd worden als zijnde in overeenstemming met de Belgische – en bij uitbreiding Europese – regelgeving:

*"Art. 5. De emittenten stellen aan het publiek de nodige informatie ter beschikking om de transparantie, de integriteit en de goede werking van de markt te verzekeren. **De verstrekte informatie is getrouw, nauwkeurig en oprecht en stelt de houders van effecten en het publiek in staat de invloed van de informatie op de positie, het bedrijf en de resultaten van de emittent te beoordelen.**"*

(eigen benadrukking)

45. In tegenstelling tot de bewering van de NBB in haar conclusie (pagina 18, randnummer 23 dd. 11.01.16) dat zij zich niet dient te conformeren met de regelgeving inzake het verstrekken van een jaarrekening die een getrouw beeld vormt (al dan niet via de gemeenrechtelijke regels inzake transparantie), is er geen enkele bepaling in dit Koninklijk besluit van 14 november 2007 dat de NBB uitsluit van de toepassing van dit artikel 5.

2.7. De rechtsleer

46. Zoals door de rechtsleer ter zake erkend, kan algemeen gesteld worden dat het getrouw beeld het ultieme doel is van de jaarrekening.¹⁴ Dit ultieme doel is ook voor de NBB relevant, voornamelijk middels de bepalingen voorzien in de Organieke Wet en het Richtsnoer (zoals duidelijk geëxpliciteerd in artikel 3 van het Richtsnoer).

B. BELLEN en J. STEVENS verwoorden dit algemeen principe als volgt (met o.a. verwijzing naar M. WYCKAERT) (Bundel II, stuk 6 concludant):

“De jaarrekening wordt dan verondersteld een volledig en getrouw beeld te geven van de waarde van de samenstellende bestanddelen van het vermogen van een onderneming, nadat zij op de juiste wijze werden gekwalificeerd. Het uitgangspunt van de wetgever is dus dat de toepassing van de voorgeschreven waarderingsregels en schema's in principe tot een getrouw beeld van de jaarrekening moet leiden.”¹⁵

K. VAN HULE, N. LYBAERT en J.P. MAES spreken over “het gebruikersgericht karakter van het getrouwbeeldconcept”:

“Om haar doel te bereiken moet de financiële informatieverstrekking zodanig gebeuren dat ze aan de wensen van de ontvangers van die informatie, de gebruikers, vol-

¹⁴ B. BELLEN en J. STEVENS, “Het getrouw beeld en de waardering van activa tegen aanschafswaarde: het Hof van Justitie schenkt klare wijn”, noot onder HvJ 3 oktober 2013, TRV 2014/2, p. 154, nr. 5, met verwijzing naar B. COLMANT, “Enkele beschouwingen rond het begrip getrouw beeld”, *Accountancy & Taks* 2006/2, 9, met verwijzing aldaar.

¹⁵ B. BELLEN en J. STEVENS, “Het getrouw beeld en de waardering van activa tegen aanschafswaarde: het Hof van Justitie schenkt klare wijn”, noot onder HvJ 3 oktober 2013, TRV 2014/2, p. 154-155, nr. 5 met verwijzing naar M. WYCKAERT, “Vennootschapsrechtelijke herstructureringen boekhoudkundig vertaald: getrouw of ontrouw beeld?”, in *Knelpunten van dertig jaar vennootschapsrecht*, van Jan Ronse Instituut (ed.), *Reeks rechtspersonen- en vennootschapsrecht*, Kalmthout, Biblo, 1999, p. 74.

doet. Het getrouw beeld is bestemd voor de gebruikers van de jaarrekening, niet voor de opstellers of de controleurs ervan.”¹⁶

47. Bovendien erkent ook de Belgische Federale Overheid het belang van transparantie. De Dienst Federale Accountant, die belast is met het opstellen en neerleggen van de geconsolideerde jaarrekeningen van de federale overheid stelt zelf dat: “*Internationale Boekhoudkundige Standaarden krijgen meer en meer de voorkeur om zo transparantie en vergelijkbaarheid te garanderen.*”¹⁷

In dit specifieke geval betreffen o.a. de voorgeschreven waarderingsregels en schema's deze voorzien in de Organieke Wet en het Richtsnoer. In de mate de NBB deze regels niet naleeft, dient aldus besloten te worden dat haar jaarrekening geen getrouw beeld geeft. Dit is met zekerheid het geval in zoverre de NBB weigert en blijft weigeren om een antwoord te verschaffen op de vraag of de bron van de actiefpost goud en meerwaarden behoort tot het eigen dan wel tot vreemd vermogen.

3. **Het eigen vermogen**

48. Artikel 4 van de statuten van de nationale bank luidt als volgt:

“Elk aandeel geeft recht op een evenredig en gelijk deel in de eigendom van het maatschappelijk vermogen en in de verdeling van de winsten.”

(Bundel II, stuk 1 concludant)

De statuten van de NBB verwijzen aldus zelf naar het begrip “maatschappelijk vermogen” van de vennootschap en bevestigen het evident principe dat elke aandeelhouder recht heeft op een evenredig en gelijk deel van dit maatschappelijk vermogen.

¹⁶ K. VAN HULLE, N. LYBAERT, J.P. MAES, *Handboek Boekhoud- en jaarrekeningrecht*, Die Keure, 2015, p. 299.

¹⁷ Meer informatie kan worden teruggevonden op de website: <http://www.begroting.be/NL/Pages/fedcom.aspx>.

Er is geen fundamentele afwijking tussen de term "maatschappelijk vermogen" zoals gebruikt door de NBB in artikel 4 van de statuten en de term "eigen vermogen" zoals gebruikt in het KB van 30 januari 2001 (*infra*).

3.1. Het begrip "Eigen vermogen"

49. De literatuur laat er geen twijfel over bestaan wat men onder het begrip "Eigen Vermogen" dient te verstaan, zoals blijkt uit de volgende citaten:

- "Het eigen vermogen bestaat uit de volgende componenten:
 - Kapitaal;
 - Uitgiftepremie;
 - Herwaarderingsmeerwaarden;
 - Reserves-wettelijke, onbeschikbare (eigen benadrukking), beschikbare en belastingvrije;
 - Overgedragen winst of verlies;
 - Kapitaalsubsidies;
 - Voorschot aan de vennoten op de verdeling van het netto-actief." ¹⁸

- "Eigen vermogen (equity) is het overblijvend belang in de activa van de onderneming na aftrek van alle verplichtingen".
(K. VAN HULLE en N. LYBAERT, *Boekhoud- en jaarrekeningrecht*, die Keure, Brugge, 2005,15.)

- "Aan de passiefzijde vinden we informatie over waar de onderneming de werkmiddelen heeft gehaald om degelijk te kunnen functioneren. Men maakt hier, afhankelijk van de oorsprong van de middelen, een onderscheid tussen enerzijds het 'eigen vermogen' en anderzijds het 'vreemd vermogen'.

Het eigen vermogen is in eerste instantie (bij de oprichting en bij eventuele kapitaal-

¹⁸ http://www.nbb.be/DOC/BA/Models/ENT/2012_VOL_20121201.pdf en C. CHEVALIER, *Vademecum Vennootschapsbelasting*, Larcier, Brussel, 1206

verhogingen) afkomstig van de eigenaars van de onderneming die een deel van hun privé-vermogen overhevelen naar de onderneming. In een later stadium zullen de eigenaars kunnen beslissen dat een deel van de winsten niet uitgekeerd wordt, maar in de onderneming zal blijven, hetgeen eveneens een toename van het eigen vermogen zal betekenen.

Het vreemd vermogen bestaat uit de werkingsmiddelen die door derden (niet-eigenaars) worden ter beschikking gesteld aan de onderneming. Het gaat hier grotendeels om leningen toegestaan aan de onderneming."

(Eigen onderlijning)

(H. DE MUNCK, *Inleiding tot de bedrijfskunde*, Lannoo, 2005, 99.)

- "Naast schulden en voorzieningen staan ook de eigen middelen op de passief zijde. [...] onder de eigen middelen kan men onderscheiden

- *Het kapitaal*

- *Reserves: reserves vinden normaal hun oorsprong in winsten die door de vennootschap werden gemaakt en niet werden uitgekeerd of opgenomen in het kapitaal. Het zijn dus per definitie interne fondsen."*

(K. VAN HULLE en N. LYBAERT, *Boekhoud- en jaarrekeningrecht*, die Keure, Brugge, 2005.)

50. Artikel 88 van het KB van 30 januari 2001 toont eveneens duidelijk welke componenten deel uitmaken van het Eigen Vermogen:

ACTIVA

Vaste activa

I. Oprichtingskosten

II. Immateriële vaste activa

III. Materiële vaste activa

A. Terreinen en gebouwen

B. Installaties, machines en uitrusting

PASSIVA

Eigen vermogen

I. Kapitaal

A. Geplaatst kapitaal

B. Niet opgevraagd kapitaal

II. Uitgiftepremies

III. Herwaarderingsmeerwaarden

C. Meubilair en rollend materieel	IV. Reserves
D. Leasing en soortgelijke rechten	A. Wettelijke reserve
F. Activa in aanbouw en vooruitbetalingen	1. Voor eigen aandelen
IV. Financiële vaste activa	2. Andere
	<u>B. Onbeschikbare reserves</u>
A. Verbonden ondernemingen	C. Belastingvrije reserves
1. Deelnemingen	D. Beschikbare reserves
2. Vorderingen	V. Overgedragen winst of overgedragen verlies
B. Ondernemingen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat	VI. Kapitaalsubsidies
1. Deelnemingen	Vlbis Voorschot aan de vennoten op de verdeling van het netto-actief
2. Vorderingen	<i>Voorzieningen en uitgestelde belastingen</i>
C. Andere financiële vaste activa	VII. A. Voorzieningen voor risico's en kosten
1. Aandelen	1. Pensioenen en soortgelijke verplichtingen
2. Vorderingen en borgtochten in contanten	2. Belastingen
<i>Vlottende activa</i>	3. Grote herstellings- en onderhoudswerken
V. Vorderingen op meer dan een jaar	4. Overige risico's en kosten
A. Handelsvorderingen	B. Uitgestelde belastingen
B. Overige vorderingen	<u>Schulden</u>
VI. Voorraden en bestellingen in uitvoering	VIII. Schulden op meer dan een jaar
A. Voorraden	A. Financiële schulden
1. Grond- en hulpstoffen	1. Achtergestelde leningen
2. Goederen in bewerking	2. Niet achtergestelde obligatieleningen
3. Gereed product	3. Leasingschulden en soortgelijke schulden
4. Handelsgoederen	4. Kredietinstellingen
5. Onroerende goederen bestemd voor verkoop	5. Overige leningen
6. Vooruitbetalingen	B. Handelsschulden
B. Bestellingen in uitvoering	1. Leveranciers
VII. Vorderingen op ten hoogste een jaar	2. Te betalen wissels
A. Handelsvorderingen	C. Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen
B. Overige vorderingen	D. Overige schulden

VIII. Geldbeleggingen	IX. Schulden op ten hoogste een jaar
A. Eigen aandelen	A. Schulden op meer dan een jaar die binnen het jaar vervallen
B. Overige beleggingen	B. Financiële schulden
IX. Liquide middelen	1. Kredietinstellingen
X. Overlopende rekeningen	2. Overige leningen
	C. Handelsschulden
	1. Leveranciers
	2. Te betalen wissels
	D. Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen
	E. Schulden met betrekking tot belastingen, bezoldigingen en sociale lasten
	1. Belastingen
	2. Bezoldigingen en sociale lasten
	F. Overige schulden
	X. Overlopende rekeningen
<i>Totaal der activa</i>	<i>Totaal der passiva]</i> ¹

Een bedrag tonen als "schuld" impliceert dat er een effectieve schuldeiser is. Het feit dat er iemand schuldeiser zou zijn kan geen zins afgeleid worden uit artikel 30 van de Organieke Wet. Enkel de NBB zelf – en geen andere schuldeiser – heeft namelijk het eigendomsrecht op deze onbeschikbare reserve, zoals door geïntimeerde werd bevestigd.

51. In de economisch en financiële praktijk werden bovendien ratio's ontwikkeld om de diverse aspecten met betrekking tot de financiële situatie van vennootschappen te verduidelijken. Veel van deze ratio's zijn uitdrukkelijk verbonden aan het eigen vermogen, zoals bijvoorbeeld, doch niet limitatief de hierna volgende:

Return on equity =	<u>Netto-winst</u> Eigen vermogen
Solvabiliteitsratio=	<u>Eigen vermogen</u> Vreemd Vermogen
Risk asset ratio =	<u>Eigen vermogen (nuttig)</u> Gewogen risicovolume v. kredieten + andere schuldvorderingen
Gearing ratio =	<u>Eigen vermogen (nuttig)</u> Vreemd vermogen
Debt equity ratio =	<u>Vreemd vermogen</u> Eigen vermogen

Vermits echter in de jaarrekening van de NBB (de gerealiseerde) meerwaarden op de goudvoorraad niet expliciet en correct worden gepreciseerd als eigen, dan wel vreemd vermogen door de NBB, zijn voormelde ratio's niet hanteerbaar bij de beoordeling van het beursgenoteerde aandeel van de nationale bank.

3.2. Het begrip "Onbeschikbare reserve"

52. Een reserverekening, te beschouwen als beschikbare of onbeschikbare reserves, kan enkel zijn plaats vinden in het eigen vermogen.

Reserves zijn immers gerealiseerde winsten van de onderneming die niet uitgekeerd worden met het oog op de aanwending daarvan als bron van het eigen vermogen van de onderneming.¹⁹

53. Onbeschikbare reserves zijn, net zoals de beschikbare reserves, opgebouwd uit het eigen vermogen van een vennootschap. Het enige verschil met beschikbare reserves is dat de aandeelhouders enkel mits bijzondere meerderheid over de onbeschikbare reserves kunnen beschikken, zoals wordt omschreven in het volgende citaat:

*"Onbeschikbare reserves zijn aangelegd uit de uitkeerbare winst en "onbeschikbaar" verklaard door een beslissing van de algemene vergadering, de statuten of wettelijke bepalingen. De kwalificatie onbeschikbaar betekent dat de algemene vergadering er niet bij gewone meerderheid kan over beschikken (bv. Statutaire onbeschikbare reserve, reserve tot aflossing van het kapitaal, overschot op de kapitaalvermindering tot dekking van een voorzienbaar verlies)."*²⁰

54. Zoals hieronder verder uiteengezet zal worden, worden meerwaarden die worden verwezenlijkt naar aanleiding van arbitragetransacties van activa in goud op een bijzondere reserverekening geboekt, die niet tot het eigen vermogen van de NBB zou behoren. Daarover handelt huidig geschil in essentie.

Indien er echter minderwaarden zouden verwezenlijkt worden op activa in goud, dan past de NBB de volgende regelgeving toe:

- In een eerste stap worden de minderwaarden gecompenseerd met tegoeden op de onbeschikbare reserverekening.

¹⁹ K. VAN HULLE, N. LYBAERT, J.P. MAES, "Handboek boekhoud- en jaarrekeningenrecht", 2010, p. 457.

²⁰ C. CHEVALIER, *Vademecum Vennootschapsbelasting*, Larcier, Brussel, 943

- Voor zover deze compensatie onvoldoende is, wordt de minwaarde in compensatie gebracht met de positieve resultaten van het lopende jaar, zo deze er zijn.
- In de mate de minwaarde het positieve resultaat van de werking van de NBB van het lopend jaar overschrijden, zal de verrekening gebeuren met het eigen vermogen van NBB, dus het vermogen van de aandeelhouders.

Dit toont aan dat het niet anders kan dan dat de gerealiseerde meerwaarde, bij gebreke aan andersluidende wettelijke specificatie, ook toekomt aan het eigen vermogen van NBB.

55. Samengevat kan men stellen dat de niet-erkenning van een "onbeschikbare reserve" als eigen vermogen elke logica mist, vermits:

- Een reserve – beschikbaar of onbeschikbaar – is altijd en ontegensprekelijk een onderdeel van het eigen vermogen van een vennootschap, zij het van de NBB of een andere vennootschap; het KB van 30.01.2001 voorziet dan ook duidelijk een aparte rubriek "onbeschikbare reserves" als onderdeel van het "eigen vermogen" in de jaarrekening. (zie *supra* nr. 50)
- De eigenaar van deze onbeschikbare reserve is ontegensprekelijk de NBB. Er is geen schuldeiser! Of wie zou dan de schuldeiser zijn?
- Er kunnen diverse redenen bestaan waarom een reserve een "onbeschikbaar" karakter heeft gekregen. De reden is evenwel niet relevant. Dit kan, zoals hoger uiteengezet, zowel het gevolg zijn van een beslissing van de Algemene vergadering, de statuten, of de wetgever, zoals in *casu*. Het is wel belangrijk dat een dergelijke reserve niet beschikbaar is voor winstuitkering of andere doelen die niet uitdrukkelijk zijn voorzien bij de creatie van de betrokken reserve.

De onbeschikbare reserverekening behoort dan ook steeds tot het eigen vermogen van de NBB.

3.3. Het eigen vermogen van een centrale bank

56. Onderstaande citaten illustreren dat centrale banken eveneens hun eigen vermogen dienen te bepalen:

" Capital refers to the money committed unconditionally by the owners of the central bank, either at the central bank's foundation or subsequently by way of a new injection of funds (eg in a recapitalisation)".

Eigen vertaling: "Het kapitaal verwijst naar het geld dat onvoorwaardelijk werd toegekend door de eigenaars van de centrale bank, ofwel op het ogenblik van de stichting van de centrale bank, ofwel nadien via een nieuwe inbreng van fondsen (bv. Bij een herkapitalisatie)." (Eigen onderlijning)

En verder:

" Capital is only one component of equity, which also includes more active buffers such as reserves (built through retained earnings that are not distributed to shareholders as dividends), retained earnings (ie profits pending distribution or transfer to reserve), revaluation accounts (a special buffer tied to changes in the value of assets and liabilities in the books of the central bank), and general provisions against risks that are yet to be realized. "

Eigen vertaling: "Kapitaal is slechts één component van het eigen vermogen, hetwelk ook andere, meer actieve buffers omvat zoals de reserves (opgebouwd uit ingehouden winsten die niet werden uitgekeerd aan de aandeelhouders in de vorm van dividend), ingehouden winsten (dit zijn opbrengsten die uitgekeerd zullen worden of toegevoegd aan de reserves), herwaarderingsmeerwaarden (een speciale buffer gebonden aan waardeverandering van de activa en schulden in de boeken van de centrale bank) en algemene voorzieningen tegen risico's die zich nog dienen te realiseren."²¹
(Eigen onderlijning)

²¹ BANK FOR INTERNATIONAL SETTLEMENTS – Monetary and Economic Department, *BIS Papers no 71: Central bank finances*, 10. – Bundel II concludant – stuk 7.

3.3.1. De definities en gedragscodes van het Internationaal Monetair Fonds (IMF)

57. De Nationale Bank van België wijst er in haar conclusies op dat zij in de eerste plaats een centrale bank is.

58. De NBB is inderdaad de monetaire autoriteit van België. Desalniettemin blijft de NBB een van de Staat afgescheiden juridische entiteit met een volkomen afgescheiden eigen vermogen. Dit betekent dat de NBB volstrekt eigenaar is van al de activa welke als officiële externe reserves worden gekwalificeerd.

59. Zoals benadrukt in de historische nota (Bundel II concludant -Stuk 0.5), is het standpunt van het IMF hieromtrent zeer duidelijk (Bundel II concludant – stuk 10)²²:

*“In general only external claims **actually owned by** the monetary authorities are regarded as reserve assets.”*

Vervolgens:

“Monetary gold, SDR holdings, and reserve positions in the IMF are considered reserve assets because they are owned assets readily available to the monetary authorities in unconditional form.

Vrije vertaling: “Monetair goud, special trekkingsrechten en reserveposities worden binnen het IMF beschouwd als reserves omdat ze onvoorwaardelijk toebehoren aan de monetaire autoriteiten en onmiddellijk beschikbaar zijn.”

60. In haar richtlijnen “*International reserves and foreign currency liquidity*” (Vrije vertaling: *Internationale reserves en vreemde valuta liquiditeit*) (Bundel II – Stuk 10 concludant) heeft het Internationaal Monetair Fonds (IMF) bovendien duidelijk de officiële externe reserves gedefinieerd²³:

²² INTERNATIONAL MONETARY FUND, “*International reserves and foreign currency liquidity*” – Guidelines for a data template, hoofdstuk 2, 2013.

²³ International Monetary Fund, *International Reserves and foreign currency liquidity – Guidelines for a data template*, 2013, 13-15.

- “Reserve assets include: monetary gold, special drawing rights (SDR's), reserve position in the IMF and other reserve assets”

Vrije vertaling: “De reserves bestaan uit de goudvoorraad, speciale trekkingsrechten (SDR's), de reservepositie in het IMF, en andere reserves”;

En verder:

- “Monetary gold, SDR holdings, and reserve positions in the IMF are considered reserve assets because they are owned assets readily available to the monetary authorities in unconditional form”

Vrije vertaling: “De goudvoorraad, speciale trekkingsrechten en de reservepositie in het IMF worden beschouwd als reserves omdat deze toebehoren, onmiddellijk en onvoorwaardelijk toebehoren aan de monetaire autoriteiten.”

(Eigen onderlijning)

Het IMF wees overigens in 1999 al op het belang van volstrekte transparantie in hoofde van de monetaire autoriteiten in het door haar gepubliceerde “Code of good practices on transparency in monetary and financial policies” (Vrije vertaling: Codex betreffende de goede uitoefening van transparantie in het monetaire en financieel beleid) (Bundel II – Stuk 11 concludant). Hierin wordt nogmaals benadrukt dat de markten en elke andere stakeholder absolute duidelijkheid moeten hebben omtrent het vermogen van de NBB.

3.3.1. De argumenten om transparant en waarheidsgetrouw te rapporteren met betrekking tot het eigen vermogen

61. Een van de meest toonaangevende organisaties waarnaar in dit verband dient verwezen te worden is de “Bank for International Settlements” (hierna de “BIS”). De BIS groepeerd maar liefst 60 nationale banken en is werelds oudste financiële organisatie. Haar doel bestaat eruit om de nationale banken te ondersteunen bij het streven naar monetaire en financiële

stabiliteit. De organisatie treedt als het ware op als bank voor de nationale banken, waaronder eveneens de NBB.²⁴

In het door haar uitgegeven "Bis Paper 71" (Stuk 7 – Bundel II concludant) worden de financiën van centrale banken behandeld. Hierin wordt benadrukt dat nagenoeg alle centrale banken werden genationaliseerd. Het staat vast dat er nog zeer weinig centrale banken bestaan met private aandeelhouders, laat staan met verhandelbare aandelen. Natuurlijk blijft de samenstelling van welke componenten tot het eigen vermogen behoren wel onveranderd.

"As shares in most central banks are not for sale, the central bank's current net asset position is not needed by capital markets as an input for valuing their equity shares. This removes one of the standard arguments for regular financial reporting on the basis of current market values of assets and liabilities."

Vrije vertaling: "Omdat de aandelen van de meeste centrale banken niet te koop zijn, is de waarde van het huidige netto vermogen van de centrale bank niet vereist als input voor de kapitaalmarkten teneinde de waarde van de aandelen te bepalen. Dit doet een van de standaardargumenten voor reguliere financiële rapportering op basis van de huidige marktwaaarde van de activa en schulden verdwijnen."²⁵ (Eigen onderlijning)

Verder:

"Positive net worth in accounting terms means that there is positive shareholder equity. (Because central banks rarely have traded shares, there is usually no market value analogue to balance sheet equity.)"

Vrije vertaling: "In boekhoudkundige termen betekent positieve netto waarde dat er een positieve eigen vermogenswaarde is voor de aandeelhouder. Omdat centrale

²⁴ Meer informatie kan men terugvinden op de volgende website: <https://www.bis.org/about/index.htm>

²⁵ Bank for International Settlements – Monetary and Economic Department, *BIS Papers no 71: Central bank finances*, 7.

banken zelden over verhandelbare aandelen beschikken, is er meestal geen marktwaarde analoog aan het eigen vermogen op de balans.”²⁶ (Eigen onderlijning)

62. De aandelen van de NBB worden echter – *a contrario* - wel degelijk genoteerd op Euronext Brussel (ISIN BE0003008019). Deze aandelen worden dagelijks verhandeld, voornamelijk tussen particuliere beleggers. Bovendien is het aandeel genoteerd op de continumarkt, waardoor de aandacht van de particuliere beleggers niet gevestigd wordt op bepaalde uitzonderlijke situaties, afwijkende informatieverplichtingen of rapporteringsmethodes. Er komen aldus dagelijks koersen tot stand, waarbij de particuliere belegger zich uitsluitend kan baseren op de niet-transparante jaarrapportering van de NBB.

Deze specifieke omstandigheden tonen nogmaals het belang aan van een volledige en correcte jaarrekening van de NBB, dewelke de particuliere beleggers toestaat om een correct beeld te vormen van het eigen vermogen.

3.3.2. Het tot stand komen van het eigen vermogen van een centrale bank – de risico's en de relatie hierbij tot de eigenaars

63. Binnen het Europees stelsel van centrale banken, delen alle nationale banken het emissierecht voor de Euro-bankbiljetten met de ECB. Zij beheren tezamen de officiële externe reserves van hun land en deze van het eurosysteem.

Daarnaast staan zij in voor het monetaire beleid, zoals door de ECB bepaald, en het verrichten van diverse valutamarktoperaties.

Het is een absoluut foute voorstelling door de NBB van de (historische) feiten als zij stelt dat:

- De NBB haar officiële externe reserves slechts heeft kunnen verwerven dankzij haar emissieprivilege,
- De vermogensaanwas van de NBB hoofdzakelijk toe te schrijven is aan haar uitgiftemonopolie.

De uitgegeven bankbiljetten zijn namelijk slechts een deel van de door haar zelf aangegane schulden, en de officiële externe reserves zijn slechts een deel van de totale activa welke zij bezit, zoals blijkt uit stuk 0.5. (Bundel II concludant), een nota geredigeerd door concludant.

²⁶ Bank for International Settlements – Monetary and Economic Department, *BIS Papers no 71: Central bank finances*, 9.

64. Om al haar opdrachten te kunnen uitoefenen trekt een centrale bank werkingsmiddelen aan. De bankbiljetten maken hier slechts een bepaald onderdeel van uit.

Deze bankbiljettenomloop:

- Zijn eigen schulden van de NBB, in de eigen munt (nu de euro) aangegaan (en zijn dus zonder wisselkoersrisico),
- Waarvoor de NBB dankzij haar emissieprivilegie inderdaad geen rente verschuldigd is (het zijn renteloze schulden), maar waaraan daarentegen ook diverse andere kosten verbonden zijn,
- En waarvoor zij, als tegenprestatie voor het genieten van dit privilege, altijd alle bij Wet vastgelegde vergoedingen (ruimschoots) heeft betaald,
- En zonder dat er daarbij door de Belgische Staat enig eigendoms-of andere preferente rechten kan worden ingeroepen op de activa waar de NBB dit deel van haar vreemd vermogen heeft in belegd,
- Is niet meer dan een bron van vermogen waarmee de NBB haar opdrachten kan uitvoeren. Zonder het emissierecht zou de NBB voor de simpele keuze worden geplaatst:
 - Ofwel moet zij andere passiva aantrekken, waarvoor zij dan wel een rentevergoeding zou dienen te betalen (maar wat voor een centrale bank altijd tegen gunstige voorwaarden zou kunnen gebeuren),
 - Ofwel zou zij minder (rentegevende) activa kunnen verwerven, waardoor zij enerzijds een ander operationeel resultaat zou realiseren (maar ook minder risico's zou lopen).

65. Zoals verder wordt toegelicht in stuk 0.5 (Bundel II concludant) werd de NBB, eveneens bij Wet, verplicht haar bankbiljetten in te dekken met een bepaalde hoeveelheid (niet rentegevend, daarentegen wel risicodragend) goud. Dit uitsluitend om de houders van haar schulden te garanderen dat de NBB te allen tijde aan hun vorderingen zou kunnen voldoen. Ook de gewijzigde en actuele functie van de goudvoorraad wordt hierna verder toegelicht.

Gezien de officiële externe reserves het daadwerkelijk bezit zijn van de monetaire autoriteit, spreekt het voor zich dat het aanhouden en beheren ervan diverse risico's, kosten, opbreng-

sten en verliezen inhoudt voor de NBB. Dit heeft uiteraard gevolgen op het verloop van het eigen vermogen van de vennootschap.

Wanneer de activiteiten met succes worden gevoerd, zal dit leiden tot een verdere uitbouw van het vermogen van de NBB en is het evident dat de waardevermeerderingen van de verkregen activa (of de activa die in de plaats gekomen zijn), uitsluitend aan haar aandeelhouders toebehoren.

Illustratief zijn de volgende citaten over de Zweedse nationale bank (Bundel I – stuk 31 concludant):

“ The Riksbank's activities entail both financial and operational risks. The financial risks arise above all in the management of the gold and foreign exchange reserves”

Vrije vertaling: “De activiteiten van Riksbank houden zowel financiële als operationele risico's in. Het financiële risico ontstaat voornamelijk bij het beheer van goud en buitenlandse reserves”

Vervolgens wordt beklemtoond dat:

“ Operational risks may damage the activities, assets or reputation of the Riksbank”

Vrije vertaling: “Operationele risico's kunnen de activiteiten activa en reputatie van de Riksbank beschadigen”²⁷

En verder:

“ The Riksbank's financial risks consist of liquidity risk, market risk and credit risk. “

Vrije vertaling: “Het financiële risico van Riksbank bestaat uit het liquiditeitsrisico, het marktrisico en het kredietrisico.”²⁸

²⁷ Sveriges Riksbank, jaarverslag 2014, 23.

²⁸ Sveriges Riksbank, jaarverslag 2014, 49.

De NBB erkent overigens zelf deze belangrijke risico's in haar jaarverslag (Bundel I – stuk 32 concludant):

*“ Het beheer van de goud- en deviezenreserves en van de effectenportefeuilles in euro stelt de Bank, net als elke financiële instelling, bloot aan financiële risico's, zoals markt- en kredietrisico's alsook aan operationele risico's. ”*²⁹

Het aanhouden en beheren van de officiële externe reserves van een land vormen inderdaad (in normale omstandigheden) veruit de belangrijkste operationele en financiële risico's voor het eigen vermogen van een centrale bank.

Om o.a. deze belangrijke krediet-, markt- en liquiditeitsrisico's te beheersen hebben alle centrale banken hun eigen methodes uitgewerkt, en heeft het Internationaal Monetair Fonds uitgebreide en strenge richtlijnen opgesteld waar centrale banken zich dienen toe te richten bij het beheer van die officiële externe reserves.

66. Behalve met de risico's verbonden aan het aanhouden en beheren van de officiële externe reserves van hun land lopen de NCB's ook steeds meer en belangrijker risico's bij het uitvoeren van hun monetaire opdrachten.

67. Zo worden de NCB's verplicht deel te nemen aan diverse monetaire programma's van de ECB. Ook de NBB dient in dit verband op de secundaire markten voor miljarden euro's obligaties aan te kopen tegen “centralebankgeld”. Deze activa, met alle eraan verbonden (krediet- en financiële) risico's, komen op het actief van haar balans te staan, de tegenpost ervan betekent een vaststaande onveranderlijke schuld in euro's waarvoor de vennootschap met haar volledige vermogen instaat.

In haar jaarverslag (Bundel I concludant – Stuk 32) geeft de NBB enige toelichting hieromtrent:

*“ Ingevolge artikel 32.4 van de ESCB/ECB-statuten **worden alle verliezen van de NCB's op CBPP3- en SMP-effecten, zodra ze worden gerealiseerd, volledig door de NCB's van het Eurosysteem gedeeld**, in verhouding tot hun verdeelsleutel in het kapitaal van de ECB. Daarentegen worden de risico's op de CBPP1- en CBPP2-portefeuilles door de*

²⁹ NBB jaarverslag 2014, 32, punt 2.1.2.

Bank gedragen. ³⁰

Per 31 december van het boekjaar 2014 gaat het over miljarden euro's, goed voor veelvouden van het door de NBB erkend eigen vermogen.

68. Alle risico's, verbonden aan het geheel van alle opdrachten van een centrale bank, maken dat het volledige eigen vermogen kan worden weggeblazen.

Dat die risico's voor de NCB's en hun aandeelhouders steeds verder toenemen kan niet worden betwist. Hoe de verhoudingen hierbij liggen blijkt overduidelijk uit een bespreking van de begrotingsstaat van het Nederlandse Ministerie van Financiën voor het jaar 2013, met als onderwerp de winstafdracht van DNB (Bundel I concludant- stuk 35):

- “ Sinds 2011 zijn de risico's voor de Nederlandsche Bank sterk toegenomen als gevolg van de toename in crisisgerelateerde transacties. “ (pag. 2);
- “ Voor mijn overweging tussen voor- en nadelen is van belang, dat de Nederlandse Staat de enige aandeelhouder van DNB is. Om De Nederlandsche Bank in alle onafhankelijkheid te kunnen laten opereren is afdoende solvabiliteit van belang. Daartoe is in het Verdrag betreffende de werking van de Europese unie vastgelegd dat de nationale centrale banken voldoende gekapitaliseerd dienen te zijn. Op het moment dat de uitstaande risico's op de balans van DNB zich daadwerkelijk materialiseren zou in eerste instantie gekeken worden naar de omvang van het buffervermogen van DNB. **Indien het vermogen afdoende zou blijken, zou geen aanvullende actie van de aandeelhouder gevergd worden.** Bij een ontoereikend bufferniveau zou de Nederlandse Staat, **als enige aandeelhouder**, echter (een deel van) het verlies voor haar rekening nemen om de solvabiliteit te garanderen. “ (pag. 3);
- “ Ook het eigen vermogen van DNB zal dus geraakt worden bij grote afwaarderingen. “ (pag. 7);
- “ De Staat staat, als aandeelhouder, immers toch garant voor de risico's.” (pag. 11);
- “ Nederland is de eigenaar van de Nederlandsche Bank. “ (pag. 14);
- “ Voor een onafhankelijk monetair beleid moeten ook de NCB's onafhankelijk zijn. Volgens het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie en de statuten

³⁰ NBB Jaarverslag 2014, 66.

van het Europees Stelsel van Centrale Banken moeten nationale centrale banken autonoom kunnen beschikken over voldoende middelen om hun mandaat te vervullen. Mocht de Nederlandsche Bank grote verliezen leiden dan is er dus een verantwoordelijkheid voor de Nederlandsche overheid om, als enige aandeelhouder, te zorgen dat DNB over voldoende middelen beschikt. In de huidige constellatie zijn de nationale overheden dus verplicht om de onafhankelijkheid van de nationale centrale banken te waarborgen door zo nodig extra middelen te verstrekken. " (pag. 15)

In België heeft men problemen om op een correcte manier om te gaan met volgende nochtans eenvoudige feiten:

- Een centrale bank is een onafhankelijke juridische entiteit, met haar eigen afgescheiden en onaantastbaar vermogen;
- Dit vermogen is het resultaat van het totaal van al haar activiteiten en opdrachten. Met dit vermogen staat zij eveneens in voor de terugbetaling van het totaal van haar vreemd vermogen. Zoals NBB dit zelf stelt in een schrijven aan conculant, is een opdeling hierin niet mogelijk: zij werkt als één vennootschap;
- De enige eigendomsrechten die een Staat kan laten gelden op (componenten van) het vermogen van die vennootschap zijn diegene waarover zij als aandeelhouder beschikt, als eigenaar van die vennootschap. De Belgische Staat kan zich daarbij enkel op identiek gelijke voet plaatsen als de particuliere aandeelhouders van de NBB. Zoals ook het Artikel 4 van haar eigen Statuten dit ondubbelzinnig bepaalt;
- Wanneer de Belgische Staat (in het verleden, maar tot op de dag van vandaag) belangrijke bedragen van het eigen vermogen van de NBB onteigent, brengt zij de toekomst van zowel de vennootschap als de andere particuliere aandeelhouders in gevaar.

Uit voorgaande bespreking blijkt dat nationale centrale banken belangrijke financiële risico's lopen, en dat het aan de aandeelhouders zal zijn om eventuele tekorten in het eigen vermogen van de NBB op te vangen.

Niet alleen is het onteigend eigen vermogen niet meer in de vennootschap aanwezig om eventuele latere ongelukken op te vangen, ook zullen het overgrote deel van de particuliere aandeelhouders een dergelijke kapitaalbreng niet kunnen

volgen. En riskeren zij op deze manier volledig uit het kapitaal van de vennootschap te worden gedreven;

- De NBB moet op totaal onafhankelijk wijze de officiële externe reserves kunnen beheren, net zoals alle andere activa die tot haar eigendom behoren. Zij beslist autonoom welk deel van haar winsten zij aan haar eigenaars uitkeert en hoeveel zij moet reserveren.

Waarbij:

- Als de opgebouwde reserves te groot zijn geworden voor de taken welke zij dient te vervullen (of de risico's die zij dient in te dekken), kan zij beslissen tot een uitkering van een deel van haar opgebouwd eigen vermogen. Dit bedrag komt altijd en uitsluitend aan haar eigenaars toe: haar aandeelhouders,
- Als zij operationele verliezen lijdt welke niet door het jaarresultaat en de opgebouwde reserves kunnen worden opgevangen, zal zij zich ook in dat geval tot haar eigenaars moeten richten,
- Wanneer de Belgische Staat geen expliciete staatswaarborg verstrekt voor alle activiteiten die de NBB uitvoert, en die talrijke risico's dus uiteindelijk door de aandeelhouders worden gedragen, dan is het ook niet meer dan logisch dat alle opbrengsten uit die activiteiten eveneens aan de aandeelhouders toekomen.

69. Besluitend dient met betrekking tot de risico's, eigen aan het aandeelhouderschap van de NBB bijkomend aangereikt te worden wat volgt:

- De NBB en haar aandeelhouders staan altijd in voor alle kosten verbonden aan het aanhouden van de goudvoorraad.
- Indien de marktkoers op een bepaald ogenblik lager is dan de historische kostprijs, zal dit leiden tot een verlaging van diezelfde historische kostprijs, waardoor de berekeningsbasis voor latere eventuele meerwaarden verbetert (meerwaarden die volgens de NBB dan enkel de Staat zouden toekomen?),

- Elke dergelijk te boeken ongerealiseerde minwaarde, maar ook elke gerealiseerde minwaarde welke niet door een voldoende beschikbaar saldo van de onbeschikbare reserverekening kan worden opgevangen, wordt altijd door haar aandeelhouders gedragen.
- De aandeelhouders riskeren dat hun ingezette middelen totaal verloren gaan.
- Doch, volgens de NBB althans, zouden de private aandeelhouders nooit de economisch rechthebbenden kunnen worden van enige meerwaarde van diezelfde goudvoorraad.

4. De jaarrekening van de NBB

4.1. De jaarrekening van de NBB getoetst aan de Richtsnoer en aan de toepasselijke normen.

4.1.1. Gerealiseerde meerwaarde op goud (p. 9-10 Verslag)

a. Boeking gerealiseerde meerwaarden onder een verkeerde rubriek van de jaarrekening van de NBB

70. Overeenkomstig artikel 30 Organieke wet dient bij effectieve realisatie van een meerwaarde naar aanleiding van arbitrageverrichtingen van activa in goud tegen andere externe reservebestanddelen, deze te worden geboekt op een bijzondere onbeschikbare reserverekening.

In de jaarrekening van de NBB vinden we deze "bijzondere onbeschikbare reserverekening" terug onder rubriek 10 "Overige passiva" waardoor dient vastgesteld te worden dat de bedoelde "bijzondere onbeschikbare reserverekening" lijkt opgenomen te zijn als een schuld en aldus getoond wordt als geen deel uitmakend van het eigen vermogen van de NBB.

71. De NBB stelt thans in haar conclusies dat deze bijzondere onbeschikbare reserverekening wel degelijk deel blijft uitmaken van haar vermogen zolang de wetgever aan die meerwaarden geen bijzondere bestemming van algemeen belang heeft gegeven.

De NBB speelt met woorden, door te onderstrepen dat de aanwending van het begrip "vermogen" niet kan gelijkgesteld worden met "eigen vermogen", terwijl de assimilatie van deze begrippen in de spreektaal althans regel is. **Vermogen is een synoniem van eigen vermogen, behoudens indien het *expressis verbis* gekwalificeerd wordt als vreemd vermogen.**

De NBB erkent weliswaar dat de bijzondere onbeschikbare reserverekening tot "haar vermogen" behoort, doch geeft gelijktijdig blijk van het bestaan van een schuld van de NBB omwille van de boeking van deze onbeschikbare reserverekening onder de rubriek 10 "overige passiva"... **Bij gebreke aan wetgeving, die een overheveling of onteigening ten behoeve van de federale overheid bepaalt, is er geen schuldeiser, behoort de onbeschikbare reserverekening derhalve niet tot het vreemd vermogen, en aldus *ipso facto* tot het eigen vermogen.**

Aldus vindt deze reserve haar plaats in de jaarrekening als onderdeel van het eigen vermogen van de NBB, zij het onder een afzonderlijke (nieuwe) rubriek: bvb. 13.4 Onbeschikbare reserve. Het betreft immers geen beschikbare reserve (rubriek 13.3) en het kan ook niet behoren tot het Reservefonds (rubriek 13.2) aangezien dit Reservefonds bij het verstrijken van het emissierecht vereffend dient te worden (en voor 1/5 prioritair aan de Belgische Staat in haar hoedanigheid van Soevereine Staat toekomt) en dit niet overeenkomt met de bestemming van de "bijzondere onbeschikbare reserverekening".

Door deze onbeschikbare reserverekening in haar jaarrekening niet weer te geven als eigen vermogen, schendt de NBB dan ook alvast artikel 30 van de Organieke Wet en het Artikel 3 van het Richtsnoer:

Artikel 3 van het Richtsnoer bevat de specifieke "Uitgangspunten inzake de financiële informatie" alwaar elke Europese Nationale Bank zich naar dient te conformeren:

(...)

b) voorzichtigheidsbeginsel: (...) *Stille reserves of* **het opzettelijk onjuist weergeven van posten op de balans en winst-en-verliesrekening zijn onverenigbaar met het voorzichtigheidsbeginsel.** (...)

b. De wettelijke verantwoording in artikel 30 Organieke Wet NBB is opgeheven!

72. Voorheen kon de NBB zich beroepen op de wettelijke verantwoording in artikel 20bis Organieke wet (23 december 1988)³¹:

“Bij vereffening van de bank wordt het saldo van de bijzondere onbeschikbare reservekening bedoeld in het eerste lid, toegekend aan de Staat.”

Op dat ogenblik was er een wettelijke verantwoording om het goud en de meerwaarden inderdaad toe te wijzen aan de Federale overheid, hoe ongerechtvaardigd dit ook was, ten opzichte van de aandeelhouders. Echter, naar aanleiding van de invoering van de EURO, en de Europese context, was de federale overheid genoodzaakt dit artikel te wijzigen zoals blijkt uit het Wetsontwerp tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België dd. 4 juni 1997. De organieke wet dd. 22 februari 1998 bevat deze tekst van artikel 20bis niet meer, noch een gelijkaardige regel in artikel 30. Evenmin is er, voor zover dit al zou kunnen, enige overeenkomst tussen de Belgische Staat en de NBB terzake. (zie artikel 30 Organieke wet)

De wijziging van artikel 30 werd geruisloos doorgevoerd, zonder dat de commentatoren en/of de media de relevantie hiervan hadden waargenomen. De invloed van de EU en de ECB kan meer dan worden verondersteld, waardoor dus een einde werd gesteld aan deze draconische wetsbepaling. Dit blijkt ook duidelijk uit de voorbereidende werken van de Wet van 1998 (zie *Infra*).

De Staat is dus geen schuldeiser meer van de gerealiseerde meerwaarde, weze het onder opschortende voorwaarde van de vereffening... Neen, de gerealiseerde meerwaarde behoort vanaf dat ogenblik duidelijk tot het eigen vermogen van de bank.

c. Noodzakelijke toelichting door de NBB

73. Aldus wordt vastgesteld dat, niettegenstaande de afwezigheid van enige wettelijke basis, de gerealiseerde meerwaarden niet als eigen vermogen worden weergegeven, terwijl de niet-gerealiseerde meerwaarden wel als eigen vermogen worden weergegeven. (Zie su-

³¹ Gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad op 3 februari 1989

pra titel 3.1.: de rubriek "herwaarderingsmeerwaarde" maakt de facto deel uit van het eigen vermogen van de NBB)

Voor deze tegenstelling kan er geen redelijke verklaring bestaan.

Weliswaar is er een beschikkingsbeperking aan de eigendom van de gerealiseerde meerwaarde op basis van artikel 30, lid 1 en lid 2. Immers, als de NBB goud verkoopt en hierbij een meerwaarde realiseert, dan:

1. Gaat deze meerwaarde (belastingvrij) naar een "bijzondere onbeschikbare reserverekening" waardoor deze meerwaarde niet gebruikt kan worden om een verlies aan te zuiveren (artikel 30, lid 1 Organieke Wet en Bundel I, stuk 23 concludant);
2. Wordt de netto-opbrengst van de activa die de tegenpost vormen van die meerwaarden, toegekend aan de Belgische Staat (artikel 30, lid 2 Organieke Wet).

Deze aanwendingsbeperkingen zijn echter geen argument om het goud en de meerwaarden al dan niet tot het eigen vermogen te rekenen. Het is eenvoudigweg eigen vermogen.

Inderdaad:

1. De gerealiseerde meerwaarde kan weliswaar niet aangewend worden om vennootschapsverliezen aan te zuiveren. De tekst van het eerste lid van artikel 30 voorziet evenwel dat de meerwaarde op goudtransacties gebruikt kunnen worden om bepaalde waardeverminderingen op andere arbitrageverrichtingen tegen goud te dekken. De resultaten "*mogen in mindering worden gebracht van het bedrag van die bijzondere rekening*". De reserve is dus functioneel, hetgeen geenszins uitzonderlijk is, en blijft tot het eigen vermogen behoren;
2. De netto-opbrengst van de activa die de tegenpost vormen van die meerwaarde, worden toegekend aan de Belgische Staat (artikel 30, lid 2 Organieke Wet)

Opgelet, deze tekst viseert niet een toekenning van het goud en de meerwaarde aan de Belgische Staat. Deze tekst viseert enkel "de netto-opbrengst van de activa....", hetgeen vergelijkbaar is met interesten. Het kapitaal, in casu het goud en de meerwaarden, wordt door deze wettelijke bepaling in geen dele getroffen.

74. Echter, als de NBB goud verkoopt of herwaardeert en hierbij een minwaarde boekt, dan:

1. wordt deze minwaarde in mindering gebracht van een eventueel beschikbaar saldo in deze "bijzondere onbeschikbare reserverekening" (artikel 30, lid 1 Organieke Wet) en;
2. wordt het verlies bij afwezigheid van dergelijk (toereikend) saldo verwerkt via de resultatenrekening en dus gedragen door alle aandeelhouders, inclusief de 50% particuliere aandeelhouders zoals conculant.

Over de kwalificatie als eigen vermogen kan geen twijfel bestaan.

4.1.2. De boekhoudkundige verwerking van afschrijvingen (p. 14-15 en 27 Verslag)

75. Ten tweede worden de gecumuleerde afschrijvingen op materiële en immateriële vaste activa (per einde 2011: ongeveer € 342 miljoen) in de balans onterecht toegevoegd aan het maatschappelijk vermogen, onder de rubriek 'kapitaal, reservefonds en beschikbare reserve', terwijl deze vaste investeringen tegen aanschaffingsprijs worden behouden op het activa van de jaarrekening.

76. Hier handelt het dus over een overwaardering van het eigen vermogen van de NBB met 342 miljoen Euro. Deze redenering lijkt *prima facie* niet in het belang van de aandeelhouder. Conculant wenst echter een juiste weergave van het eigen vermogen en het vreemd vermogen, hetgeen de enige correcte basis is voor een rechtvaardige beurskoers.

a. Belgische boekhoudwetgeving

77. In haar eigen jaarrekening volgt de ECB het principe zoals opgelegd door de Richtsnoer 2010, die daarenboven identiek is aan dit voor alle Belgische vennootschappen overeenkomstig artikel 45, 3de lid K.B. van 30 januari 2001 W.Venn. wordt opgelegd.

b. Richtsnoer ECB en jaarrekening ECB

78. De Richtsnoer van de ECB van 11 november 2010 beveelt in haar bijlage IV uitdrukkelijk aan dat "materiële en immateriële vaste activa" op de balans moeten hernomen voor hun "kostprijs minus afschrijvingen".³²

Toelichting 7.1 bij de jaarrekening 2011 van de ECB toont duidelijk aan dat de gecumuleerde afschrijvingen in min worden geboekt van de betrokken vaste activa op het actief van de balans.

Voor het overige verwijst concludant naar de principes van transparantie, zoals elders uitgewerkt in huidige conclusie.

c. International Accounting Standard

79. Uit de International Accounting Standard³³ (IAS) 16, artikel 30, blijkt op haar beurt dat "*depreciation in deduction of the acquisition cost (of: revalued cost)*"³⁴ moet worden getoond. Een afwijking van deze regel is niet mogelijk! Deze algemeen aanvaarde internationale rapporteringsnormen stemmen trouwens overeen met de regels van de ECB en van de Belgische boekhoudwetgeving. Schending kan enkel het imago schaden van de NBB in een internationale context.

80. Waarom zou de NBB de Belgische boekhoudregels "KB van 30/01/2000" niet moeten respecteren, indien deze regels niet in tegenspraak zijn met de specifieke ECB-regels?

Een referentie naar IAS 16 (International Accounting Standard) is alvast bijkomend in zoverre relevant dat de ECB geconsolideerde financiële staten opmaakt van de jaarrekening van de Nationale Centrale Banken. Een uniformiteit van de toegepaste rapporteringsregels is dan ook aangewezen.

81. Het gevolg is dat het gepubliceerde eigen vermogen per einde 2011 op dit punt overschat is en dit voor een bedrag van ongeveer € 342 miljoen.

82. De NBB is van mening dat zij op dat punt zich louter kan baseren op de bepalingen van de Organieke Wet. Deze wet heeft op dit punt echter geenszins voorrang op het Richtsnoer

³² Zie op pagina 35/54 waar voor rubriek 9 – 11.2 "materiële en immateriële vaste activa" als waarderingsgrondslag wordt vermeld: "kostprijs minus afschrijving".

³³ Vrije vertaling: "Internationale Boekhoudkundige Normen"

³⁴ Vrije vertaling: "afschrijving in aftrek van de aankoopkosten (of: geherwaardeerde kosten)"

zoals aangetoond onder de randnummers 31 e.v. Concluant is het dan ook geenszins eens met het standpunt van de NBB dat de boekhoudkundige bewerking van deze afschrijvingen louter wordt bepaald overeenkomstig artikel 19.4 van de Organieke Wet.

Vooreerst dient verder benadrukt te worden dat het zeker niet de bedoeling van concluant is om het dividend van de NBB verder te beperken, daar waar het aandeel in de winst dat exclusief toekomt aan de Belgische Staat ieder jaar enorm groeit, zonder inspraak van de 50% particuliere aandeelhouders.

Anderzijds doet concluant opmerken dat de "activa waarop de gecumuleerde afschrijvingen betrekking hebben", namelijk de materiële en immateriële vaste activa op het actief van de jaarrekening, geen opbrengsten creëren zodat mag worden aangenomen dat de berekening van het tweede dividend met of zonder rekening te houden met de gecumuleerde afschrijvingen geen enkele impact zal hebben op de berekening.

Geïntimeerde verschuilt zich achter het excuus dat een correcte voorstelling van de gecumuleerde afschrijvingen een nadelig effect van ongeveer 8 % zou hebben op de berekening van het tweede dividend, toe te kennen aan de aandeelhouders (Randnummer 55 conclusie geïntimeerde dd. 11.01.2016). In haar conclusies verwijst geïntimeerde trouwens naar cijfers die niet controleerbaar zijn en op een onjuiste hypothese zijn gebaseerd. Inderdaad, artikel 32, 3° van de organieke wet stelt dat het tweede dividend wordt bepaald door de Regentenraad op minimaal (en dus niet "maximaal") 50 % van de netto-opbrengst van de activa die de tegenpost vormen van het reservefonds (inclusief de gecumuleerde afschrijvingen) en de beschikbare reserve. De berekening gedaan door geïntimeerde is echter verkeerdelijk gebaseerd op de bedragen die voorkomen in de jaarrekening en dus niet op de "activa die de tegenpost vormen" van deze vermogensbestanddelen.

Concluant doet opmerken dat de organieke wet stelt dat het jaarlijkse tweede dividend "niet minder" dan 50 % mag bedragen van de netto-opbrengst van de activa die de tegenpost vormen van het reservefonds en de beschikbare reserve. De organieke wet sluit niet uit dat dit tweede dividend "meer dan" 50% bedraagt. Het perscommuniqué van 22 juli 2009 waarnaar geïntimeerde verwijst in haar initiële conclusies betekent de facto geen wettelijke wijziging aan de organieke wet.

Bovendien durft concluant te veronderstellen dat de NBB de gecumuleerde afschrijvingen die worden voorgesteld als zijnde deel uitmakend van het reservefonds niet zal moeten aanspre-

ken om het eerste dividend te garanderen. Bijkomend is het rapporteren van de gecumuleerde afschrijvingen als onderdeel van het reservefonds van de NBB (rubriek 13.2) wel degelijk nadelig voor de particuliere aandeelhouders om reden dat artikel 31 van de Organieke Wet voorziet dat *“bij het verstrijken van het emissierecht van de Bank, (...) één vijfde van het reservefonds de Staat prioriteitshalve ten deel (valt)”*. Door het rapporteren van de gecumuleerde afschrijvingen als onderdeel van het “reservefonds” wordt dit laatste kunstmatig opgeblazen in het latere voordeel van de Belgische Staat.

Anderzijds doet concludant opmerken dat de afschrijvingen een correctie vertegenwoordigen van de vaste activa om de normale waardevermindering van deze activa te compenseren. Dit impliceert dat indien men deze afschrijvingen zou uitkeren aan de Belgische Staat en de andere aandeelhouders, men een belangrijke waardevermindering van deze vaste activa zou creëren die bij een vereffening aanleiding zou geven tot verliezen.

4.1.3. Voorstelling van de jaarrekening van de NBB vóór winstbestemming (p. 28-29 Verslag)

83. Tot slot is het principe – voorstelling van de jaarrekening na winstbestemming – van toepassing is op alle Belgische naamloze vennootschappen in overeenstemming met de Europese regelgeving ter zake. De uit te keren winst is immers een zekere schuld op datum van de jaarrekening.

Toch dient vastgesteld te worden dat de NBB haar jaarrekening telkens voorstelt vóór winstbestemming zonder dat enige regelgeving ter zake dergelijke werkwijze oplegt of rechtvaardigt. Integendeel, alle regelgevingen leggen een voorstelling na winstbestemming op. *Aldus mag de schuld die voortvloeit uit de bij wet opgelegde winstverdeling (art. 32 Organieke wet) geen deel meer uitmaken van de laatste rubriek van het passiva “winst van het boekjaar”*. Het uitkeerbare dividend, zoals vastgesteld door de Regentenraad, dient bijgevolg als een “passief op korte termijn” te worden getoond in de balans van de jaarrekening.

Ter illustratie: uit de jaarrekening betreffende boekjaar 2011 blijkt dat van de totale netto winst van het boekjaar 2011 (€ 899.089.000), € 674.317.000 wordt beschouwd als behorende tot het eigen vermogen hoewel het in feite als een schuld (voor € 56.704.000 dividend en voor € 617.613.000 als winstaandeel van de Staat) dient beschouwd te worden en aldus op die wijze dient uitgedrukt te worden in de jaarrekening.

84. Bovendien stelt het Belgische boekhoud- en vennootschapsrecht dat de jaarrekening rekening dient te houden met alle gebeurtenissen na balansdatum die een belangrijke invloed kunnen hebben op de jaarrekening.

In de toelichting van de jaarrekeningen van de NBB wordt dit principe onder de titel "Gebeurtenissen na balansdatum" omschreven als volgt:

"Activa en passiva worden aangepast in het licht van de informatie die wordt verkregen tussen de balansdatum en de datum waarop de jaarrekening door het Directiecomité van de Bank wordt vastgesteld, zodra die informatie een significante invloed heeft op de activa en passiva van de balans bij de afsluiting van de rekening."

Op basis van deze regel is de NBB verplicht – alhoewel de winstverdeling pas wordt beslist na het jaareinde – om de voorstelling van de jaarrekening hieraan aan te passen. Dat deze een "significante invloed" heeft op de balans van de NBB kan niet worden ontkend.

Hierbij dient men vast te stellen **dat financiële instellingen, verzekerings- en portefeuillemaatschappijen - niettegenstaande dat zij genieten van dezelfde vrijstelling voorzien door art 92, § 3 Wetboek Vennootschappen - hun jaarrekening wel voorstellen na winstbestemming.** Er is bijgevolg geen enkele reden waarom de NBB van een nog meer afwijkend regime zou genieten. Zelfs indien de inleiding bij het Corporate Governance Charter van de NBB stelt dat "*de bepalingen betreffende de naamloze vennootschappen slechts aanvullend gelden*", dan is deze regel op geen enkele wijze in tegenspraak met de bijzondere regelgevingen die toepasselijk zijn op de NBB.

Daarnaast dient opgemerkt te worden dat de Richtsnoer van de ECB geen specifieke regel oplegt of aanbeveelt m.b.t. de rapportering van de winstverdeling. Trouwens, de **ECB voorziet in haar eigen jaarrekening geen mogelijke verdeling van het resultaat van het boekjaar** (zodanig dat een vergelijking met de NBB niet opgaat), zoals dit ook geldt voor de nationale centrale banken die geen particuliere aandeelhouders hebben die recht hebben op een dividenduitkering. De rubriek "15.2 Reserves" van de jaarrekening van de ECB bevat wel de post "ingehouden winst".

5. Gevolgen van de fundamentele gebreken in de jaarrekening van de NBB

85. Bovenstaande tekortkomingen zijn van een dermate belang dat niet redelijkerwijze van conculant kan verwacht worden dat hij aandeelhouder van de NBB blijft. Een exit³⁵ via de beurs kan geen tegemoetkoming vormen voor de rechten van conculant, nu de beurskoers precies de resultante is van het aangeklaagd beleid. Huidige vordering wordt dan ook gesteld onder alle voorbehoud, ook m.b.t. de rechten van conculant tot wijziging of uitbreiding van zijn eisen, en zonder enige nadelige erkenning.

Inderdaad, welke “vennootschapsverbondenheid” kan er nog zijn in hoofde van een aandeelhouder die:

- i) geen lidmaatschapsrechten kan uitoefenen;
- ii) geen vertegenwoordiging heeft in het bestuursorgaan van de vennootschap en daarbij moet vaststellen dat dit bestuursorgaan, telkens wanneer noodzakelijk, geen verantwoordelijkheid neemt om de belangen van de vennootschap (en daarbij die van haar particuliere aandeelhouders) op passende wijze te verdedigen;
- iii) geconfronteerd wordt met een bestuursorgaan dat van mening is dat het eigen vermogen in haar geval een onaangepast concept is en niet dienstig is bij de lectuur van haar balans;
- iv) geconfronteerd wordt met een bestuursorgaan dat geen onderscheid kan of wenst te maken tussen het eigen vermogen van de vennootschap en haar verplichtingen naar derden toe;
- v) geconfronteerd wordt met een bestuursorgaan dat haar verantwoordelijkheid doorschuift als een “appreciatieprobleem” naar de personen van haar Regentenraad (punt 44 conclusie geïntimeerde dd. 11.01.2016), zonder voor hun daden enige verantwoordelijkheid te willen opnemen ongeacht het gegeven dat de Regentenraad het hoogste orgaan is van de NBB!
- vi) Geconfronteerd wordt met een bestuursorgaan dat de publieke notering van het aandeel en de daaruit voortvloeiende kwetsbaarheid van de individuele aandeelhouders miskent.

³⁵ Vrije vertaling: “uitstap”

Geïntimeerde stelt de vraag aan conculant in haar conclusie om deze bedenking, reeds geformuleerd in de dagvaarding, toe te lichten. Geïntimeerde is bij deze uitgenodigd om voormelde vraagstelling in haar conclusie te beantwoorden.

86. De NBB toont de ongerealiseerde meerwaarden op haar goudvoorraad in een herwaarderingsmeerwaarderekening op het passief van haar balans. Deze rekening behoort altijd tot het eigen vermogen van de vennootschap omdat dergelijke schommelingen in de waarde van een activum, bij de realisatie ervan, altijd de eigenaars van de vennootschap toekomen.

Het tonen dat enorme bedragen aan (ongerealiseerde) meerwaarden aan de aandeelhouders zullen toekomen (de toelichtingen bij deze passiefrekening maken geen enkele melding dat dit anders zou zijn), doch tegelijkertijd de stelling blijven verdedigen dat diezelfde aandeelhouders nooit de economisch rechthebbenden kunnen worden van diezelfde meerwaarden, is niet anders dan misleiding van de (potentiële) aandeelhouders.

6. Dubbelzinnige houding van de NBB

6.1.1. Het goud op de balans van de NBB nu erkend als eigendom en vermogen van de NBB.

87. Conculant wenst te benadrukken dat de huidige erkenning van de NBB in haar conclusies en op haar meest recente algemene vergadering dat het goud (met zijn meerwaarden) op haar balans ook haar juridische eigendom is en tot haar eigen vermogen behoort, een eerste expliciete erkenning is.

In haar eerste conclusie in Eerste Aanleg was geïntimeerde meer duidelijk, alvast anders dan voorheen, zoals verder zal blijken

- Punt 30: *"Deze wettelijke servitude doet niets af aan het feit dat de goudreserves wel degelijk **de juridische eigendom zijn** van de Nationale Bank."*
- En nog: *"... vallen voornoemde goud- en deviezenreserves onder het autonoom beheer van de Nationale Bank en zijn **de prijs- en wisselkoersrisico's van dien voor haar***

eigen rekening." Hetgeen aansluit bij haar bewering "eigenaar van haar goudvoorraad te zijn in de betekenis van het burgerlijk wetboek".

- Punt 32: "Zolang de Wetgever aan die meerwaarden geen bijzondere bestemming van algemeen belang heeft gegeven, blijven die meerwaarden evenwel **tot het vermogen van de Nationale Bank behoren** en **zijn zij derhalve geenszins een schuld aan de Staat."**
- Punt 34: "... het feit dat, zolang de wetgever niet specifiek is tussengekomen, de gerealiseerde meerwaarden op goudreserves in het vermogen van de Nationale Bank blijven en niet kunnen worden beschouwd als een schuld aan de Staat."

Volkomen ten onrechte tracht geïntimeerde deze fundamentele ommekeer te relativeren met voorzichtige bewoordingen, alwaar zij nu stelt dat "dit al jaren vaststaat". Deze onverwachte en corrigerende stellingname vormt reeds het bewijs van het gebrek aan transparantie en getrouw beeld van de jaarrekening van de NBB.

De NBB erkende vooreerst formeel dat de NBB de eigenaar is van de goudvoorraad. Zij stelt aldus dat **de gerealiseerde meerwaarden ondanks boeking op een rekening "Overige passiva" (een rekening die uiting geeft aan een schuld) geenszins beschouwd kunnen worden als een schuld t.o.v. de Belgische Staat**, doch wel als behorende tot het vermogen van de NBB. Concluant kan deze stelling enkel beamen en ziet met tevredenheid dat in huidige procedure de NBB alvast nu dit gegeven expliciteert.

Dit impliceert vervolgens dat concluant, logischerwijze, afstand doet van zijn oorspronkelijk standpunt om de herwaarderingsrekening, waarop de niet-gerealiseerde meerwaarde geboekt zijn, te beschouwen als een schuld aan de Belgische Staat. **Dit standpunt was immers het gevolg van de door NBB gevoerde communicatie dat het goud en de goudvorderingen tot het vermogen van de Belgische Staat zou behoren en niet tot het vermogen van de NBB.**

Daarnaast is concluant akkoord met geïntimeerde dat de gerealiseerde meerwaarden op goudtransacties – voor zover deze meerwaarden niet toekomen aan de Belgische Staat – inderdaad op een "Onbeschikbare reserve" dienen geboekt te worden overeenkomstig artikel 30 van de organieke wet, doch is daarentegen van oordeel dat deze onbeschikbare reserve slechts zijn plaats kan vinden expliciet onder het eigen vermogen van de NBB, meer bepaald als deel van de balansrubriek "13 Kapitaal en reserves", waarbij een nieuwe rubriek "13.4 Onbeschikbare reserve kan worden gecreëerd .

Inderdaad is concludant van oordeel dat duidelijk informatie zou moeten worden verschaft bij het onbeschikbaar karakter van bedoelde "Onbeschikbare reserve" als onderdeel van het eigen vermogen van de NBB. Wat er momenteel wordt vermeld in de toelichting bij de rubriek "Overige passiva" met betrekking tot deze reserve is kennelijk onvoldoende en niet transparant.

Het mag overigens opnieuw geëxpliciteerd worden dat een "reserverekening", beschikbaar of onbeschikbaar, steeds enkel zijn plaats moet vinden onder het eigen vermogen, en dus in geen geval onder de rubriek "Overige passiva".

Een bedrag tonen als "schuld" impliceert dat er een effectieve schuldeiser is. Dit kan geenszins worden afgeleid uit artikel 30 van de organieke wet. Enkel de NBB zelf – en geen andere schuldeiser – heeft het eigendomsrecht op deze reserve. De omstandigheid dat de opbrengst van de activa (vergelijkbaar met interesten op geld) – die als belegging van deze reserve kunnen worden beschouwd – wordt toegekend aan de Staat, betekent niet dat de Staat de effectieve schuldeiser is geworden van de reserve, met name het kapitaal.

Ten onrechte tracht verweerster verwarring te zaaien rond de begrippen "schulden" en "passiva". Bijlage III bij het Richtsnoer ECB/2010/20 bepaalt in de "verklarende begrippenlijst" (bijlage II) het volgende:

"Passiva: huidige verplichting van de onderneming die is ontstaan uit gebeurtenissen in het verleden, waarvan de vereffening naar verwachting zal leiden tot een uitstroom van middelen die economische baten vertegenwoordigen"

Dit illustreert te meer dat mogelijk toekomstige wetgeving, evenmin als het vennootschapsdoel, als dusdanig geen verantwoording kunnen vormen voor de boeking onder "overige passiva", vermits deze niet kunnen gekwalificeerd worden als "gebeurtenissen in het verleden".

De analyse hiervan toont glashelder aan dat een potentiële toekomstige verplichting om het goud en de meerwaarden aan de federale overheid, of aan een onbekende bestemming, te zullen moeten betalen, omdat er mogelijk in de toekomst terzake een wettelijke ingreep zal zijn, beantwoordt alvast niet aan de voorwaarden om het goud en de meerwaarden te boeken onder de "overige passiva". De redenen hiervoor zijn meervoudig:

- i. Het gaat niet over een "huidige verplichting van de onderneming", maar over een mogelijk toekomstige wetgevende ingreep

- ii. Een dergelijke wetgevende ingreep situeert zich onbetwistbaar in de toekomst, terwijl het blijkens voormelde definitie dient te gaan over "gebeurtenissen in het verleden".
- iii. Het handelt over "een uitstroom van middelen die economische baten vertegenwoordigen". Dergelijke economische baten zijn voor de vennootschap zoek, minstens in het heden niet bepaalbaar omdat de tekst van de wet niet gekend is of kan zijn.

6.1.2. Deze erkenning is een ommekeer

88. De dubbelzinnige communicatie door de Nationale Bank van België enerzijds en de federale overheid anderzijds dat het goud en de meerwaarde tot het vermogen van de bank behoorde en dus niet tot het vermogen van de federale overheid, was er de aanleiding voor dat de vordering in de inleidende dagvaarding dd. 03.01.2014 aangepast werd tot deze die gesteld wordt in de huidige syntheseconclusie in beroep.

6.1.3. Communicatie NBB

89. Op pagina 84 van de *"Nieuwe bepalingen m.b.t. het monetair statuut, de NBB, het monetair beleid en het Muntfonds"*, gepubliceerd in het tijdschrift van de NBB van februari 1989, wordt vermeld dat *"het eigendomsrecht van de Bank ten aanzien van haar activa in goud kan worden beschouwd als zijnde van fiduciaire aard, en dient te worden uitgeoefend in overeenstemming met de economische belangen van het land"*. (stuk 28 – Bundel I concludant)

90. Aldus wordt gepubliceerd in "het tijdschrift van de NBB" van februari 1989: *"In ons land heerste bijgevolg een wetgevende gewoonte volgens welke meerwaarden op de goudvoorraad van de bank de Staat toekomen."* Terzake wordt geen onderscheid gemaakt tussen al dan niet gerealiseerde meerwaarden.

91. Dat de NBB niet duidelijk was in haar communicatie blijkt ook duidelijk uit een artikel in het tijdschrift Trends van 26 februari 2004 met de veelzeggende titel "Wie is eigenaar van de reserves". Daarin wordt bevestigd dat intussen al jaren onduidelijkheid bestaat over wie nu de juridische eigenaar is van het goud dat op de balans van de NBB staat (stuk 17 concludant).

Louter ter illustratie citeert concludant enkele passages uit dit artikel dat o.a. verwijst naar de communicatie van de vroegere gouverneur van de NBB, Luc COENE:

"In dit blad verklaarde vice-gouverneur van de Nationale Bank van België (NBB), Luc Coene, namelijk dat de Nationale Bank 'de facto niet op de beurs staat' en dat 'de reserves eigendom zijn van de overheid'."

"Maar tijdens de algemene vergadering in maart 2002 stelde gouverneur Guy Quaden dat de Bank enkel maar eigenaar lijkt te zijn van de wisselreserves en dat die in feite eigendom zijn van de Belgische Staat."

In haar communicatie "Waarom zijn de goud- en deviezenreserves van de Nationale Bank geen gewone activa?" lijkt de NBB zelfs geen belang te hechten aan deze vraag:

"De vraag wie uiteindelijk eigenaar is van deze activa stelt zich hoe dan ook niet, zo lang de Nationale Bank haar activiteiten voortzet in "going concern". Indien de Nationale Bank ooit zou verdwijnen - waarvan nog lang geen sprake is - zal de wetgever moeten uitmaken wat er met de activa gebeurt. Waarschijnlijk zouden ze dan samen met de overeenstemmende passiva (voornamelijk de bankbiljetten) moeten worden overgedragen aan de instelling die de Nationale Bank als emissiebank zou vervangen."
(Bundel I, stuk 18 concludant)

De eigen communicatie van de NBB bewijst dus ten volle dat zijzelf bij herhaling de eigendomstitel van de sedert 165 jaar opgebouwde reserves, deel van het eigen vermogen, mis kent ten voordele van de federale overheid.

6.1.3.1. Perceptie.

92. Concludant is alvast niet uniek in zijn perceptie met betrekking tot de communicatie door geïntimeerde over de eigendomstitel van het goud en de meerwaarden.

Treffend is volgende quote van Erik Geenen, aandeelhouder en reeds jarenlang aanklager van het beleid van de Belgische Staat opzichts de aandeelhouders van de NBB, op zijn blog NBB4ever (Bundel I, stuk 19 concludant):

*"Aangezien de directie van de NBB **dit jaar voor het eerst moest toegeven dat het goud wel degelijk eigendom is van de Nationale Bank** moeten we er in de toekomst voor zorgen dat de historische vergissingen die hieromtrent in het verleden gemaakt werden rechtgezet worden."*

(eigen benadrukking)

7. Argumentatie van de NBB

93. Concluant benadrukt het uitgangspunt van geïntimeerde:

De NBB gebruikt (telkens weer) Artikel 9 bis van haar Organieke wet om de beperkingen in de – nu wel erkende - eigendomsrechten betreffende de officiële externe reserves uit te leggen.

Inderdaad, blijkens de parlementaire voorbereidingen, is het de agenda geweest van de politici om een stilzwijgende overdracht van het goud en de goudvoorraden van de Nationale Bank over te hevelen naar de federale overheid. Dit probleem sleept men reeds jaren mee, ook tot op heden.

De NBB besluit in dit verband:

*"Ingevolge artikel 9 bis van de Organieke Wet maken de goudvoorraad en andere externe reserves een **doelvermogen** uit dat enkel kan worden aangewend en waarover enkel kan worden beschikt binnen het kader van de opdrachten van algemeen belang van de Nationale Bank. Indien zij daarvoor niet langer nodig zijn, komt het de wetgever toe er de uiteindelijke bestemming van te bepalen. [...] [De Wetgever] zou daaraan net zo goed een andere interne bestemming kunnen geven binnen de Nationale Bank."*
(de conclusies van NBB, 11/01/2016, punt 45 d);

94. Het feit dat de jaarrekening van de NBB diverse specifieke activa of passiva bevat, die het gevolg zijn van haar even specifieke opdrachten of doelstellingen is niet belangrijk zoals

reeds hoger werd uiteengezet. Het netto verschil van alle activa en passiva vormt het "maatschappelijk vermogen" waarnaar de NBB verwijst in voormeld artikel 4 van haar statuten.

Op onjuiste wijze stelt de NBB dan ook dat het "misleidend" zou zijn om de "onbeschikbare reserverekening" te rapporteren als deel uitmakend van de eigen vermogenswaarde van de NBB.

De NBB neemt aldus de "Onbeschikbare reserverekening" op onder een rubriek welke niet tot het eigen vermogen kan worden gerekend, doch stelt dat de gebruikers van haar balans hieruit niet mogen afleiden dat deze rubriek een schuld (aan de Staat) zou uitmaken. Immers, de passiefrubriek 10 registreert "Overige passiva" en niet zoals in het gemeenrechtelijke balansschema "Overige schulden".

Deze nomenclatuur zou heel bewust gekozen zijn om misverstanden te vermijden.

Het moge duidelijk zijn dat deze boekingswijze de transparantie en correcte interpretatie van de jaarrekening niet bevorderen. Behalve de "onbeschikbare reserverekening" staat er immers nog vier andere posten opgenomen onder deze rubriek:

- "Fiscale schulden, schulden met betrekking tot lonen en sociale lasten";
- "Rente die de Bank verschuldigd is op haar nettoschuld aan de ECB";
- "Opbrengsten die aan de Staat toekomen";
- "Handelsschulden"

(Eigen onderlijning)

Met deze 'bewust gekozen' nomenclatuur heeft de NBB concludant alvast niet kunnen overtuigen dat zij de bedoeling heeft gehad om de onbeschikbare reserve als een component van haar (eigen) vermogen tot uiting te brengen. Het is namelijk elementair dat alles wat in de jaarrekening geen deel uitmaakt van het 'eigen vermogen' als vreemd vermogen wordt beschouwd.

Concludant benadrukt dat het feit dat deze onbeschikbare reserverekening niet mag gebruikt worden voor dividenduitkering of voor andere doeleinden, helemaal niets aan het "reserve"-

karakter van deze rekening verandert, die dus uitsluitend haar plaats vindt als onderdeel van de balans als rubriek "13 – kapitaal en reserves", zoals dit toepasselijk is voor alle Belgische vennootschappen. De beperkingen op het gebeurlijk gebruik van deze onbeschikbare reserverekening dienen te worden omschreven in een toelichting bij de jaarrekening.

De niet-gerealiseerde herwaarderingsmeerwaarden worden bovendien door de NBB – terecht – als eigen vermogen weergegeven. A fortiori dringt de boeking als eigen vermogen zich ook op in het geval de meerwaarden wel gerealiseerd zijn.

7.1. Geen inbreuk op een bindende boekhoudregel?

95. Geïntimeerde beweert dat, wanneer concludante geen inbreuken op bindende boekhoudregels zou kunnen aantonen, *quod non*, dat er geen *a posteriori* correctie van de reeds goedgekeurde jaarrekeningen mogelijk zou zijn.

Niets is minder waar. De correctie of wijziging van een goedgekeurde jaarrekening kan immers steeds op twee verschillende manieren plaatsvinden. Enerzijds kan het opstellen van de jaarrekening de gelegenheid bieden om in deze nieuwe jaarrekening bepaalde posten van het vorige boekjaar te wijzigen. Anderzijds kan of moet, in bepaalde gevallen, de voorheen goedgekeurde jaarrekening retroactief gecorrigeerd worden.

96. Het advies van de Commissie voor Boekhoudkundige Normen (Advies 2014/4 van 23 april 2014 – Stuk 30 Bundel I concludant) handelt over de bindende kracht van een goedgekeurde jaarrekening en bevestigt dat de jaarrekening, na haar goedkeuring door de algemene vergadering steeds kan worden veranderd in het geval van een vergissing. Het bindende karakter van de goedgekeurde jaarrekening is namelijk niet absoluut, zoals blijkt uit het volgende citaat:

"Vergissingen in goedgekeurde jaarrekeningen [kunnen] achteraf nog rechtgezet worden. Nagenoeg elke vergissing die bij de registratie van het ondernemingsgebeuren werd begaan, zal immers indruisen tegen het beginsel van het getrouw beeld van de jaarrekening en moet bijgevolg kunnen worden rechtgezet. De jaarrekening hoort namelijk de realiteit getrouw en volledig weer te geven." (Eigen onderlijning)

Opnieuw wordt het belang van transparantie van de jaarrekening benadrukt. Met vergissingen worden door de Commissie voor Boekhoudkundige Normen zowel materiële vergissingen bedoeld (zoals bijvoorbeeld: verkeerd bedrag door schrijffout, bij vergissing een bepaalde opbrengst op een verkeerde rekening geboekt, rekenfouten, etc. of andere grove feitelijke vergissingen die onafhankelijk van enige juridische beoordeling worden begaan), **alsook vergissingen in rechte of in feite.** Houdt de oorspronkelijke boeking bovendien een inbreuk in op het boekhoudrecht, dan mag het bestaan van een vergissing worden vermoed³⁶.

Hiermede is zeer duidelijk aangetoond dat een *a posteriori* correctie van de jaarrekening wel degelijk mogelijk is, zeker wanneer aan de vereiste van het getrouw beeld van de jaarrekening niet voldaan is en de bindende boekhoudregels door geïntimeerde niet toegepast worden.

7.2. Artikel 9 bis van de Organieke Wet?

97. De tekst van Artikel 9 bis van de Organieke Wet luidt als volgt:

*"In het kader vastgesteld door artikel 105(2) van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap en door de artikelen 30 en 31 van het Protocol betreffende de statuten van het Europees Stelsel van centrale banken en van de Europese Centrale Bank, worden **de officiële externe reserves van de Belgische Staat** aangehouden en beheerd door de Bank. Deze tegoeden vormen **een doelvermogen** dat bestemd is voor de taken en verrichtingen die onder dit hoofdstuk vallen, evenals voor de andere opdrachten van algemeen belang die door de Staat aan de Bank zijn toevertrouwd. De Bank boekt deze tegoeden en de betreffende opbrengsten en kosten in haar rekeningen overeenkomstig de regels bedoeld in artikel 33."*

³⁶ Volledigheidshalve benadrukt concludant dat het inzake niet zou gaan over een *eigenlijke beslissing* in hoofde van de NBB. Beslissingen betreffen namelijk keuzes die de onderneming wettelijk gezien heeft kunnen nemen omdat de toepasselijke boekhoudrechtelijke regels een beoordelingsmarge toelaten. Deze beslissingen zijn niet corrigeerbaar. Wat concludant inzake rapporteert is echter geen zaak van "gewone beoordelingsmarge", maar maakt een vergissing in rechte uit.

Artikel 9 bis kan evenwel geenszins als rechtvaardiging gelden voor het niet boeken van de meerwaarden als eigen vermogen.

i. Vooreerst weze gesteld dat die reserves, bedoeld in artikel 9 bis, meer omvatten dan de goudvoorraad van de NBB. Immers, benevens de goudvoorraad behoren eveneens tot de reserves de resultaten op de deviezenvoorraad, waarvan mag vastgesteld worden dat deze gewoon via de resultatenrekening verwerkt worden en bijgevolg aan de aandeelhouders toekomen. Deze worden wel erkend als eigen vermogen. Deze deviezenvoorraden betreffen de transacties van de deviezen, andere dan arbitrage-transacties van activa in goud..

De omstandigheid dat beide types van "officiële externe reserves" in praktijk in de jaarrekening van de NBB een verschillende behandeling kennen, leidt tot de logische conclusie dat uit de tekst van artikel 9 bis van de Organieke wet geenszins kan worden afgeleid dat er een onderscheiden behandeling van de goudvoorraden enerzijds en de resultaten op de deviezenvoorraad anderzijds een verantwoording zou vinden in de tekst van artikel 9 bis, op zodanige wijze dat de éne wel aan de aandeelhouders toekomen, de andere niet. Dat de ene wel geboekt wordt als eigen vermogen en de andere niet.

ii. In haar conclusies beperkt de NBB zich niet tot het hernemen van de bepalingen van dit artikel, **zij vult dit aan met een eigen interpretatie, waarbij zij meent te kunnen stellen dat het de Wetgever toekomt de bestemming van de onbeschikbare reserves te bepalen.** De NBB steunt zich op dezelfde passage van de besprekingen in de Kamer in 2002 in haar conclusies alwaar zij verwijst naar:

Parl. St., Kamer, 2001-2002, nr. 50-1842/003, p. 13: "Indien deze goederen niet langer worden aangewend ten behoeve van het monetaire en wisselkoersbeleid of van andere opdrachten van algemeen belang, komt het de wetgever toe om te regelen wat ermee dient te gebeuren"

Dit is een volstrekt overbodige en overigens onjuiste, minstens irrelevante redengeving. De wetgever kan mogelijk in de toekomst alles, weze het onder voorbehoud van toetsing aan hogere normen. Een potentiële toekomstige wettelijke ingreep is alvast niet actueel en kan dus geen verantwoording vormen voor het niet boeken van de goudvoor-

raden als eigen vermogen. Het staat overigens in de sterren geschreven dat een dergelijke toekomstige ingreep, alwaar dit vroeger met betrekking tot definitief gerealiseerde transferten niet is gebeurd, nu zeer zeker het voorwerp zal uitmaken van een procedure voor het Grondwettelijk hof door de minderheidsaandeelhouders, tenzij er minstens een billijke vergoeding zou worden toegekend als gevolg van de hypothetische waardevermindering als gevolg van de wet.

iii. De tekst van Artikel 9 bis zegt aldus niets over en heeft aldus geen implicatie omtrent de bestemming van de gerealiseerde meerwaarden op de goudvoorraad, geboekt in de onbeschikbare reserverekening:

a. De aanvulling die NBB hier maakt haalt zij uit de bespreking bij de invoering van dit artikel (Wet van 2 augustus 2002, De Kamer, 25/06/2002). Ook in deze bespreking stelt men bij herhaling dat de reserves de Belgische Staat zouden toebehoren, en de NBB deze reserves enkel zou beheren! **Dit Artikel 9 zou zijn ingevoerd "om rechtszekerheid te bieden (!!?)".**

b) De tekst van de wet is vicius. De **"officiële externe reserves" van België is de correcte omschrijving. Door bewoordingen "van de Belgische Staat"** aan te wenden, tracht men te impliceren dat deze eigendom zouden zijn van de Belgische Staat, *quod non*, zoals inmiddels door de NBB is erkend. .

De conclusie met betrekking tot artikel 9 bis

98. De poging om de goudreserves van de NBB geruisloos over te dragen van de NBB aan de Belgische Staat werd niet expliciet bepaald en heeft dan ook gefaald. Hoe dan ook staat vast dat artikel 9 bis geen wettelijke verantwoording kan vormen voor de boeking van de gerealiseerde meerwaarden op goud onder de rubriek "overige passiva"

7.3. Artikel 30 organieke wet NBB?

99. Ter verantwoording van haar handelswijze verwijst de NBB verder naar artikel 30 van de organieke wet. Dit artikel bepaalt niet meer of niet minder dan wat volgt:

1ste lid van art 30 : de meerwaarde op goudtransacties wordt gecrediteerd aan een bijzondere "onbeschikbare reserve", doch preciseert helemaal niet wat met deze reserve dient te gebeuren of hoe deze reserve dient te worden geboekt in de jaarrekening. Waarom past men dan niet de normale boekhoudkundige logica toe, namelijk de boeking onderdeel laten uitmaken van de balansrubriek 'Kapitaal, reservefonds en beschikbare reserves', waarbij een afzonderlijke subrubriek 'onbeschikbare reserve' kan worden toegevoegd. Dit zou de transparantie van de jaarrekening alleszins ten goede komen. Verder leest de tweede zin van art 30: "*Zij (verwijzend naar de onbeschikbare reserve) is vrijgesteld van alle belastingen.*"

Vreemd vermogen is principieel niet onderworpen aan belastingen. De 'vrijstelling' kan dan ook enkel betrekking hebben op eigen vermogen.

- 2de lid : de netto-opbrengst van de activa die de tegenpost vormen van deze meerwaarde (activa die niet worden gepreciseerd) worden toegekend aan de Staat, hetgeen op geen enkele wijze de wijze van boeking van de eigenlijke "onbeschikbare reserve" kan beïnvloeden;
- 3de lid : de Staat waarborgt (overeenkomstig art 9 van de organieke wet) de NBB tegen ieder verlies dat deze zou kunnen oplopen als gevolg van het verlenen van kredieten door gebruik van de fondsen van deze "onbeschikbare reserve" (deze reserve wordt wel als "onbeschikbaar" gekwalificeerd, doch artikel 30 sluit evenwel niet uit dat de fondsen worden gebruikt voor het toestaan van kredieten die dan op het activa zullen verschijnen; activa die dan gewaarborgd worden door de Staat);
- 4de lid : geen bijkomende relevantie.

Ook de commentaar in het 3de lid van dezelfde 4de paragraaf is niet relevant. Geïntimeerde verwijst naar een situatie bij de Federal Reserve die niet analoog is met deze bij de NBB, en dus enkel als doel heeft verwarring te creëren.

Zoals hoger werd uiteengezet werd de wettelijke verantwoording om het goud en de meerwaarden toe te wijzen aan de Federale overheid - hoe ongerechtvaardigd dit ook was ten opzichte van de aandeelhouders - opgeheven.

7.4. Artikel 92 Wetboek van vennootschappen?

100. In haar conclusies verwijst geïntimeerde naar artikel 92, § 3, 2° van het Wetboek van vennootschappen om te argumenteren dat het boekhoudkundig referentiekader van dit wetboek niet toepasselijk zou zijn op de NBB. Dit is onjuist. Geïntimeerde interpreteert de uitzondering waarvan de NBB overeenkomstig artikel 92 §3,2° W. Venn. geniet veel te ruim.

Artikel 92 Wetboek van vennootschappen luidt als volgt:

“§1. De zaakvoerders of bestuurders zijn verplicht elk jaar [een inventaris op te maken volgens de waarderingsmaatstaven bepaald door de Koning, alsmede een jaarrekening] in de vorm en met de inhoud bepaald door de Koning. Die jaarrekening bestaat uit de balans, de resultatenrekening en de toelichting, en vormt een geheel.

De jaarrekening moet binnen zes maanden na de afsluitingsdatum van het boekjaar ter goedkeuring worden voorgelegd aan de algemene vergadering.

Indien de jaarrekening niet binnen deze termijn aan de algemene vergadering is voorgelegd, wordt de door derden geleden schade, behoudens tegenbewijs, geacht voort te vloeien uit dit verzuim. “

[...]

§3. De door de Koning op grond van §1 bepaalde regels gelden niet voor:

1° vennootschappen die de verzekering of herverzekering tot voorwerp hebben, onder voorbehoud evenwel, voor wat deze laatste betreft, van de bevoegdheid van de Koning om hiervan af te wijken;

2° vennootschappen die vallen onder [de wet van 25 april 2014 op het statuut van en het toezicht op de kredietinstellingen], de Nationale Bank van België, het Herdisconterings- en Waarborginstituut en de Deposito- en Consignatiekas;

3° vennootschappen die vallen onder het koninklijk besluit nr. 64 van 10 november 1967 tot regeling van het statuut van de portefeuillemaatschappijen

4° beleggingsondernemingen bedoeld bij artikel 44 van de wet van 6 april 1995 inzake het statuut van en het toezicht op de beleggingsondernemingen, met uitsluiting van de instellingen bedoeld bij artikel 45 van deze wet;

5° landbouwvennootschappen;

6° vereffeningsinstellingen bedoeld in artikel 23, § 1, van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten, die geen in België gevestigde kredietinstellingen zijn, en de met vereffeningsinstellingen gelijkgestelde instellingen die door de Koning zijn aangeduid met toepassing van artikel 23, § 7, van dezelfde wet.

(Eigen onderlijning)

101. **Bedoeld artikel 92, § 1 viseert specifiek de "vorm en inhoud" van de jaarrekening.** De onder § 3 van dit artikel voorziene uitzonderingen betreffen diverse vennootschappen (o.a. banken en verzekeringsmaatschappijen) voor wie de standaard vorm van de jaarrekening, zoals bedoeld in artikel 88 van het KB van 30.01.2001 niet toepasselijk is om reden dat de activiteiten van de door § 3 geviseerde ondernemingen soms substantieel afwijken van de gewone commerciële of industriële vennootschappen. Deze vennootschappen kunnen bijgevolg een specifiek aangepast model van jaarrekening gebruiken. Dit betekent niet dat de NBB, bankinstellingen of verzekeringsmaatschappijen zich kunnen onttrekken aan de algemene regels opgelegd door voornoemd KB van 30.01.2001. Evenmin bestaat er een rechtsgrond die haar toestaat om het geheel der bepalingen van het wetboek van vennootschappen uit te sluiten.

Het wetboek vennootschappen verwijst overigens verschillende malen naar het begrip "netto-actief". Het netto-actief is een boekhoudkundig begrip dat overeenstemt met het netto eigen vermogen als verschil tussen het totaal vermogen en de schulden aan derden. Aangezien er geen rechtsgrond bestaat die de toepassing van deze artikelen uitsluit voor de NBB (o.m. artikel 79; 86; 524; 617; 633; 634; 729; 744; 764; 767; 776; 777 Wetboek van vennootschappen),

dient het netto-actief duidelijk uit de jaarrekening van de NBB blijken. Dit is op dit ogenblik al-
lerminst het geval.

7.5. Toelichting?

102. Geïntimeerde houdt voor dat het voldoende zou zijn om als toelichting bij de schuldru-
briek "Onbeschikbare reserve" de tekst van artikel 30 van de organieke wet te vermelden.

Dit is onjuist. De toelichting van de NBB vermeldde overigens geen tekst van artikel 30. Overi-
gens zou een tekstvermelding geen alternatief zijn voor de enige "juiste" classificatie van de
"Onbeschikbare reserve": met name een classificatie onder het eigen vermogen.

Als er een wettelijke beperking is met betrekking tot de omvang van de eigendomsrechten of
het vermogen, dan dient dit vermeld te worden bij de toelichting onder de rubriek "eigen
vermogen".³⁷ De beperking in het eigendomsrecht impliceert geenszins dat er een schuld zou
ontstaan. Bij gebreke aan schuldeiser zou dit overigens niet kunnen.

7.6. Eigen vermogen "niet passend" voor NBB?

103. De NBB laat in haar eerste conclusies dd. 30.04.2014 op pagina's 14 en 15 in randnum-
mers 24 t/m 27 gelden dat de notie "eigen vermogen" in de zin van eigen vermogen van de
NBB een onaangepast concept zou zijn en niet dienstig is bij de lectuur van haar balans waar-
na zij een uiteenzetting start alsof de marktwaarde van het aandeel van de NBB louter wordt
bepaald door de verwachte stroom van toekomstige dividenden (een "dividendaandeel").
Het wereldwijd erkend en gebruikt begrip "eigen vermogen" zou plots voor de NBB onbe-
staande blijken te zijn...

Inderdaad. Voor zover dit al juist zou zijn, is dit de oorzaak van het gebrek aan het geloof van
de belegger in de omvang van het maatschappelijk vermogen en de verbonden ratio's, die

³⁷ E. STORME, Zekerheden- en insolventierecht Deel II, weblink:
<http://www.google.be/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=5&cad=rja&uact=8&ved=0CD4QFjAE&url=http%3A%2F%2Fwww.law.kuleuven.be%2Fweb%2Fmstorme%2FInsolventierecht2013oudrecht.pdf&ei=n8aRVJLZOcbEPle2gJgN&usg=AFQjCNEuOsyTqTbUu0C-M9eS1YTTB6oXPw&bvm=bv.82001339,d.ZWU>

de thermometer vormen voor de credibiliteit, die de financiële analisten aan het aandeel toevertrouwen.

Het is opvallend hoe de NBB tracht geen discussie te moeten voeren over (de aspecten van) haar eigen vermogen. Op deze wijze probeert zij natuurlijk de standpunten van concludant hun waarde te ontnemen. Nochtans is er geen enkele grond om te oordelen dat "eigen vermogen" een onaangepast concept zou zijn voor een centrale bank, wel integendeel.

7.6.1. Communicatie "De notionele interestafrek" van de NBB

104. Het spreekt dat de NBB argumenteert dat het concept eigen vermogen onaangepast zou zijn in het geval van een centrale bank en niet dienstig zou zijn bij de lectuur van haar balans, terwijl zij in haar eigen communicatie zelf illustreert hoe haar "eigen vermogen" de basis vormt voor de berekening van de fiscaal aftrekbare notionele interest:

"Sedert 2006 trekt de Bank dan ook een percentage van haar gecorrigeerd eigen vermogen af van de belastbare winst.

(...)

Bijgevolg heeft de Bank de waarde van de goudvoorraad niet afgetrokken van haar eigen vermogen om de notionele interestafrek toe te passen."

(Bundel I, stuk 26 concludant – eigen benadrukking)

De erkenning dat de goudvoorraad behoort tot het eigen vermogen is dus wel dienstig voor de notionele interestafrek.....

7.6.2. BIS Papers No 71: Central Bank Finances³⁸

105. De NBB baseert zich voor haar boekhouding en de opmaak van haar jaarrekeningen op de "fair value through equity"³⁹ methode zoals omschreven in deze paper van de Bank for International Settlements⁴⁰ (hierna "BIS") op pagina 28 (Bundel II, stuk 7 concludant):

"Assets and liabilities are measured at fair value, but only accruals and realised gains and losses (from sales) are included in the P&L account. Unrealised

³⁸ Vrije vertaling: "BIS Papers: Financiën van de centrale banken"

³⁹ Vrije vertaling: "reële waarde via het eigen vermogen"

⁴⁰ Vrije vertaling: "Bank voor Internationale Betalingen"

changes in value are not recorded as profit/loss but are instead recorded either (i) directly in revaluation accounts (balance sheet items that effectively constitute part of equity) or (ii) in the statement of Other Comprehensive Income, which flows into the reporting entity's equity. That these unrealised changes in value are considered equity items is consisted with the idea that such changes in value belong to the owners. (eigen benadrukking)

“Activa en schulden worden gewaardeerd aan marktwaarde, doch enkel provisies en gerealiseerde winsten en verliezen (op verkopen) worden opgenomen in de resultatenrekening. Niet gerealiseerde schommelingen in waarde worden niet geboekt als winst/verlies, doch worden daarentegen geboekt hetzij (i) rechtstreeks in een herwaarderingsrekening (balansrubriek die effectief deel uitmaakt van het eigen vermogen) of (ii) in de staat van Andere Specifieke Inkomsten die worden opgenomen in het eigen vermogen van de rapporterende entiteit. Dat deze niet-gerealiseerde schommelingen in waarde beschouwd worden als onderdeel van het eigen vermogen is in overeenstemming met het idee dat dergelijke schommelingen in waarde toebehoren aan de eigenaars” (eigen benadrukking)

De BIS hanteert aldus duidelijk het concept eigen vermogen/maatschappelijk vermogen en zij rekent daarbij de herwaarderingsrekeningen, dus de meerwaarden op het goud, zelfs als ze niet eens gerealiseerd zijn, wel degelijk tot het eigen vermogen/maatschappelijk vermogen van de rapporterende nationale centrale bank in kwestie (hierover verder meer onder randnummers 42 e.v.).

7.6.3. Besluit van de Europese Centrale Bank van 21 juni 2013

106. Artikel 1 a) van het Besluit van de Europese Centrale Bank van 21 juni 2013 betreffende de maatregelen die nodig zijn voor de bijdrage aan het geaccumuleerde eigen vermogen van de Europese Centrale Bank en voor de aanpassing van de vorderingen van de nationale centrale banken ter grootte van de overgedragen externe reserves (PB L 187/9) definieert het “geaccumuleerd eigen vermogen” van de ECB als:

“het totaal van de reserves, herwaarderingsrekeningen en met reserves gelijkgestelde voorzieningen (...)”

Ook hier moeten we vaststellen dat de ECB de totaliteit van reserves, beschikbaar en onbeschikbare, dus inclusief de herwaarderingsmeerwaarden op de goudvoorraden definieert als eigen vermogen.

7.6.4. Jaarverslag van De Nederlandsche Bank (hierna “DNB”)

107. De DNB gebruikt in haar jaarverslag uitdrukkelijk het begrip eigen vermogen (Bundel I, pagina 140-141 stuk 25 concludant):

“De beleggingen in de ‘Overige financiële activa’ geven in principe de omvang van het Eigen Vermogen van DNB weer.” (eigen benadrukking)

In strijd met de internationale juridische en economische regelgeving en praktijk is de NBB blijkbaar als enige centrale bank van mening dat “eigen vermogen” een onaangepast concept zou zijn voor toepassing bij een centrale bank en voor de lectuur van haar balans.

7.6.5. Slotbeschouwingen in verband met het begrip “eigen vermogen”

108. De NBB tracht de discussie over de bestanddelen van haar eigen vermogen uit de weg te gaan door te stellen dat het concept “eigen vermogen” op haar niet van toepassing zou zijn.

Dergelijk standpunt innemen als beursgenoteerd bedrijf met 50% particuliere aandeelhouders is een ultieme en perfecte demonstratie van de totale miskenning door de NBB van de aanwezigheid van de particuliere aandeelhouders en hun rol in (het ontstaan en de evolutie van) de vennootschap. Het is te meer voor een centrale bank met gemengd aandeelhouderschap van primordiaal belang dat zij een nauwgezette omschrijving kan geven van de samenstelling en de omvang van haar eigen vermogen/maatschappelijk vermogen. Artikel 4 van de statuten van de NBB bevestigt overigens – evidentierwijze - dat elke aandeelhouder

recht heeft op een evenredig en gelijk deel in de eigendom van dat maatschappelijk vermogen.

De conclusie van het Verslag van de bedrijfsrevisoren houdt precies in dat er een aanzienlijk verschil is tussen de “maatschappelijke vermogenswaarde” van de aandelen van de NBB zoals deze blijkt uit de jaarrekening en de beurswaarde van deze aandelen. Op pagina's 21 en 22 van het Verslag onder punt D.4. wordt duidelijk uiteengezet wat allicht aan de basis ligt van dit verschil, namelijk de ernstige daling van het vertrouwen van de particuliere aandeelhouders in het aandeel van de NBB door de onduidelijkheid in de communicatie die de NBB handelt over het meest wezenlijke van haar vermogensbestanddelen, met name het goud en de gerealiseerde en potentiële meerwaarden.

Een juiste beoordeling van het “eigen vermogen” dan wel “maatschappelijk vermogen” is dan ook van essentieel belang om te kunnen beoordelen wat de waarde is van een aandeel van de NBB. Zolang daar geen duidelijkheid over is, zal het aandeel van de NBB substantieel ondergewaardeerd blijven ten opzichte van haar achterliggende “maatschappelijke vermogenswaarde”.

Concluant streeft in die zin duidelijke communicatie van de NBB na en wenst deze ook gereflecteerd te zien in de jaarrekening, dan wel de toelichting bij de jaarrekening. Enkel op die wijze, zelfs als deze standpunten tot gevolg zouden hebben dat de “maatschappelijke vermogenswaarde” van de aandelen van de NBB zouden dalen, kan er naar de toekomst toesprake zijn van een gunstiger beurskoers van het NBB aandeel. Thans is het voor de particuliere aandeelhouder en bij uitbreiding elke belegger immers volstrekt onduidelijk wat nu net tot de “maatschappelijke vermogenswaarde” van de NBB behoort.

Deze onduidelijkheid, met de vraag van concluant om dit te verhelderen – alvast in een transparante jaarrekening – en in overeenstemming te brengen met de eigen wetgeving van de federale overheid en hogere normen , wordt hiernavolgend behandeld.

7.7. Doelvermogen?

109. De redengeving van de NBB dat de onbeschikbare reserve dient gekwalificeerd te worden als een “doelvermogen” is zeker juist maar irrelevant in relatie tot de vraag of het al dan niet tot het eigen vermogen behoort. Elk vennootschapsvermogen is overigens een doelgebonden vermogen. Het onderscheid met het vermogen van de NBB bestaat erin dat de aanwending van de onbeschikbare reserve kwalitatief beperkt wordt tot compensatie met de

verliezen, de minwaardes, die geboekt worden naar aanleiding van andere arbitrageverrichtingen door de NBB. Welnu, ook deze arbitrageverrichtingen behoren tot haar maatschappelijk doel.

7.8. Fiduciaire eigendom?

110. De NBB verwijst naar de onbeschikbare reserve als "fiduciare eigendom". Deze vergelijking mist elke basis. Bij fiduciaire eigendom wordt er een welbepaald vermogen toegekend, in goed vertrouwen "*fiducia*" met een welbepaald doel. **In casu werd er echter geen geld toe- vertrouwd door de Federale Staat aan de NBB.** Het goud en de meerwaarden zijn het resultaat van de 165 jaar durende werking van de vennootschap zelf, die haar winsten heeft gereserveerd.

7.9. De onbeschikbare reserverekening opgevat als een instrument van actief beheer of opgevat als een soort wachtrekening?

111. De NBB omschrijft in haar conclusies (aanvullende conclusie van 11 januari 2016, punt 45 d) de "onbeschikbare reserverekening" als volgt:

- Zijnde als "*een instrument van het actief beheer van de goudvoorraad en andere externe reserves*"
- Zijnde als "*een soort wachtrekening*" tot behoud van een patrimoniumbestanddeel" in afwachting van zijn herbestemming voor opdrachten van algemeen belang binnen of buiten de bank.

Concluant wijst erop dat wachtrekeningen (in het Minimum Algemeen Rekeningstelsel opgenomen onder rubriek 499), bij de afsluiting van het boekjaar gesaldeerd moeten worden⁴¹. Het moge immers duidelijk zijn dat bij de jaarafsluiting alle transacties op de juiste rekening moeten geboekt zijn als men een getrouw beeld wil realiseren. In de jaarrekening van de NBB bedraagt de onbeschikbare reserve per 31.12.2011 € 298,9 miljoen. In 2010, 2009 en 2008 vertoonde deze rekening een identiek saldo. Hieruit kan men besluiten dat deze rekening bij de afsluiting van het boekjaar niet gesaldeerd wordt door de NBB. De boekhoudkundige kwalificatie als "wachtrekening" kan bijgevolg niet gevolgd worden.

⁴¹ E. DE LEMBRE en C. VANHEE, « Dubbele boekhouding : boekingen (rekeningen) », in X., *VZW in de praktijk*, 2013.

Deze omschrijvingen geven bovendien een totaal verkeerde en misplaatste presentatie van de feiten, zoals blijkt uit de nota historische weerlegging (Bundel II - stuk 0.5. concludant), immers:

- De gerealiseerde meerwaarden zijn (net als gebeurlijke minwaarden) het gevolg van het actief beheer van activa welke volkomen eigendom van de vennootschap zijn,
- Deze resultaten kunnen geen enkele andere inwerking hebben dan op het eigen vermogen van de vennootschap: zij doen dit vermogen afnemen (minwaarden) of toenemen (meerwaarden),
- Als de NBB, in navolging van een wettelijke bepaling, deze meerwaarden moet boeken op een onbeschikbare reserverekening, en deze wenst te beschouwen als een “wachtrekening” of “een instrument” kan zij deze slechts op één correcte manier op haar balans in beeld brengen, met name onder haar “Kapitaal en reserves”.
- Als geïntimeerde niet-gerealiseerde meerwaarden op goud op haar balans presenteert als toebehorend tot haar eigen vermogen, bestaat er geen enkele (wettelijke) reden om bij de effectieve realisatie deze meerwaarden onder “Overige passiva” te boeken.

112. De NBB stelt vervolgens in haar conclusies van 11 januari 2016 - randnummer 45 (f): “*Voorts mag niet de indruk worden gewekt dat het hier gaat om een conventionele onbeschikbare reserve waaraan bij bijzonder meerderheidsbesluit van de algemene vergadering of de Regentenraad van de Bank een andere bestemming zou kunnen worden gegeven. Dat is namelijk niet het geval.*”

113. Het is de regel dat statutaire onbeschikbare reserves net deze zijn waarover de algemene vergadering volgens de statuten bij gewone meerderheid niet vrij over kan beschikken.⁴² Aldus de statuten van de nationale bank:

- In artikel 20bis van de statuten van de NBB wordt bepaald dat de NBB de officiële externe reserves van de Belgische Staat aanhoudt. Er wordt verder bepaald dat deze te goeden overeenkomstig de regels van artikel 52 van de statuten dienen geboekt te worden.

⁴² K. VAN HULLE en N. LYBAERT, *Boekhoud- en jaarrekeningrecht*, die Keure, Brugge, 2015, 486.

- In artikel 52 van de statuten van de NBB wordt vervolgens bepaald dat:

“De rekeningen en, in voorkomend geval, de geconsolideerde rekeningen van de Bank worden opgemaakt:

1° Overeenkomstig de wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België en de bindende regels vastgesteld met toepassing van artikel 26.4 van het Protocol betreffende de statuten van het Europees Stelsel van centrale banken en van de Europese Centrale bank;

2° Voor het overige overeenkomstig de regels vastgesteld door de Regentenraad.

De artikelen 2 tot 4, 6 tot 9 en 16 van de wet van 17 juli 1975 betreffende de boekhouding van de ondernemingen en de besluiten genomen ter uitvoering ervan zijn van toepassing op de Bank met uitzondering van de besluiten genomen ter uitvoering van de artikelen 4, zesde lid en 9§2. “

- Tenslotte wordt in artikel 30 van de Organieke wet van de NBB bepaald dat:

“De meerwaarde die door de Bank wordt gerealiseerd naar aanleiding van arbitragetransacties van activa in goud tegen andere externe reservebestanddelen wordt geboekt op een bijzondere reserverekening.”

114. Noch in de statuten, noch in de Organieke Wet van de NBB wordt dus bepaald dat de algemene vergadering of Regentenraad van de Bank niet met bijzondere meerderheid over de onbeschikbare reserve zou kunnen beschikken.

7.10. Toekomstige “vereffening” zou onmogelijk zijn?

115. Bijkomend stelt de NBB dat het concept “eigen vermogen” samenhangt met de vaststelling dat de betrokken onderneming vroeg of laat tot vereffening komt. Vervolgens gaat de NBB verder dat zij geenszins kan vereffend worden en dat ook daarom dit concept niet werkzaam is bij de NBB.

Blijkbaar neemt de NBB haar wensen voor waar aan, want artikel 11 van haar statuten is nochtans zeer duidelijk:

“De ontbinding kan niet plaatshebben dan bij wet.”

Een ontbinding en vereffening kan dus niet per definitie worden uitgesloten. Te meer na de oprichting van de ECB, waardoor het overgrote deel van de bevoegdheden van de NBB werden overgedragen aan de ECB, inclusief het emissierecht, weze het niet exclusief. . Overigens regelt het Wetboek van Vennootschappen (de wet) de ontbinding en vereffening van (naamloze) vennootschappen.

7.11. Vergelijking NBB – ECB?

116. Alwaar de NBB in haar conclusie verwijst naar de parlementaire besprekingen met betrekking tot de ECB, kan enkel vastgesteld worden dat zij bijzonder slecht geplaatst is om deze vergelijking te maken, nu vastgesteld mag worden dat de ECB de goudvoorraden wel degelijk erkent als een eigen vermogen van de bank.

Inderdaad:

- **de NCB's hebben een deel van hun officiële externe reserves overgedragen aan de ECB, opdat deze inderdaad een bepaald gesteld doel zou kunnen uitvoeren,**
- **deze (overgedragen) reserves blijven behoren tot het eigen vermogen van de NCB, de NCB's hebben in ruil een (rentedragende) vordering op de ECB staan.**
De aandeelhouders van de NCB's hebben op deze manier geen enkel nadeel inzake hun vermogensrechten,
- als de ECB uit haar goudvoorraad verkoopt, komen de meerwaarden via de resultatenrekening bij haar aandeelhouders terecht (de NCB's);

Ten overvloede: de historiek is verschillend

117. De NBB heeft als vennootschap haar eigen vermogen zelf opgebouwd, waarvan 98 jaar zonder de Belgische Staat als aandeelhouder. Zij heeft haar goudvoorraad niet op dezelfde manier bekomen als de ECB, namelijk door een overdracht van eigen vermogen van de NCB's naar de ECB. (of, voor de NBB: niet van de Staat naar de NBB toe). De NBB heeft haar vermogenscomponent opgebouwd in naleving van een bij wet opgelegde dekkingsverplichting van haar eigen schulden, om de terugbetaalbaarheid ervan op elk moment te verzekeren! Aldus is de NBB autonoom eigenaar van haar opgebouwde reserves, zoals alle andere vennootschappen, die gedelegeerde werkzaamheden verrichten, al dan niet strekkend tot het openbaar nut.

7.12. Verwijzing van de NBB naar de Nederlandse Bank?

118. Het is geïntimeerde zelf, die in haar perscommunicatie van 16 maart 2007 uitdrukkelijk het volgende heeft gesteld (Bundel I, stuk 22 concludant):

“Aldus boeken bijvoorbeeld de Banque de France, de Deutsche Bundesbank en de Nederlandsche Bank, die eveneens van hun Staat onderscheiden juridische entiteiten zijn, de externe reserves die zij aanhouden en beheren op dezelfde wijze als de Nationale Bank van België.” (eigen benadrukking) (bundel I, stuk 22 concludant)

Concludant gaat graag in op de vergelijking, die door de NBB wordt aangereikt.

De vergelijking is slechts deels gelijklopend. Voor beiden geldt inderdaad dat zij:

- i.) De officiële externe reserves van hun land aanhouden en beheren;
- ii.) De principes van het Richtsnoer hebben aanvaard en onderschreven;
- iii.) De goudvoorraad op het actief van hun balans plaatsen;
- iv.) De ongerealiseerde meerwaarden in een herwaarderingsrekening boeken.

Beide centrale banken kennen immers een identiek historisch verloop en hebben onder dezelfde (monetaire) omstandigheden hun vennootschapsvermogen opgebouwd. Met dien verstande dat DNB intussen (na nationalisering van DNB in 1948) enkel de Nederlandse Staat

als aandeelhouder heeft, dit in tegenstelling tot de NBB die steeds 50% particuliere aandeelhouders heeft behouden, waaronder concluant.

Echter, als DNB goud verkoopt en hierbij een meerwaarde realiseert, dan:

1. wordt deze gerealiseerde meerwaarde belastingvrij naar een algemene reserverekening geboekt onder rubriek 12 "Kapitaal en reserves" (en dus niet de rubriek "Overige passiva") waardoor deze meerwaarde getoond wordt als behorend tot het eigen vermogen van DNB;
2. worden de opbrengsten van deze reserverekening (dus de toegevoegde gerealiseerde meerwaarden inbegrepen) zoals gebruikelijk overeenkomstig artikel 13, 1. a) van het Richtsnoer via de resultatenrekening verwerkt (en komen zij zo in het te bestemmen resultaat bij de aandeelhouder(s) terecht en worden dus niet bij wet aan de Nederlandse Staat overgedragen) en;
3. worden in alle mogelijke situaties (met betrekking tot de goudvoorraad) de bepalingen van het Richtsnoer gevolgd.

Aldus zijn de herwaarderingsmeerwaarden op de balans van DNB als volwaardig eigen vermogen/maatschappelijk vermogen van DNB te beschouwen aangezien zij bij hun realisatie wel degelijk naar de reserverekening van de vennootschap gaan en op die wijze de financiële buffer versterken (om eventuele latere verliezen op te vangen) en hun verder rendement bijdraagt tot de vergoeding van het kapitaal (of een nog verdere uitbouw van de reserves).

Hierbij is het van belang te herinneren dat alle resultaten van DNB haar aandeelhouder toekomt, in tegenstelling tot de NBB waarbij via verscheidene wettelijke ingrepen een systeem is uitgewerkt waarbij de 50% particuliere aandeelhouders steeds minder rechten kregen, met inbegrip van deze bij de verwerking van het resultaat van de NBB.

7.13. Aangehaalde rechtspraak?

119. Het huidige geschil ligt helemaal niet in het verlengde van vroegere rechtszaken, zoals geïntimeerde tracht te doen geloven. De door haar aangehaalde rechtspraak is terzake volledig irrelevant.

120. Geïntimeerde verwijst ten eerste naar het vonnis van de Rechtbank van koophandel te Brussel dd. 27/10/2005. Dit vonnis handelt over de draagwijdte en het uitgifterecht in hoofde

van de NBB en klaarblijkelijk niet over diens jaarrekening. De aandeelhouders hadden ten onrechte met Deminor voorgehouden dat de NBB geen emissierecht meer zou hebben sedert de oprichting van de ECB, hetgeen onjuist was. De NBB deelt namelijk dit emissierecht met de ECB.

121. Vervolgens verwijst geïntimeerde naar het arrest van het Hof van beroep dd. 30/09/2010. Opnieuw wordt in dit arrest het uitgifterecht van de NBB betwist, alsook het eigendomsrecht van de goudvoorraad.

*"Il n'est donc pas contestable que la BNB ne détient ni ne gère les réserves d'or de l'État Belge pour son propre compte mais bien pour celui de la collectivité. En effet, les réserves de change présentent des traits particuliers par rapport aux autres actifs financiers. Il ne sont pas vraiment la propriété des unités qui les gèrent. Ils sont la propriété de la nation qui est représentée en comptabilité nationale par les administrations publiques."*⁴³

Vrije vertaling: "Het is dus onbetwistbaar dat de NBB de goudreserves van de Belgische Staat niet aanhoudt noch beheert voor eigen rekening, maar voor deze van de gemeenschap. Inderdaad, deviezenreserves hebben speciale functies in vergelijking met andere financiële activa. Zij zijn niet echt de eigendom van de eenheden die ze beheren. Ze zijn de eigendom van de staat, die in de nationale rekeningen is vertegenwoordigd door de administratieve overheden." (eigen benadrukking)

Het Hof heeft aldus in een procedure waarbij de NBB betrokken was en waarvan zij de "overwinning" claimt – ook in de huidige procedure - gesteld dat niet de NBB (juridische) eigenaar is van de goudvoorraad, maar wel de "staat". Hiermede wordt nogmaals de dubbelzinnigheid inzake aangetoond. Vandaag kan de NBB enkel nog erkennen dat zij wel degelijk de eigenaar van de goudvoorraad is.

Het moge echter duidelijk zijn dat dit arrest evenmin handelt over de rapporteringswijze en transparantieverplichting in hoofde van de NBB.

122. Vervolgens verwijst geïntimeerde naar een vonnis van de rechtbank van koophandel te Brussel dd. 09/03/2007. Dit vonnis handelt eveneens over het eigendomsrecht van de goudvoorraad, doch opnieuw niet over de voorstelling van de jaarrekening van de NBB.

123. Het aangehaalde arrest van het Hof van beroep te Brussel dd. 01/07/2011 handelt vervolgens over de bestemming van de meerwaarden, doch wederom niet over de rapporteringswijze in hoofde van de NBB.

In dit arrest wordt gesteld dat: "De Belgische staat eigenaar is van het goud", terwijl geïntimeerde in haar besluiten nu precies het omgekeerde erkent.

124. Tenslotte zijn er de bewoordingen van het arrest van het Grondwettelijk Hof van 10 december 2003 :

"In zoverre art. 9bis bepaalt dat binnen het E.S.C.B. de officiële externe reserves van de Belgische Staat worden aangehouden en beheerd door de Nationale Bank, wijzigt het niets aan het eigendomsrecht van de bedoelde reserves en regelt ze enkel hun statuut binnen het Europees stelsel. In zoverre die bepaling verder stelt dat die reserves een doelvermogen vormen « dat bestemd is voor de taken en verrichtingen die onder dit hoofdstuk vallen, evenals voor de andere opdrachten van algemeen belang die door de Staat aan de Bank zijn toevertrouwd», houdt zij slechts een bevestiging in door de wetgever van, enerzijds, de bestemming die die monetaire reserves steeds hebben gehad en, anderzijds, het specifieke statuut van de Nationale Bank die, hoewel ze is opgericht in de vorm van een private vennootschap, taken van algemeen belang waarneemt"s (Arbitragehof nr. 160/2003, 10 december 2003).

125. Het moge duidelijk zijn dat al deze procedures voor huidig dossier geheel niet relevant zijn. Deze procedures handelen immers niet over het onderscheid tussen eigen en vreemd vermogen of over de wijze van de weergave in de jaarrekening van de "onbeschikbare reserve". Nergens oordeelt de rechter dat de onbeschikbare reserve als een schuld zou dienen weergegeven te worden, of als onderdeel van het eigen vermogen, met name onder de rubriek "13. Kapitaal en reserves".

Dit terwijl de juiste weergave van de jaarrekening voor concluant nu net de opzet van de gehele procedure is.

7.14. Poging tot verklaring?

126. Concluant durft te veronderstellen dat de rapportering van deze "onbeschikbare reserve" als een schuld zijn oorzaak vindt in het vroeger artikel 20 bis, nu artikel 30 van de organieke wet, volgens hetwelk het saldo van de onbeschikbare reserverekening integraal aan de Belgische Staat toekwam bij vereffening van de NBB. **Fundamenteel is evenwel dat het artikel 20 bis werd opgeheven en dat in het huidig artikel 30 van de organieke wet niet langer bepaald wordt dat de bijzondere onbeschikbare reserve bij vereffening van de NBB aan de Belgische Staat toekomt.** De NBB heeft haar rapporteringswijze met betrekking tot deze onbeschikbare reserve niet aangepast.

Bestond de feitelijke bedoeling erin om in de toekomst alsnog "wettelijke toe-eigeningen" te kunnen verrichten, hetgeen verhoopt minder opvallend zou kunnen gebeuren via de rubriek "Overige Passiva" dan via de rubriek "Eigen Vermogen"?

In 1998 wees Jean-Jacques VISEUR, toenmalig Minister van Financiën, er reeds op dat (Bundel I – Stuk 33 concluant):

*"het helemaal niet zeker en zelfs nogal onwaarschijnlijk is dat de operatie [die ertoe strekt om de meerwaarde die verwezenlijkt werd met de verkoop van goud toe te kennen aan de Belgische Staat] nog kan plaatsvinden. In ieder geval zal dan een voorafgaande machtiging van de Europese Centrale Bank nodig zijn."*⁴⁴

Tijdens zijn inleidende uiteenzetting voor de Belgische Senaat op 16 december 1998 kwam de Minister van Financiën hierop terug met de volgende woorden (Bundel I – stuk 33 concluant):

*"Zolang men gebruik kan maken van de autonomie van ons land zonder dat men de operatie voor goedkeuring moet voorleggen aan de Europese Centrale Bank, die zich misschien met enige aarzeling zal uitspreken, die haar beslissing zal uitstellen en die aanleiding zal geven tot allerlei discussies, is het de plicht van de minister een dergelijke operatie ten uitvoer te leggen."*⁴⁵

⁴⁴ Brief d.d. 10 december 1998 van de Minister van Financiën over het Wetsontwerp houdende afwijking van artikel 20bis van de wet van 24 augustus 1939 en tot wijziging van de wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België.

⁴⁵ Zoals blijkt uit het Verslag namens de Commissie voor de Financiën en de Economische Aangelegenheden van de zitting voor de Belgische Senaat dd. 16 december 1998, betreffende het Wetsontwerp houdende afwijking van artikel 20bis van de wet van 24 augustus 1939 en tot wijziging van de wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België.

Uit de bewoordingen van de Minister van Financiën blijkt duidelijk dat men vreest dat de procedure in de toekomst afgewezen zou worden door de ECB. Het mag dan ook aangenomen worden dat feitelijke bedoeling er inderdaad in kon bestaan om ervoor te zorgen dat men in de toekomst alsnog "wettelijk toe-eigeningen" kon verrichten via de rubriek overige passiva.

Het Europees protocol met betrekking tot de bescherming van eigendomsrechten verzet zich in ieder geval, benevens de Belgische grondwet, tegen dergelijke onteigeningen zonder billijke vergoeding.

7.15. Geringe netto kwantitatieve impact?

127. In haar conclusies tracht de NBB geheel ten onrechte het belang van de vordering van conculant te minimaliseren. Zij beweert op foutieve wijze dat de gevorderde correcties een "zeer geringe netto impact hebben" (randnummer 64 conclusie geïntimeerde dd. 11.01.2016). Vervolgens maakt zij een uitgebreide berekening dewelke resulteert in een netto-aftrek (van 43,17 miljoen voor boekjaar 2012 en 45,28 miljoen voor boekjaar 2013), wat dan ongeveer 1% zou uitmaken van de passiefrubriek 13.

De bedenkingen van de NBB worden nog ongepast wanneer zij vervolgens stelt dat deze impact nog minder significant wordt wanneer men de passiefrubriek 12 (de herwaarderingsmeerwaarden) toevoegt aan passiefrubriek 13.

Deze berekening is volledig incorrect, omwille van de volgende redenen:

- Het actueel saldo van de onbeschikbare reserverekening bedraagt inderdaad 298,90 miljoen euro;
- Een correcte boekingswijze zou echter ook zijn impact hebben op alle toekomstige realisaties van meerwaarden op de goudvoorraad;
- De ongerealiseerde meerwaarden staan geboekt in de passiefrubriek 12, en bedragen 9.432,25 miljoen euro in 2012 en 6.309,60 miljoen euro in 2013;

- Bij uiteindelijke realisatie van deze meerwaarden moeten zij, volgens de NBB worden toegevoegd aan het huidig saldo van de onbeschikbare reserverekening (298,90 miljoen) als louter gevolg van hun realisatie, onder de schuldenrubriek 10.3.;
- Op die manier verdwijnen voor **9.432,95 miljoen euro** euro gerealiseerde meerwaarden op de goudvoorraad uit het eigen vermogen van de vennootschap (de rubrieken 12 en 13 van de balans) en worden deze bedragen toegevoegd aan de schuldenrubriek 10.3.

Dit enorme bedrag, geplaatst tot verhouding van de bedragen welke de NBB berekent (respectievelijk 43,17 en 45,28 miljoen), toont aan dat de NBB met haar berekeningen een totaal fout beeld wil scheppen van de impact van de vorderingen van concluant.

IV. PREJUDICIËLE VRAAG

128. Minstens, en indien het Hof zou oordelen dat art. 9 bis en art. 30 met betrekking tot het organiek statuut van de Nationale Bank niet verhinderen en/of impliceren dat het goud en de gerealiseerde meerwaarden op goud, geboekt wordt op een onbeschikbare reserverekening, in de jaarrekening kunnen weergegeven worden onder de rubriek "overige passiva", dan hoort het om in ondergeschikte orde de volgende prejudiciële vraag voor te leggen aan het Grondwettelijk Hof, die betreffende de samenloop van de grondrechten op haar beurt het Hof van Justitie kan betrekken in een verzoek tot uitlegging:

"Schenden art. 9bis en art. 30 van de Wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België de artikelen 10 en 11 van de Gecoördineerde Grondwet samen gelezen met art. 127 VWEU, art. 32 Vierde Protocol bij het VWEU, en art. 18 VWEU voor zover deze twee eerstgenoemde bepalingen impliceren dat de gerealiseerde meerwaarden op de goudreserves die door de NBB worden gehouden en beheerd, dienen geboekt te worden binnen een bijzondere onbeschikbare reserverekening, die op haar beurt weergegeven wordt onder de rubriek "overige passiva", en waardoor deze meerwaarden uit het eigen vermogen van de NBB worden gehouden, en de private aandeelhouders van de NBB op een discriminatoire wijze worden behandeld opzichtens de institutionele aandeelhouder, de Belgische Staat?"

Uit de reeds gewezen rechtspraak van het Grondwettelijk Hof⁴⁶ inzake de organieke wet van de NBB blijkt immers dat de private aandeelhouders en de Belgische Staat vergelijkbare categorieën van rechtsonderhorigen zijn, voor zover er geen vergelijking uitstaat tussen enerzijds de hoedanigheid van de Belgische Staat als gerechtigde van de zogenaamde "seigneuriage" voor het verstrekte emissierecht van de valuta aan de NBB en de private aandeelhouders anderzijds. Voor zover de Belgische Staat als aandeelhouder tegenover de andere aandeelhouders staat blijken zij perfect vergelijkbare categorieën van rechtsonderhorigen, waarvan de onderscheiden behandeling dient te berusten op een objectief criterium van onderscheid, en waarbij het middel (de onderscheiden behandeling) in een proportionele verhouding dient te staan tot het oogmerk van de bedoelde wet.

⁴⁶ Gw.H., nr. 74/2010, 23 juni 2010, r.overw. B.6.2.

Art. 30 van het organiek statuut is niet terug te brengen tot een regeling die de zgn. "seigneurage" veilig stelt in hoofde van de Belgische Staat. De vergoeding voor de zogenaamde "seigneurage" worden immers volgens dezelfde rechtspraak van het Grondwettelijk Hof al geregeld binnen de bijzondere wijze van winstverdeling neergelegd in art. 31 van de organieke wet. Art. 30 regelt de bestemming van de meerwaarde op een deel van de externe reserve (de goudtransacties), waarvan de NBB thans gerechtelijk erkent dat zij eigendom uitmaken van de NBB. Er is dan ook geen enkele verbinding tussen het wettelijk verleende emissierecht aan de NBB, uitgeoefend samen met de ECB, en het voorbehouden van de meerwaarde van een transactie op een deel van de externe reserve op een post van de balans buiten het eigen vermogen van de NBB. Daar waar historisch de koppeling van de nationale munt aan de goudreserves de verklaring vormde van de meerwaarden als gerealiseerd in functie van het emissierecht en het monetair beleid, is dergelijke koppeling thans lang verlaten.

Het criterium van onderscheid (meerwaarden op goudtransacties) is dan ook ver van objectief, nu geen enkele concrete verklaring voorligt waarom de officiële externe reserves van België, die ontegensprekelijk tot het eigen vermogen van de NBB behoren, indien zij aanleiding geven tot meerwaarden, in een passiefrekening zouden kunnen worden opgenomen. Nog minder is er een objectieve verklaring waarom enkel de meerwaarden op de goudreserves worden geïndexed en niet de meerwaarden op eventuele deviezentegoeden, die evenzeer een onderdeel uitmaken van de officiële externe reserves.

Door deze meerwaarden systematisch uit de resultaten van de NBB te houden, wordt een historisch te verklaren bepaling in stand gehouden, in strijd met het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel. De Belgische Staat bedient zich zelf via tussenkomst van de wetgever, door de resultaten van de NBB zoveel als mogelijk op een kunstmatige wijze aan het emissierecht van de munt te koppelen, zelfs indien deze relatie geen enkele actuele status meer heeft. Er dient immers voor de voorkeurbedeling van de Belgische Staat in functie van haar "seigneurage-recht" ook een objectieve koppeling te zijn met het emissierecht, wil men de deur niet openzetten voor een systematische uitholling van de rechten van de private aandeelhouders.

De invulling van het grondrecht op gelijke behandeling verkrijgt bovendien een bijzondere dimensie in de samenlezing met het verbod op discriminatie op grond van nationaliteit, verankerd in de VWEU. Concluant heeft immers aangetoond dat in functie van de uniforme regels

die in de schoot van het ESCB worden geconcretiseerd door richtsnoeren, sprake is van een afwijking van de wijze waarop deze meerwaarden door andere nationale banken binnen het ESCB worden geboekt. De aandeelhouders van de NBB worden dan ook gediscrimineerd ten aanzien van de aandeelhouders van de andere centrale banken, zoals de DNB. Het zal desgevallend aan het Grondwettelijk Hof toekomen om geconfronteerd met de prejudiciële vraag en de samenloop van grondrechten een vraag tot uitlegging van het primair Verdragsrecht aan het Hof van Justitie te richten.

V. DE DWANGSOM

129. Concluant vordert dat de dwangsom wordt toegekend vanaf de datum van betekening van het arrest.

Geïntimeerde beweert verder dat het niet duidelijk is hoe de gevorderde dwangsom per dag vertraging zich verhoudt tot de gevorderde dwangsom per individuele inbreuk. Nochtans vordert concluant in het dispositief dat geïntimeerde wordt verplicht meerdere bepaalde wijzigingen aan haar jaarrekeningen betreffende boekjaar 2012, 2013, en bij uitbreiding van eis 2014, door te voeren. Per nalatigheid en per dag vertraging kan er wel degelijk een dwangsom worden opgelegd.

VI. IN ONDERGESCHIKTE ORDE

130. In ondergeschikte orde en in de mate dat uw Hof van oordeel zou zijn dat er verder onderzoek zou moeten gevoerd worden naar de jaarrekeningen van de NBB alvorens de gevorderde maatregelen toe te kennen, vordert concluant de aanstelling van een deskundige met opdracht zoals omschreven in het dispositief.

Het mag opgemerkt worden dat er zeer nauwe banden bestaan tussen het Belgisch Instituut van de Bedrijfsrevisoren enerzijds en de Nationale Bank van België.

Concluant vraagt dan ook om een Nederlandse academische autoriteit aan te stellen, indien een deskundigenonderzoek als gepast voorkomt.

OM DEZE REDENEN

Onder voorbehoud van alle rechten en zonder enige nadelige erkenning

BEHAGE HET HET HOF

Concluant akte te verlenen van de wijziging van zijn vordering en eventuele uitbreiding van zijn eis. Deze ontvankelijk en gegrond te verklaren en dienvolgens:

I. In hoofddorde

- Te horen zeggen voor recht dat de jaarrekeningen van de NBB betreffende de boekjaren vanaf 1 januari 2009 niet in overeenstemming zijn met de vereisten van transparantie zoals tot uiting gebracht in de van toepassing zijnde regelgeving inzake de opmaak van de rekeningen van de NBB, in het bijzonder in (1) artikel 33 van de Wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België juncto het Richtsnoer van de ECB van 11 november 2010 betreffende het juridische kader ten behoeve van de financiële administratie en verslaglegging in het Europees Stelsel van Centrale Banken, (2) artikel 30 van de Wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België, (3) artikel 5 van het Koninklijk Besluit van 14 november 2007 betreffende de verplichtingen van emittenten van financiële instrumenten die zijn toegelaten tot de verhandeling op een gereglementeerde markt (dat o.a. voorziet in de omzetting van Richtlijn 2004/109/EG van het Europees Parlement en de Raad van 15 december 2004 betreffende de transparantievereisten die gelden voor informatie over uitgevende instellingen waarvan effecten tot de handel op een gereglementeerde markt zijn toegelaten en tot wijziging van Richtlijn 2001/34/EG) en/of (4) alle overige toepasselijke en geldende wetgeving, regelgeving, gebruiken en normen.
- De NBB te horen bevelen haar jaarrekeningen betreffende boekjaar 2012 en 2013, en bij uitbreiding van eis de jaarrekening betreffende het boekjaar 2014, binnen een termijn van twee maanden vanaf het te wijzen arrest te corrigeren en/of op te stellen,

waarbij o.m. de hierna volgende correcties worden aangebracht en/of hiernavolgende principes worden gerespecteerd:

- a.) De gerealiseerde meerwaarden die overeenkomstig artikel 30 van de Wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank dienen geboekt te worden op een bijzondere onbeschikbare reserverekening dienen als behorend tot het eigen vermogen van de NBB te worden geboekt onder een nieuwe rekening bvb. 13.4 "Onbeschikbare reserverekening" in plaats van onder de rekening 10 "Overige passiva";
- b.) De NBB dient in haar toelichting bij haar jaarrekening duidelijk toelichting te verstrekken over :
 - Het gegeven dat de netto-opbrengst van de activa die de tegenpost vormen van de in het eerste lid van artikel 30 van de Wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank bedoelde meerwaarde, rechtstreeks en uitsluitend aan de Staat wordt toegekend overeenkomstig artikel 30, lid 2 van de Wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank en artikel 13, 1. a) van het Richtsnoer van de ECB van 11 november 2010 betreffende het juridische kader ten behoeve van de financiële administratie en verslaglegging in het Europees Stelsel van Centrale Banken dat stelt: *"gerealiseerde winsten en gerealiseerde verliezen worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen"*;
 - Het gegeven dat de gerealiseerde meerwaarden op goud niet gebruikt kunnen worden om een ander verlies aan te zuiveren dan een gerealiseerde of ongerealiseerde minwaarde op het goud (artikel 30, lid 1 van de Wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank).
- c.) Afschrijvingen dienen geboekt te worden in mindering van de activa waarop ze betrekking hebben en niet onder de rubriek 13 "kapitaal, reservefonds en beschikbare reserve";

- d.) De jaarrekening dient opgesteld te worden na winstbestemming, m.a.w. de uit te keren winst van het jaar dient als een schuld te worden geboekt tegenover de aandeelhouders en niet als een deel van het eigen vermogen.

Dit alles onder verbeurte van een dwangsom van 10.000,00 EUR per dag dat de NBB in gebreke blijft om te voldoen aan het gerechtelijk bevel, te rekenen vanaf datum van het te wijzen arrest, minstens vanaf datum van betekening van het te wijzen arrest, en/of verschuldigd per individuele inbreuk op het beschikkend gedeelte van het uit te spreken arrest.

Minstens de volgende prejudiciële vraag voor te leggen aan het Grondwettelijk Hof:

"Schenden art. 9 bis en art. 30 van de Wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België de artikelen 10 en 11 van de Gecoördineerde Grondwet samen gelezen met art. 127 VWEU, art. 32 Vierde Protocol bij het VWEU, en art. 18 VWEU voor zover deze bepaling impliceert dat de gerealiseerde meerwaarden op de goudreserves die door de NBB worden gehouden en beheerd, dienen geboekt te worden binnen een bijzondere onbeschikbare reserverekening, die op haar beurt kan weergegeven worden onder de rubriek "overige passiva", en waardoor zij uit het eigen vermogen van de NBB worden gehouden, en de private aandeelhouders van de NBB op een discriminatoire wijze worden behandeld opzichts de institutionele aandeelhouder, de Belgische Staat?"

II. In ondergeschikte orde

Ondergeschikt, een deskundige aan te stellen met als opdracht:

- kennis te nemen van alle nuttige stukken van partijen;
- betreffende de boekjaren vanaf 1 januari 2009 te onderzoeken, en zijn advies te geven over de conformiteit van de jaarrekening, in het bijzonder wat betreft de voorgehouden niet-overeenstemming met de vereisten van transparantie zoals

tot uiting gebracht in de van toepassing zijnde regelgeving inzake de opmaak van de rekeningen van de NBB, zoals gesteld in (1) artikel 33 van de Wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België juncto het Richtsnoer van de ECB van 11 november 2010 betreffende het juridische kader ten behoeve van de financiële administratie en verslaglegging in het Europees Stelsel van Centrale Banken, (2) artikel 30 van de Wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België, (3) artikel 5 van het Koninklijk Besluit van 14 november 2007 betreffende de verplichtingen van emittenten van financiële instrumenten die zijn toegelaten tot de verhandeling op een gereguleerde markt (dat o.a. voorziet in de omzetting van Richtlijn 2004/109/EG van het Europees Parlement en de Raad van 15 december 2004 betreffende de transparantievereisten die gelden voor informatie over uitgevende instellingen waarvan effecten tot de handel op een gereguleerde markt zijn toegelaten en tot wijziging van Richtlijn 2001/34/EG) en/of (4) alle overige toepasselijke en geldende wetgeving, regelgeving, gebruiken en normen.

- meer in het bijzonder te adviseren omtrent de volgende punten:
 - a.) de vraag of de gerealiseerde meerwaarden die overeenkomstig artikel 30 van de Wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België dienen geboekt te worden op een bijzondere onbeschikbare reserverekening als behorend tot het eigen vermogen van de NBB dienen te worden geboekt onder een nieuwe rekening bvb. 13.4 "Onbeschikbare reserverekening" in plaats van onder de rekening 10 "Overige passiva";
 - b.) de vraag of de NBB in haar toelichting bij haar jaarrekening toelichting dient te verstrekken hetgeen hoger is omschreven in het beschikkend gedeelte van huidige conclusie.
 - c.) de vraag of afschrijvingen dienen geboekt te worden in mindering van de activa waarop ze betrekking hebben en niet onder de rubriek 13 "kapitaal, reservefondsen en beschikbare reserve";

d.) de vraag of de jaarrekening dient opgesteld te worden na winstbestemming, m.a.w. of de uit te keren winst van het jaar als een schuld dient te worden geboekt tegenover de aandeelhouders en niet als een deel van het eigen vermogen.

- geïntimeerde te horen veroordelen om het voorschot door het Hof te bepalen voor de aangestelde gerechtsdeskundige, te storten op de rekening door het Hof aan te duiden;
- te zeggen dat de gerechtsdeskundige binnen de twee maanden na de aanvaarding een verslag zal opstellen;
- te antwoorden op alle nuttige vragen van partijen, en de mogelijkheden tot verzoening te onderzoeken.

III. In ieder geval:

- Gedaagde te horen veroordelen tot de kosten van dit geding, met inbegrip van de rechtsplegingsvergoeding.

Antwerpen, 8 februari 2016

Erik Monard

RPV: 1.320,00 euro;

Inventaris dossier Mr. Erik Monard

inzake

VAN DER GUCHT c/NATIONALE BANK VAN BELGIË NV

Hof van beroep te Brussel

AR.: 2015/AR/1427

I. STUKKEN

1. Verslag bedrijfsrevisoren "Commentaar bij jaarrekening van Nationale Bank van België (NBB)" van 18 april 2013
2. Vergelijking jaarrekeningen Nationale Bank van België betreffende boekjaren 2009 tot en met 2012
3. Jaarrekening Nationale Bank van België betreffende boekjaar 2009
4. Jaarrekening Nationale Bank van België betreffende boekjaar 2010
5. Jaarrekening Nationale Bank van België betreffende boekjaar 2011
6. Jaarrekening Nationale Bank van België betreffende boekjaar 2012
7. Aangetekende brief van de raadslieden van de heer Jaak Van Der Gucht aan de Nationale Bank van België van 14 mei 2013
8. Aangetekende brief van Gouverneur Luc Goene van de Nationale Bank van België aan de raadslieden van de heer Jaak Van Der Gucht van 22 mei 2013

9. Aangetekende brief van de raadslieden van de heer Jaak Van Der Gucht aan de Europese Centrale Bank van 13 november 2013
10. Aangetekende brief van de raadslieden van de heer Jaak Van Der Gucht aan de Europese Commissie van 13 november 2013
11. Brief van de Europese Commissie aan de raadslieden van de heer Jaak Van Der Gucht van 20 december 2013
12. Ongedateerde brief van de Europese Commissie (ontvangen op 3 maart 2014) aan de raadslieden van de heer Jaak Van Der Gucht
13. Aangetekende brief van de raadslieden van de heer Jaak Van Der Gucht aan de Europese Commissie van 11 april 2014
14. Aangetekende brief van de raadslieden van de heer Jaak Van Der Gucht aan de Europese Centrale Bank van 11 april 2014
15. Aangetekende brief van de raadslieden van de heer Jaak Van Der Gucht aan de Europese Centrale Bank van 21 mei 2014
16. Ongedateerde brief van de Europese Commissie (ontvangen op 15 juli 2014) aan de raadslieden van de heer Jaak Van Der Gucht
17. Artikel Trends van 26 februari 2004
18. Communicatie NBB: "Waarom zijn de goud- en deviezenreserves van de Nationale Bank geen gewone activa?"
19. Uittreksel blog Erik Geenen van een bijdrage van 9 juni 2014. Ook te consulteren op: <http://nbb4ever.blogspot.be/2014/06/waarde-van-een-nationale-bank-aandeel.html>
20. *Parl. St.*, Kamer, 1988-89, nr. 648/5 – 88/89

21. *Parl. St., Senaat*, 1988-89, nr. 499-1 en 499-2
22. Perscommunicatie NBB van 16 maart 2007
23. Communicatie NBB: "Winstverdeling boekjaar 2010"
24. Aankoophistoriek aandelen NBB door concludant
25. Jaarverslag De Nederlandsche Bank 2005
26. Communicatie NBB: "De notionele intrestaftrek"
27. Jaarrekening Nationale Bank van België betreffende boekjaar 2013
28. Tijdschrift van de Nationale Bank van België, LXIV Jaargang, Deel I, nr. 2 febr. 1989
29. ECB Conferentie 3 juni 2014, speech van vice-president Dhr. Vitor Constâncio
30. CBN, advies 2014/4 van 23 april 2014
31. Sveriges Riksbank, jaarverslag 2014
32. NBB jaarverslag 2014
33. Belgische senaat, zitting 1998-1999, verslag namens de Commissie voor Financiën en de Economische aangelegenheden, 16 december 1998
34. Wijziging van de begrotingsstaat van het Ministerie van financiën (IX) voor het jaar 2013 (33548) – Nota naar aanleiding van het verslag – 8 maart 2013

II. RECHTSPRAAK, RECHTSLEER EN ILLUSTRATIES

- 0.5. Nota – Historische weerlegging
1. Statuten NBB
2. Brussel 30 september 2010, *TBH* 2012/1

3. M. FYON, "Portée, limites et sanctions des droits subjectifs des actionnaires à l'obtention de certaines informations spécifiquement définies par le législateur", in X., *Preuve et information dans la vie des sociétés*, Larcier, Brussel, 2010
4. Cass. 10 maart 1994, Arr.Cass 1994, 236
5. Cass. 29 april 2011, www.cass.be
6. B. BELLEN en J. STEVENS, "Het getrouw beeld en de waardering van activa tegen aanschaffingswaarde: het Hof van Justitie schenkt klare wijn", noot onder HvJ 3 oktober 2013, TRV 2014/2
7. BIS Papers n° 71 Central Bank Finances – april 2013
8. HvJ. 14 september 1999, C-275-97
9. HvJ. 15 juli 1964, 6-64.
10. International Monetary Fund, "*International reserves and foreign currency liquidity – Guidelines for a data template*", 2013, hoofdstuk 2.
11. Interim Committee International Monetary Fund, "*Code of good practices on transparency in Monetary and Financial Policies: Declaration of principles*", 26 september 1999.